

การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์ในเมือง กรณีศึกษา
เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

TOWARDS THE CONSERVATION OF HISTORIC QUARTER IN
INNER CITY : A CASE STUDY OF THAKHEK DISTRICT,
KHAMMUANE PROVINCE, LAO PDR.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย

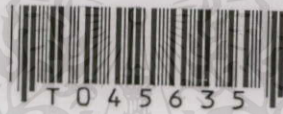
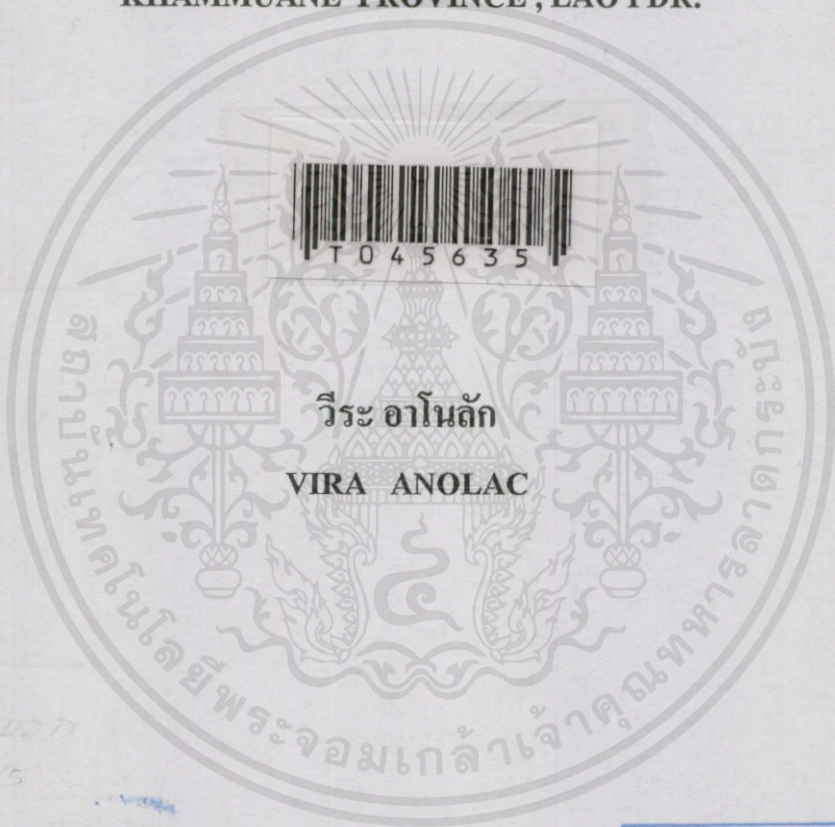
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2545

ISBN 974-324-126-4

การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์ในเมือง กรณีศึกษา
เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

TOWARDS THE CONSERVATION OF HISTORIC QUARTER IN
INNER CITY : A CASE STUDY OF THAKHEK DISTRICT ,
KHAMMUANE PROVINCE , LAO PDR.

วีระ อาโนลัค
VIRA ANOLAC

2546
2545

เลขหม.....
เลขทะเบียน...45635
วัน, เดือน, ปี 1 2 ก.พ. 2546

.b.....
.i.....

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

บัณฑิตวิทยาลัย

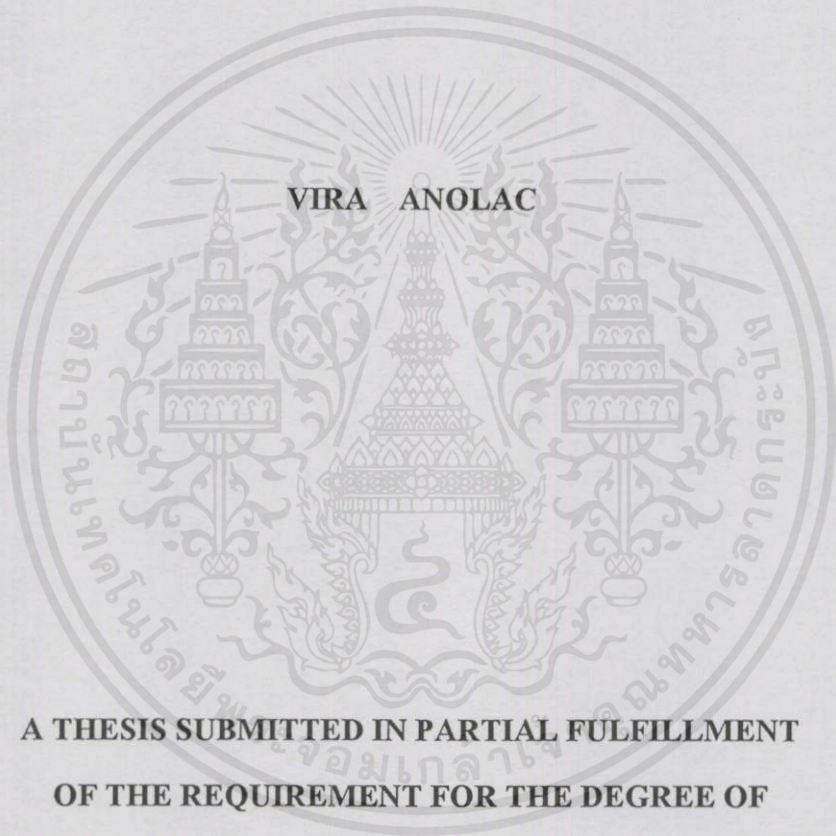
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาก่อนนั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พ.ศ. 2545

ISBN 974 - 324 - 126 - 4

๒๕๔๖ ๓๐

**TOWARDS THE CONSERVATION OF HISTORIC QUARTER IN
INNER CITY : A CASE STUDY OF THAKHEK DISTRICT ,
KHAMMUANE PROVINCE , LAO PDR.**

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF URBAN AND REGIONAL PLANNING IN URBAN AND
ENVIRONMENTAL PLANNING
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRBANG**

2002

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ISBN 974 - 324 - 126 - 4
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแบบลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2002

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES การศึกษาระดับบัณฑิตยศึกษา
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRBANG สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์ในเมือง กรณีศึกษา
เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
TOWARDS THE CONSERVATION OF HISTORIC QUARTER
IN INNER CITY : A CASE STUDY OF THAKHEK DISTRICT,
KHAMMUANE PROVINCE, LAO PDR.

ชื่อนักศึกษา นายวีระ อาโนลัก
รหัสประจำตัว 42063003
หลักสูตร การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชา การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.ขงชนิษฐ์ พิมลเสถียร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์		ลายมือชื่อ
ผศ.ดร.ขงชนิษฐ์	พิมลเสถียร	
ผศ.ดร.นิติชาลย์	ปลื้มอารมย์	
ผศ.ชาญวิทย์	พงษ์ขวัญ	

วัน/เดือน/ปี ที่สอบ 29 ตุลาคม 2545 เวลา 10.00 น. เป็นต้นไป

สถานที่สอบ ณ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(รศ.ดร.บุญวัฒน์ อัครฐ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....18.....เดือน.....พฤษภาคม.....พ.ศ.....๒๕๔๕.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์ในเมือง
กรณีศึกษาเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

นักศึกษา

นายวีระ อาโนล็ก

รหัสประจำตัว

42063003

ปริญญา

การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

พ.ศ.

2545

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร. ยงชนิสร์ พิมลเสถียร

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทางกายภาพของเมืองท่าแขกในการอนุรักษ์และการพัฒนา โดยศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรมอาคารห้องแถวและตึกแถวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่, 2) เพื่อศึกษาทิศทางและความเป็นไปได้ในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ โดยพิจารณาคุณค่าทางด้านอนุรักษณ์ 3 ประการ คือ คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ, คุณค่าทางด้านสังคม และคุณค่าทางด้านนโยบาย, 3) เพื่อศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาของชุมชน และ 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาย่านเมืองเก่าท่าแขก

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ได้ทำการสำรวจและวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพซึ่งได้แก่ลักษณะของอาคารห้องแถว และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เฉพาะครัวเรือนที่อยู่ในอาคารประเภทห้องแถว จำนวน 191 ครัวเรือน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบไคสแควร์ โดยทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลของการวิจัยพบว่า อาคารประเภทห้องแถวมี 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส รูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากอเมริกา และรูปแบบสมัยใหม่ อาคารส่วนมากเป็นตึกแถวมีความสูงไม่เกิน 2 ชั้น สภาพปานกลาง มีอายุมากกว่า 50 ปี ไม่มีการต่อเติม และเป็นอาคารที่ได้รับอิทธิพลจากจากฝรั่งเศส พบการใช้ประโยชน์อาคารเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยอย่างเดียวนมากที่สุด ส่วนในเรื่องของสาธารณูปโภคนั้นส่วนมากอยู่ในสภาพทรุดโทรม ได้แก่ ถนน ทางเท้า และการระบายน้ำ

ประชากรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอาชีพค้าขาย มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมปลาย เป็นเชื้อชาติลาว อายุเฉลี่ยประมาณ 42 ปี อยู่ในพื้นที่ประมาณ 15 ปี แต่มีปฏิสัมพันธ์ในชุมชนดีมาก ส่วนการค้าในพื้นที่นั้นมีลักษณะเป็นเพียงศูนย์กลางของชุมชน โดยส่วนมากจะเป็นการขายของชำ และกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของเอกชนรายย่อย

ด้านความคิดเห็นประชาชนพบว่า ประชากรส่วนมากเห็นว่าการค้าในย่านดังกล่าวซบเซาลง โดยในอนาคตน่าจะมีการส่งเสริมการค้าปลีก และกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว และส่วนมากทราบว่ามีการบังคับใช้ผังเมืองรวม โดยที่ เพศ และอาชีพ มีผลต่อการรับรู้และเข้าใจ รวมทั้งมีผลต่อระดับของการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม ส่วนในเรื่องของอาคารห้องแถวและตึกแถวส่วนมากเห็นว่าสวยงามน่าอนุรักษ์ โดยที่ อายุ และ กรรมสิทธิ์ที่ดิน มีผลกับความคิดเห็นในเรื่องนี้ และส่วนมากต้องการให้รักษารูปด้านหน้าอาคารให้เหมือนเดิม โดยทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความช่วยเหลือทางการเงิน และที่สำคัญคือ ประชากรส่วนมากต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ โดยที่ เพศ อายุ และ อาชีพ มีผลต่อความต้องการเข้ามามีส่วนร่วม

โดยที่ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยว่า ควรจะมีการอนุรักษ์อาคารห้องแถวและตึกแถว โดยใช้มาตรการทางกฎหมายขึ้นทะเบียนอาคารห้องแถวที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศสและอเมริกาที่มีอายุมากกว่า 50 ปี และกำหนดให้พื้นที่ศึกษาเป็นเขตอนุรักษ์มรดกในผังการนำใช้ที่ดินผังเมืองรวมเมืองท่าแขก ขณะเดียวกันก็ต้องได้ปรับปรุงสาธารณูปโภคเช่น ถนน ทางเดินเท้า การระบายน้ำ การป้องกันอัคคีภัย รวมถึงการจัดสรรพื้นที่สันทนาการ และมีมาตรการในการส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่ นอกจากนี้ ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การศึกษาแก่ประชาชนที่เป็นเพศหญิงและกลุ่มที่ไม่ได้รับราชการมากขึ้น รวมทั้งการปลูกจิตสำนึกให้กับคนรุ่นใหม่ให้มีความตระหนักถึงคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของชาติ

ส่วนมาตรการในการอนุรักษ์และพัฒนาอาคารนั้นผู้วิจัยได้เสนอดังนี้ คือ อนุรักษ์อาคารห้องแถวและตึกแถวที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส โดยใช้วิธี การปฏิสังขรณ์(Restoration), ฟื้นฟูสภาพ(Rehabilitation) ตึกแถวที่ได้รับอิทธิพลจากอเมริกา และ ก่อสร้างอาคารใหม่ได้ โดยมีแนวทางการพัฒนา(Design Guidelines) และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะให้แรงจูงใจ โดยช่วยเหลือทางด้านงบประมาณ และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการเข้ามาเป็นกรรมการในการอนุรักษ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thesis Title	Towards the conservation of historic quarter in inner city : a case study of Tha Khek distric, Khammuane province, Lao PDR.
Student	Mr. Vira Anolac
Student ID.	42063003
Degree	Master of Urban and Regional Planning
Programme	Urban and Environmental Planning
Year	2002
Thesis advisor	Assistant Professor Dr. Yongtanit Pimonsathean

ABSTRACT

The goal of this research is a study of development guidelines formulation for old town conservation, of which the objectives are; 1) analyzing the physical potential, particularly the indigenous shophouses of Muang Tha Khek for urban conservation & development, 2) studying the possibility and orientation of conservation approached development, which concerned values are of economic, social, and policy, 3) studying the local attitude towards direction of local conservation & development, and 4) proposing the comprehensive guideline for urban conservation & development of Muang Tha Khek.

The data collecting process in this research apply both the physical observation survey and questionnaire census on 191 local shophouses. Statistical analysis is demonstrated in frequency table with percentile value, central tendency, and standard deviation as well as Pearson Chi-Square test at 0.05 significance value.

Analysis of physical survey showed 3 types of shophouse; which are French colonial, American influent, and Modern. Most of the buildings are 2 story-shophouses in fair condition with few alteration detected, mostly in poor condition-French colonial shophouses. Residential use (at groundfloor) was the most observed. Road, walkway, and water drainage are those major utilities found dilapidated within research site.

According to the survey, most respondents are male, having occupation in trading-commercial, high school-educational, Lao-racial, and average age of 42 years old population. Social proximity is rated in quite high level. Trading business, mostly-grocery, in the area tends

to serve only the local as market center. Land ownership is found belonging to most of the occupants.

Most of the population concerned the regressing economic for the attitude about local situation and expecting for retail trading promotion with tourism in addition. Variables that found as factor for local understanding in town comprehensive plan are sex and occupation, which women and those who are not working with governmental authorities showed lower rate-statistical result of town planning comprehension. Age and land ownership, were found as significant factors for shophouse conservation-oriented attitude, while sex, age, and occupation detected as significant factors for joining in local participation.

Thus, among suggestions for the guideline that the author would like to make for Muang Tha Kaek old town conservation, the existing national heritage law is a tool that can be used for declaring the whole French colonial and some of American influent shophouses as national heritages, and also the old town area as the conservation site of town comprehensive plan. Improving the town structure, such as road, walkway, water drainage, fire prevention, and recreation area should be operated as well as economic promoting strategy. Providing the local some direct & indirect education for more understanding in planning law should be taken responsibility by the governmental authorities, including other relating laws such as national heritage law, which comprehension on these laws would encourage the local more on their rights to conserve their own heritages, provided by the existing useful tools for any local conservation & development programs.

Restoration is the suggested strategy for French colonial shophouses, while *Rehabilitation* for American influent units, and *Design Guidelines* for new buildings. Financial incentive should be included on conservation programs with public participation as the most important part of the process, particularly involving into the conservation committee.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างดี ด้วยคำแนะนำและคำปรึกษาจาก ผศ. ดร. ขงธนินทร์ พิมลเสถียร ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับความอนุเคราะห์ของท่าน

ขอขอบพระคุณ ผศ. ชาญวิทย์ พงษ์ขวัญ และ ผศ. ดร. นิตินาถ ปัทมอรณณ์ ซึ่งเป็น กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้คำปรึกษา และแก้ไขข้อบกพร่อง จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ผังเมืองรุ่น 14 ทุกคนที่ช่วยเหลือให้คำแนะนำต่าง ๆ และให้กำลังใจต่อ ผู้วิจัยตลอดมา รวมทั้ง รุ่นน้องภาควิชาสถาปัตยกรรมที่ช่วยเก็บข้อมูล และเขียนแบบสถาปัตยกรรม ให้กับผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ ท่านผู้อยู่อาศัยในอาคารห้องแถวและตึกแถวในย่านเมืองเก่าท่าแขก ทุก ท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่น้องทุกคน ที่ช่วยสนับสนุน และเป็นกำลังใจให้มา ตลอดงานวิจัยนี้ประสบผลสำเร็จ

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นอย่างสูง ที่ได้ให้โอกาสกับข้าพเจ้าในการศึกษาครั้งนี้

วีระ อาโนล็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ	VI
สารบัญตาราง.....	X
สารบัญภาพ	XIII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.4 ขั้นตอนของการศึกษา.....	6
1.5 ข้อยกเว้นของการศึกษา.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	8
1.7 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....	8
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมแนวคิดที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 แนวความคิดด้านการประเมินคุณค่าการอนุรักษ์.....	9
2.2 การใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมพื้นที่อนุรักษ์.....	19
2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน.....	23
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย.....	26
3.1 การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา.....	26
3.2 การกำหนดขนาดประชากรศึกษา.....	28
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	28
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
3.5 การสรุปผล และเสนอแนะ.....	34

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 การวิเคราะห์พื้นที่ศึกษา	35
4.1 สภาพเศรษฐกิจสังคม	35
4.1.1 ความเป็นมาของย่านเมืองเก่าท่าแขก	35
4.1.2 การปลูกสร้างอาคารในย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก	36
4.1.3 ลักษณะประชากรเมืองท่าแขก	36
4.1.4 สภาพเศรษฐกิจในพื้นที่ศึกษา	38
4.1.5 กรรมสิทธิ์ที่ดิน	40
4.2 ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา	42
4.2.1 ลักษณะทางกายภาพแขวงคำม่วน	42
4.2.2 ลักษณะทางกายภาพเมืองท่าแขก	45
4.2.3 ที่ตั้งและขนาดพื้นที่ศึกษา	47
4.2.4 สภาพการใช้อาคาร	49
4.2.5 จำนวนชั้นของอาคาร	52
4.2.6 วัสดุอาคาร	54
4.2.7 สภาพอาคาร	56
4.2.8 อายุของอาคาร	58
4.2.9 การต่อเติมและคัดแปลงอาคาร	60
4.3.10 รูปแบบอาคาร	60
4.3 ระบบสาธารณูปโภค สภาพแวดล้อม และการสัญจร	72
4.3.1 ระบบสาธารณูปโภค และสภาพแวดล้อมทั่วไป	72
4.3.2 การสัญจร	73
4.4 นโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	73
4.4.1 นโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	74
1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	74
2) แผนพัฒนาเมืองท่าแขก	74
3) องค์การพัฒนาและบริหารตัวเมือง	75

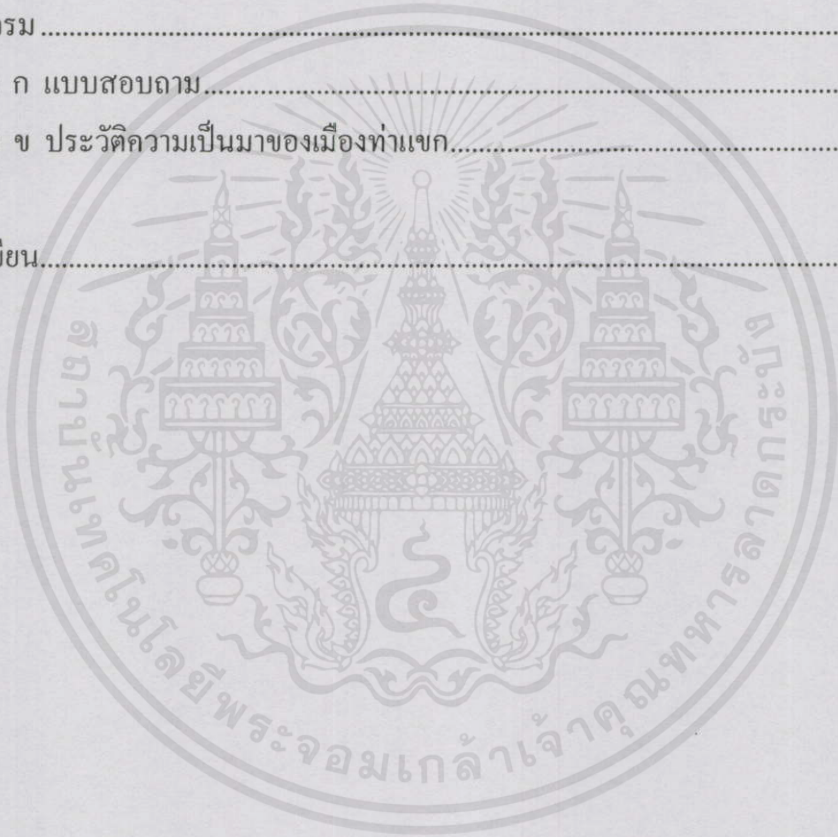
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์และใช้เฉพาะที่งานวิจัยเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
4.4.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก	75
1) กฎหมายผังเมือง	75
2) กฎหมายการอนุรักษ์มรดกแห่งชาติ	77
3) กฎหมายการสงวนรักษาสิ่งแวดล้อม	78
4) กฎกระทรวง พ.ศ. 2539 (ผังเมืองรวมเมืองท่าแขก)	79
บทที่ 5 บทวิเคราะห์ ทศนคติ	82
5.1 ลักษณะประชากร และสังคมในพื้นที่ศึกษา.....	82
5.1.1 ลักษณะประชากร	82
5.1.2 ขนาดของครัวเรือน	84
5.1.3 ระยะเวลาที่อยู่อาศัย	85
5.1.4 ปฏิสัมพันธ์ในชุมชน.....	85
5.1.5 เชื้อชาติ.....	86
5.1.6 รายได้ของครัวเรือน	86
5.2 ทศนคติเชิงอนุรักษ์พื้นที่ศึกษา.....	87
5.2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการค้าในพื้นที่ศึกษา	87
5.2.2 ความรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม.....	89
5.2.3 ระดับความรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม	92
5.2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารห้องแถวและตึกแถวในพื้นที่ศึกษา	95
5.2.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาและซ่อมแซมอาคาร	99
5.2.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้แรงจูงใจ.....	100
5.2.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์	101
5.2.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบสาธารณูปโภคและการสัญจร.....	106
บทที่ 6 การสรุปผล และเสนอแนะ	108
6.1 ลักษณะทางกายภาพ	108
6.2 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ สังคม	109
6.3 ทศนคติ และความคิดเห็น	110

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
6.4 ข้อจำกัดและศักยภาพในการอนุรักษ์พื้นที่ศึกษา.....	111
6.3.1 ข้อจำกัดในการอนุรักษ์.....	111
6.3.2 ศักยภาพในการอนุรักษ์.....	112
6.5 ข้อเสนอแนะ.....	113
บรรณานุกรม.....	119
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	121
ภาคผนวก ข ประวัติความเป็นมาของเมืองท่าแขก.....	127
ประวัติผู้เขียน.....	131

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 แสดงตัวแปรและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	30
3.2 แสดงเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
4.1 แสดงกิจกรรมชั้นล่างของอาคาร.....	40
4.2 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน.....	42
4.3 แสดงเขตการใช้ที่ดินผังเมืองรวมเมืองท่าแขก.....	45
4.4 แสดงสภาพการใช้อาคารชั้นล่าง และชั้นบน	49
4.5 แสดงจำนวนชั้นของอาคาร.....	52
4.6 แสดงวัสดุอาคาร.....	54
4.7 แสดงสภาพอาคาร	56
4.8 แสดงอายุอาคาร.....	58
4.9 แสดงการต่อเติมและดัดแปลงอาคาร	60
4.10 แสดงรูปแบบอาคาร.....	61
4.11 แสดงการสรุปรูปแบบของอาคารห้องแถวและตึกแถวในย่านประวัติศาสตร์.....	63
4.12 แสดงภาพรวมของรูปแบบอาคาร	71
4.13 แสดงค่าประสิทธิภาพที่ใช้ในเขตการนำใช้ที่ดิน.....	76
4.14 แสดงการเปรียบเทียบกฎหมาย และมาตรการในการอนุรักษ์ระหว่างไทย กับลาว.....	80
5.1 แสดงลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม	83
5.2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะประชากร	84
5.3 แสดงขนาดของครัวเรือน.....	84
5.4 แสดงระยะเวลาที่อยู่อาศัยในย่านประวัติศาสตร์ และเมืองท่าแขก.....	85
5.5 แสดงการพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านในละแวกบ้าน	86
5.6 แสดงเชื้อชาติของประชากรที่อยู่อาศัยในอาคารห้องแถวและตึกแถว	86
5.7 แสดงรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม	87
5.8 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการค้าในพื้นที่ศึกษา.....	88
5.9 แสดงตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่มีผลต่อการค้าในย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก.....	88
5.10 แสดงการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมือง	89

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์ภายใต้การคุ้มครองตามกฎหมายเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 5.10 แสดงการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมือง .....

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีกรนำไปใช้

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.11 แสดงตัวแปรต้น ตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้และเข้าใจ ผังเมืองรวม.....	90
5.12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม.....	91
5.13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ และการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม.....	92
5.14 แสดงตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการรับรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม.....	93
5.15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และระดับการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม.....	94
5.16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ และระดับการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม.....	95
5.17 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารห้องแถวและตึกแถว.....	96
5.18 แสดงตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น เกี่ยวกับอาคารห้องแถวและตึกแถว.....	96
5.19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุ และความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารประเภทห้องแถว.....	97
5.20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน และความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารประเภทห้องแถว.....	98
5.21 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา และซ่อมแซมอาคาร.....	99
5.22 แสดงตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและซ่อมแซมอาคาร.....	99
5.23 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้แรงจูงใจ.....	100
5.24 แสดงตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการให้แรงจูงใจ.....	100
5.25 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วม.....	101
5.26 แสดงวิธีในการเข้ามามีส่วนร่วม.....	101
5.27 แสดงตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผล ต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่ศึกษา.....	102
5.28 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์.....	103
5.29 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุ และความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์.....	104
5.30 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ และความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์.....	105
5.31 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสำรวจ.....	106

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.32 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาธารณูปโภค.....	107
6.1 แสดงแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาอาคาร.....	116

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แสดงกรอบของการศึกษา.....	5
1.2 แสดงขั้นตอนของการศึกษา.....	7
3.1 แสดงที่ตั้งของพื้นที่ศึกษา.....	27
4.1 แสดงลักษณะของอาคารในพื้นที่ศึกษา.....	37
4.2 แสดงที่ตั้งของศูนย์กลางทางการค้า.....	39
4.3 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน.....	41
4.4 แสดงที่ตั้งของแขวงคำม่วน.....	43
4.5 แสดงที่ตั้งของเมืองท่าแขก.....	44
4.6 แสดงผังเมืองรวมเมืองท่าแขก.....	46
4.7 แสดงที่ตั้งของเขตการศึกษา.....	47
4.8 แสดงลักษณะของการจัดกลุ่มอาคาร.....	48
4.9 แสดงการใช้อาคารชั้นล่าง.....	50
4.10 แสดงการใช้อาคารชั้นบน.....	51
4.11 แสดงจำนวนชั้นของอาคาร.....	53
4.12 แสดงวัสดุอาคาร.....	55
4.13 แสดงสภาพอาคาร.....	57
4.14 แสดงอายุอาคาร.....	59
4.15 แสดงรูปแบบของอาคาร.....	62

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีควรรนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมืองท่าแขกเป็นเมืองหนึ่งที่ชุมชนได้ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การดำรงชีวิตของประชาชน ในสมัยก่อนอาชีพหลักคือเกษตรกรรม ในขณะเดียวกันก็เป็นเส้นทางคมนาคมสายหลักด้วย เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางด้านการคมนาคม การค้า และมีประวัติศาสตร์มานานเมืองหนึ่งของประเทศลาวที่มีการพัฒนาผ่านหลายยุคหลายสมัย จนถึงยุคที่ฝรั่งเศสเข้ามาปกครองประเทศลาว ซึ่งเป็นยุคที่ลาวได้รับอิทธิพลการพัฒนาประเทศจากชาติตะวันตก เมืองท่าแขกได้มีการพัฒนาชุมชนไปในรูปแบบสมัยใหม่คือเป็นชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานตามการพัฒนาของถนนและมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าในการก่อสร้างอาคารซึ่งทำให้เกิดสถาปัตยกรรมแบบใหม่ขึ้นมาในชุมชน นอกจากนี้แล้วก็ยังมีการจัดวางเขตการใช้ที่ดิน และสาธารณูปโภคสาธารณูปการ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่เมือง ฉะนั้น จึงทำให้มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองท่าแขกมีรูปแบบความเป็นเมืองมากขึ้น

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1945 (พ.ศ.2488) เป็นต้นมา เมืองท่าแขกขยายตัวขึ้นตามลำดับและได้กลายเป็นเมืองที่มีบทบาทสำคัญของแขวงคำม่วน ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่า เมืองท่าแขกเป็นเมืองศูนย์กลางทางด้านการปกครอง การค้า และการคมนาคมของแขวง(จังหวัด) รวมทั้งเป็นศูนย์กลางระหว่างภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศ รองจากแขวงสุวรรณเขต นอกจากนี้ยังเป็นเป็นเขตติดต่อค้าขายกับไทย และเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าผ่านไปทางประเทศเวียดนาม และออกสู่ทะเลไปทางประเทศกัมพูชาของฝรั่งเศส ฉะนั้นจึงทำให้ชุมชนเมืองท่าแขกได้รับอิทธิพลจากภายนอกในหลายด้านรวมทั้งรูปแบบและลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตซึ่งจะพบเห็นตามสองข้างถนนของย่านการค้าที่สำคัญ

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 (พ.ศ.2518) รัฐบาลลาวได้เปลี่ยนระบบการปกครอง และนโยบายในการพัฒนาประเทศ จึงทำให้บทบาทในการเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้าของเมืองท่าแขกถดถอยลงไป และในระยะนี้เองที่ทำให้การขยายตัวของเมืองท่าแขกชะลอตัวลง

จนกระทั่งรัฐบาลลาวได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย และเปิดประตูสู่โลกภายนอกในปี ค.ศ.1986 (พ.ศ.2539) การพัฒนาประเทศลาวให้ความสำคัญกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมืองกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจสังคมไปพร้อมกัน โดยจัดลำดับความสำคัญของเมืองในแต่ละภูมิภาคตามลักษณะทางกายภาพและศักยภาพของแต่ละเมืองให้มีบทบาทในการพัฒนามากขึ้น เฉพาะแขวงคำม่วนแล้วมีบทบาทเป็นเมืองศูนย์กลางอันดับสองของประเทศเหมือนกับแขวง

หลวงพระบาง สวรรณเขต และจำปาสัก ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการปกครอง การคมนาคมในระดับภูมิภาคในภาคกลางตอนล่างเป็นทางผ่านระหว่างภาคเหนือและภาคใต้ พร้อมเดียวกันนั้นก็ยังเป็นเส้นทางคมนาคมและขนส่งสินค้าระหว่างประเทศเวียดนาม และราชอาณาจักรไทย จากศักยภาพดังกล่าวนี้ จึงเป็นกระบวนการที่ส่งผลให้ชุมชนเมืองมีความเจริญเพิ่มมากขึ้น

เพื่อรองรับกับการขยายตัวของตัวเมือง คณะปกครองแขวงคำม่วน และสถาบันศึกษาฝางเมือง จึงได้จัดทำผังเมืองรวมเมืองท่าแขกขึ้น และได้ประกาศบังคับใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ.1996 (พ.ศ.2539) เป็นต้นมา ซึ่งทำให้เมืองท่าแขกได้รับผลกระทบจากการพัฒนาตัวของเมืองสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นการใช้ที่ดินอย่างคุ้มค่ามากขึ้นเรื่อยๆ

เมื่อมีประชากรเพิ่มมากขึ้น ความเจริญด้านต่างๆเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งลักษณะของการขยายตัวของเมืองสมัยใหม่จึงเป็นเรื่องปกติที่เมืองจะต้องขยายออกไป และเกาะตัวอยู่ตามเส้นทางคมนาคมสายใหม่ที่สะดวกกว่า เมืองที่เป็นตำแหน่งที่ตั้งถิ่นฐานแรกเริ่มของเมืองท่าแขกเริ่มกายสภาพเป็นย่านเมืองเก่าที่ล้อมโอรึม จึงทำให้เกิดการทรุดตัวทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ย่านประวัติศาสตร์ท่าแขกเป็นย่านพาณิชย์กรรมที่เก่าแก่แห่งหนึ่ง ปัจจุบันจัดอยู่ในเขตผังเมืองเมืองท่าแขก เป็นย่านการค้ามาตั้งแต่สมัยการปกครองของฝรั่งเศส(ค.ศ.1945) มีลักษณะชุมชนเก่าที่หาได้ยากจากปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีลักษณะสถาปัตยกรรมที่แตกต่างไปจากบริเวณหรือย่านอื่นๆของเมืองท่าแขก คือมีตึกแถวและห้องแถวอยู่สองข้างถนนที่สำคัญในย่านนั้น จึงถือว่าเป็นชุมชนหนึ่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์แห่งหนึ่งของเมืองท่าแขก และของประเทศ

ปัจจุบันสภาพสังคมและกายภาพย่านเมืองเก่าท่าแขกมีแนวโน้มที่จะทรุดโทรมลงกว่าอดีตมาก ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเมืองสมัยใหม่ และที่สำคัญคืออาคารที่พักอาศัย โดยเฉพาะอาคารห้องแถวที่อยู่ในเขตใจกลางเมืองหรือย่านเมืองเก่าท่าแขกมีแนวโน้มจะถูกทำลายมากขึ้น ตามกาลเวลา และฝีมือของมนุษย์เอง ประกอบกับการขาดนโยบายและแผนในการอนุรักษ์และพัฒนาที่ชัดเจน ซึ่งการพัฒนาที่มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ฉะนั้น หากมีการศึกษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของย่านเมืองเก่าท่าแขกขึ้นมา และหาแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสม การอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าท่าแขกก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะพัฒนาและฟื้นฟูกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ได้ และยังเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยรักษาภาพลักษณ์ของเมืองเก่าท่าแขกให้มีความชัดเจนขึ้น

จากความเป็นมาและประเด็นปัญหาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงเห็นสมควรที่จะศึกษาเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับลักษณะ และเอกลักษณ์ของชุมชนย่านเมืองเก่าท่าแขก ซึ่งจะศึกษาในด้านลักษณะทางสถาปัตยกรรมอาคารพักอาศัยประเภทห้องแถว เศรษฐกิจสังคม ความคิดเห็นของชุมชน รวมทั้งนโยบาย กฎหมาย และแผนพัฒนาของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

จากความเป็นมาและประเด็นปัญหาเบื้องต้นดังกล่าว การศึกษาในครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ดังนี้

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทางกายภาพของเมืองท่าแขกในการอนุรักษ์ และพัฒนา โดยศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรมอาคารห้องแถวและตึกแถวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่

1.2.2 เพื่อศึกษาทิศทางและความเป็นไปได้ในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ โดยพิจารณาคุณค่าทางด้านการอนุรักษ์ 3 ประการ คือ คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ คุณค่าทางด้านสังคม และคุณค่าของด้านนโยบาย

1.2.3 เพื่อศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาของชุมชน

1.2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์ และพัฒนาย่านเมืองเก่าท่าแขก

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษาในครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ขอบเขตทางด้านพื้นที่ และขอบเขตทางด้านเนื้อหา

1.3.1 ขอบเขตทางด้านพื้นที่ คือจะทำการศึกษาเฉพาะเขตชุมชนที่อยู่ในเขตเมืองเก่าท่าแขก ในบริเวณบ้านท่าแขกกลาง ซึ่งเป็นเขตใจกลางเมืองเก่าหรือเป็นย่านประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญทางด้านพาณิชยกรรม และสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าของเมืองท่าแขก โดยล้อมรอบด้วยถนนหน่อแก้ว ไซโกสี ถนนเศรษฐาธิราช ห้วย(คลอง)สะคาม และแม่น้ำโขง ภายในพื้นที่ประกอบด้วยอาคารพักอาศัยประเภทห้องแถวและตึกแถวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเป็นส่วนมาก มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแตกต่างกันหลายรูปแบบ ซึ่งอาคารพักอาศัยเหล่านี้มีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ และการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมของเมืองท่าแขก

1.3.2 ขอบเขตทางด้านเนื้อหา จะศึกษาประเด็นที่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ โดยใช้แนวความคิดการประเมินคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์เมืองของ Bernard M. Feilden and Jukka Jokilehto และเกณฑ์ในการคัดเลือกอาคารในการอนุรักษ์ของ Alan Dobby โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้
 1) ทั้งคุณค่าทางกายภาพของพื้นที่ศึกษาโดยศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรม คือ อาคารประเภทห้องแถวและตึกแถวในด้านสภาพ รูปแบบ จำนวนชั้น อายุ วัสดุของอาคาร และกิจกรรมภายในอาคาร เพื่อศึกษาคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมในด้านความเป็นเอกลักษณ์ทาง

สถาปัตยกรรม โดยข้อมูลที่ได้จะใช้ในการประเมินคุณค่าทางสถาปัตยกรรม และใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์ด้วยวิธีที่เหมาะสมกับอาคารห้องแถวเหล่านี้

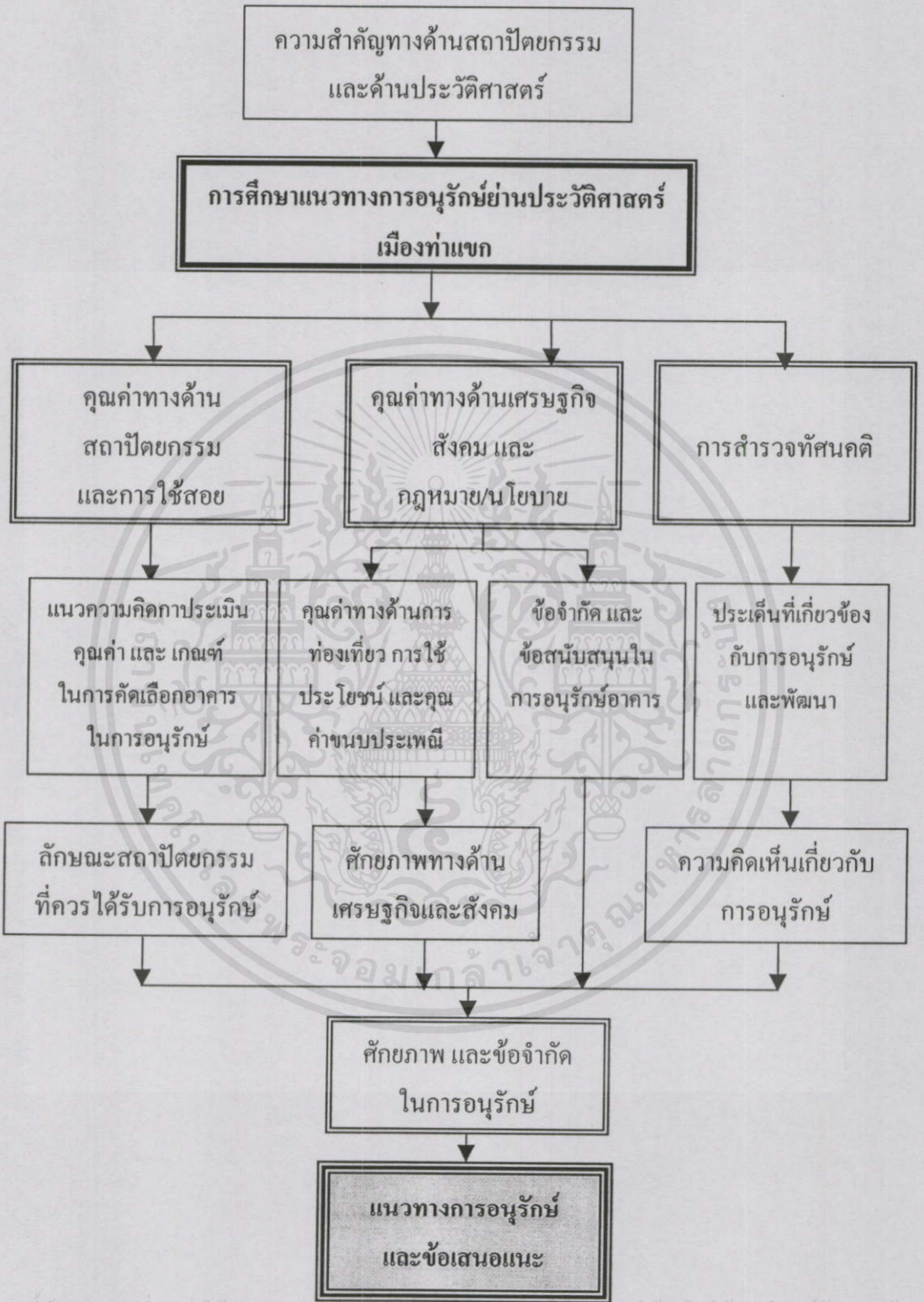
2) คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทัศนคติและความคิดเห็นของชุมชน รวมทั้งความเป็นไปได้ ทางด้านกฎหมาย นโยบาย

- คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จะศึกษาทางด้านกลุ่มสังคม ขนบประเพณี ของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ โดยศึกษาศักยภาพในเรื่อง การท่องเที่ยว การค้า การใช้ประโยชน์ การบริการสาธารณะ(amenities) การใช้สอย

- คุณค่าทางด้านกฎหมายและนโยบายซึ่งมีผลทางด้านการเมือง โดยจะศึกษาเครื่องมือทางกฎหมาย เพื่อนำแผนมาปฏิบัติให้เป็นจริง ได้แก่ กฎหมายผังเมือง กฎหมายการสงวนรักษามรดกแห่งชาติ กฎหมายการสงวนรักษาสีงแวดล้อม และกฎกระทรวงผังเมืองเมืองท่าแขก นโยบายการพัฒนาทางด้านกายภาพ การบริหารจัดการ รวมทั้งความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในเรื่อง การกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง การเปลี่ยนการใช้อาคาร โดยข้อมูลที่ได้จะใช้ในการวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ และข้อจำกัดในการอนุรักษ์ห้องแถวและตึกแถวในย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก

3) ทัศนคติและความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ โดยจะศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผังเมืองรวมเมืองท่าแขก การเข้ามามีส่วนร่วม วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม อาคารที่ควรจะอนุรักษ์ ซึ่งในส่วนนี้จะศึกษาพอเป็นแนวทางเพื่อการจัดการในอนาคต โดยไม่ทำการศึกษาในเชิงลึก (ภาพที่ 1.1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบการศึกษา

1.4 ขั้นตอนของการศึกษา

ขั้นตอนการศึกษาจะดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

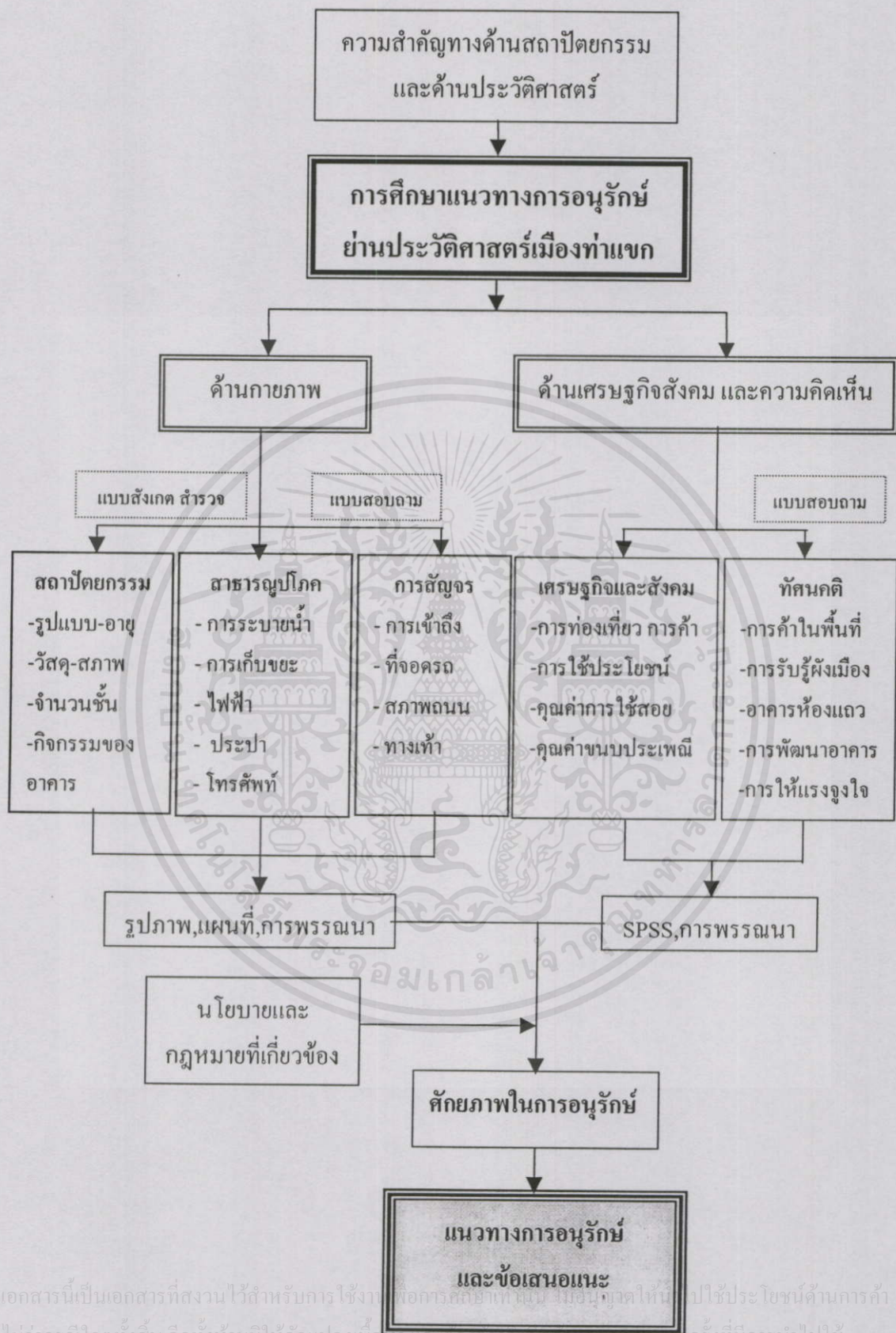
1.4.1 ศึกษาแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นภายในย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก

1.4.2 สร้างกรอบการศึกษา ซึ่งได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นการศึกษาด้าน ลักษณะทางสถาปัตยกรรมอาคารที่พักอาศัยประเภทห้องแถวและตึกแถว สภาพเศรษฐกิจสังคม รวมทั้งกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง และความคิดเห็นในการอนุรักษ์

1.4.3 จัดทำแผนผังของพื้นที่ศึกษาสำหรับการสำรวจแบบสังเกต(Observation Sheet) ในด้านลักษณะทางสถาปัตยกรรมอาคารห้องแถวและตึกแถว ระบบสาธารณูปโภค และสภาพแวดล้อมทั่วไป กำหนดตัวแปรและจัดทำแบบสอบถามสำหรับการศึกษาด้านเศรษฐกิจสังคมในครัวเรือนและความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์

1.4.4 เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้าน ผลสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์จะใช้ในการเสนอแนวทางการอนุรักษ์อาคารประเภทห้องแถวและตึกแถวในย่านประวัติศาสตร์ ดังแสดงใน (ภาพที่ 1.2)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1.2 แสดงขั้นตอนการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น มิได้อนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและข้อมูลของเอกสารฉบับนี้ไปเผยแพร่หรือใช้ซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต
ครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 ข้อจำกัดของการศึกษา

เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านเวลาและงบประมาณ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะอาคารประเภทห้องแถวและตึกแถวในย่านประวัติศาสตร์หรือย่านการค้าที่อยู่ในพื้นที่เขตใจกลางเมืองของผังเมืองรวมเมืองท่าแขก โดยจะศึกษาถึงคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรม คุณค่าด้านเศรษฐกิจสังคม คุณค่าด้านการเมือง และทัศนคติ ส่วนในเรื่องการมีส่วนร่วมจะทำแบบกว้าง ๆ ไม่ทำในเชิงลึก

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

- 1.6.1 ผลของการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางนโยบายในการอนุรักษ์พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ในประเทศลาวให้เกิดความเหมาะสมในเชิงปฏิบัติได้ต่อไป
- 1.6.2 ทราบถึงบทบาทและศักยภาพของพื้นที่ในการอนุรักษ์
- 1.6.3 เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในการศึกษาด้านการอนุรักษ์พื้นที่ทางประวัติศาสตร์

1.7 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 1.7.1 **แขวง** หมายถึง จังหวัด คำว่า “แขวง” ในประเทศลาวมีความหมายเทียบได้กับคำ “จังหวัด” ในประเทศไทย
- 1.7.2 **เมือง** หมายถึง อำเภอ คำว่า “เมือง” ในประเทศลาวมีความหมายว่า อำเภอในประเทศไทย
- 1.7.3 **ห้องแถว** หมายถึงอาคารที่ก่อสร้างต่อเนื่องกันเป็นแถวยาวตั้งแต่สองคูหาขึ้นไป มีผนังแบ่งอาคารเป็นคูหาและประกอบด้วยวัสดุที่ไม่ทนไฟ(ไม้)เป็นส่วนใหญ่
- 1.7.4 **ตึกแถว** หมายถึงอาคารที่ก่อสร้างต่อเนื่องกันเป็นแถวยาวตั้งแต่สองคูหาขึ้นไป มีผนังแบ่งอาคารเป็นคูหาและประกอบด้วยวัสดุที่ทนไฟ(คอนกรีต อิฐ)เป็นส่วนใหญ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องมีเป้าหมาย เพื่อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก โดยการศึกษาครั้งนี้จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนดังนี้ คือ

1. แนวคิดการประเมินคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์ ในเรื่องคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรม คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเกณฑ์ในการคัดเลือกอาคารในการอนุรักษ์ เพื่อใช้เป็นกรอบในการอนุรักษ์อาคารห้องแถวและตึกแถวในย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก ในการศึกษาที่ใช้กรอบของการประเมินคุณค่าที่จัดทำโดยองค์การยูเนสโก ซึ่งเป็นกรอบที่ใช้กับมรดกทางวัฒนธรรม
2. การใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมพื้นที่อนุรักษ์ ในเรื่องการใช้มาตรการทางกฎหมายจากส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมาตรการในการควบคุมของแต่ละกฎหมาย โดยนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายและมาตรการที่มีอยู่ในประเทศลาว เพื่อหาแนวทางในการใช้มาตรการในการควบคุมย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก
3. แนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ในเรื่องขั้นตอนและวิธีการเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งศักยภาพในมีส่วนร่วม เพื่อทราบถึงปัญหาและความต้องการของชุมชน ในย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก

2.1 แนวความคิดการประเมินคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์

มรดกทางวัฒนธรรมประกอบด้วยประเภทที่แตกต่างกันออกไปของทรัพย์สิน ซึ่งเกี่ยวเนื่องไปถึงความหลากหลายของสิ่งที่เป็นอยู่ ซึ่งไม่ได้รวมไว้เพียงแค่อนุสรณ์สถาน, พื้นที่และอุทยานประวัติศาสตร์ที่สำคัญเท่านั้น แต่ได้รวมเอาสภาพแวดล้อมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นไว้ด้วยเช่นกัน ทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรมอาจจะถูกเชื่อมโยงกับคุณค่าที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับบริบท และการปฏิบัติก็อาจจะต่างกันไปในแต่ละกรณีด้วย ซึ่งเกี่ยวข้องไปถึงการให้นิยามของวัตถุ คุณค่า และการปฏิบัติต่อสิ่งนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีคุณค่ามากมายที่อาจจะถูกเชื่อมโยงเข้ากับทรัพยากรมรดก ที่ซึ่งน่าเชื่อว่ามีนัยสำคัญพอที่จะให้เหตุผลของการปกป้องและอนุรักษ์มันเอาไว้ ช่วงของคุณค่านั้นมีตั้งแต่จากด้านประวัติศาสตร์ไปจนถึงด้านการค้า และทรัพยากรตัวเดียวที่อาจครอบครองคุณค่าที่ขัดแย้งกันเอาไว้ซึ่งทำให้การตัดสินใจด้านการจัดการมีความยากลำบาก ยิ่งกว่านั้นการตัดสินใจคุณค่าก็อาจเปลี่ยนไปตามกาลเวลา เมื่อเข้ามาข้องเกี่ยวกับพื้นที่มรดกโลกแล้ว การพิจารณาคุณค่าควรจะรวมทั้ง คุณค่าด้านวัฒนธรรม และคุณค่าด้านสังคมและเศรษฐกิจร่วมสมัย Fielden (1998 : 18)

2.1.1 คุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรม

คุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรมก็เป็นหนึ่งในคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งแสดงออกถึง คุณค่าความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ได้เด่นชัด เมื่อกล่าวถึงการอนุรักษ์สิ่งที่บุคคลทั่วไปจะนึกถึงก็คือ ลักษณะของสถาปัตยกรรม เนื่องจากเป็นสิ่งที่มองเห็นได้โดยง่าย แล้วทำให้เกิดความประทับใจเป็นอันดับแรก ก่อนที่จะให้ความสนใจสภาพรอบข้าง แม้ว่าโดยแท้จริงแล้วสถาปัตยกรรม อย่างเช่น พระราชวัง วัด โบสถ์ วิหาร เหล่านี้ หากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีก็จะทำให้สถาปัตยกรรมดูด้อยค่าลงไปได้ และสถาปัตยกรรมที่ควรอนุรักษ์จะต้องมีเกณฑ์ในการพิจารณา และคุณสมบัติที่เหมาะสม

โดย Fielden (1998 : 6 - 8) ได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณามรดกโลก ดังนี้

ก. เกณฑ์ที่ใช้ในการเสนอชื่อเป็นมรดกโลก

- 1) แสดงออกถึงความสำเร็จทางด้านศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์(unique artistic achievement)
- 2) มีอิทธิพลอย่างยิ่งใหญ่ (exerted great influence) ต่อการพัฒนาสถาปัตยกรรม ศิลปะ การวางผังเมือง และงานภูมิสถาปัตยกรรม
- 3) แสดงให้เห็นอารยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และไม่ได้ปรากฏในโลกในปัจจุบัน(unique or at least exceptional testimony to a civilization which has disappeared)
- 4) เป็นแบบอย่างของลักษณะอาคารหรือสถาปัตยกรรมที่แสดงออกถึงยุคต่างๆ ในประวัติศาสตร์(a type of building or architecture ensemble which illustrated a significant stage in history)
- 5) เป็นแบบอย่างแก่การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ที่แสดงออกซึ่งวัฒนธรรมที่กำลังถูกคุกคามจากความเจริญหรือการเปลี่ยนแปลง(traditional human settlement)

6) มีความเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ หรือแนวความคิด ความเชื่อที่เป็นที่ยอมรับทั่วโลก(directly or tangibly associated with events or with ideas and beliefs)

นอกจากนั้น การพิจารณาจะต้องรวมถึงเกณฑ์ประกอบอีก 2 ประการ คือ

1) การพิสูจน์ว่าสถานที่นั้นเป็นสถานที่ที่มีความแท้(test of authenticity) ในเรื่องของการ ออกแบบ วัสดุ งานฝีมือ หรือที่ตั้ง(การจำลอง Reconstruction อาจกระทำได้ ถ้าดำเนินงานในหลัก การที่ถูกต้อง)

2) มีการปกป้องทางกฎหมาย มีมาตรการป้องกันและมีการจัดการอย่างพอเพียง(adequate legal protection and management mechanisms)ให้บริเวณนั้นได้รับการอนุรักษ์อย่างยาวนาน

ข. ย่านที่ประกอบด้วยกลุ่มอาคาร (groups of urban building)

1) เมืองที่ไม่มีคนอยู่อาศัย แต่ปรากฏหลักฐานทาง โบราณคดีที่ยังคงไม่ถูกเปลี่ยนแปลง

2) เมืองประวัติศาสตร์ ซึ่งยังคงมีผู้คนดำรงชีวิตอยู่ และมีการพัฒนา โดยธรรมชาติ และ ยังคงจะมีพัฒนาการต่อไปภายใต้อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

3) เมืองใหม่ภายในศตวรรษที่ 20 ซึ่งมีบางสิ่งๆที่เหมือนกับสองข้อที่กล่าวมาแล้ว แต่ก็ยังพบ ความขัดแย้งอยู่ กล่าวคือ การเกิดรูปแบบของเมืองนั้นมีความเด่นชัดและมีความแท้ แต่ขนาดของ เมืองยังคงไม่แน่นอน เพราะการพัฒนาที่ไม่อาจควบคุมได้

ค. พื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม

1) ภูมิสถาปัตยกรรม ซึ่งถูกสร้างและออกแบบอย่างจงใจโดยฝีมือของมนุษย์

2) มืองค์ประกอบอินทรีย์รวมอยู่ในภูมิสถาปัตยกรรม อันเป็นผลมาจากสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการปกครอง หรือพิธีกรรมความเชื่อ

3) ลานประกอบพิธีกรรม โดยการรวมกลุ่มพลังความเชื่อ อันดิงามทางศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วน Alan Dobby (1978 : 33-34) ก็ได้กล่าวว่าการสถาปัตยกรรมจะต้องมีคุณสมบัติต่อไปนี้

- 1) งานสถาปัตยกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ดีเด่นทางศิลปะ(Work of art) เป็นผลงานที่บรรจงสร้างสรรค์ที่มีคุณลักษณะดีเด่นทางศิลปะ ความงามด้านรูปทรง สี สัน และองค์ประกอบศิลป์
- 2) งานสถาปัตยกรรมนั้นแสดงให้เห็นถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในศาสตร์ของสถาปัตยกรรม สะท้อนความคิดสร้างสรรค์ของผู้ออกแบบที่แตกต่างจากที่เคยมีอยู่
- 3) งานสถาปัตยกรรมแสดงออกถึงความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี เป็นส่วนเชื่อมต่อหรือตัวอย่างของพัฒนาการทางด้านเทคนิควิทยา
- 4) งานสถาปัตยกรรมเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์แห่งชาติ เป็นอาคารสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมหรือยุคสมัยในประวัติศาสตร์
- 5) เป็นงานสถาปัตยกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญ ซึ่งเป็นตัวแทนความคิด หรืออุดมคติของคนในสังคมนั้น
- 6) เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อสร้างความต่อเนื่องของพื้นที่และชุมชน
- 7) เป็นงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในภูมิภาคหรือในชุมชนนั้น ๆ สะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการของชุมชน และแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน
- 8) สถาปัตยกรรมเป็นส่วนสนับสนุนภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมโดยรวม คือ อาคารหรือกลุ่มอาคาร ที่อยู่ในบริเวณข้างเคียงของอาคารสำคัญ หากเปลี่ยนแปลงไปอาจทำให้คุณค่าของอาคารสำคัญด้อยลงไป

ส่วน (สุวัฒน์ คุ้มวงศ์. 2535 : 14-18) ยังได้กล่าวว่า คุณค่าความเป็นย่านก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งของการอนุรักษ์อีกด้วย ซึ่งหากเราจะจำแนกประเภทของย่านประวัติศาสตร์ ตามลักษณะการใช้งานสามารถแยกออกได้

- 1) ย่านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม(Historic / Architectural district) เป็นบริเวณพื้นที่ที่ประกอบด้วยอาคารทางประวัติศาสตร์ ที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและพัฒนาการของเมือง
- 2) ย่านประวัติศาสตร์พาณิชยกรรม(Commercial district) เป็นบริเวณพื้นที่ที่ประกอบด้วยอาคารทางประวัติศาสตร์เชิงพาณิชย์เป็นหลักสำคัญ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และต่อมา Fielden (1998:18-19) ได้กล่าวว่าคุณค่าด้านวัฒนธรรมสามารถแยกประเภทได้ดังนี้

1) คุณค่าด้านเอกลักษณ์ (จากพื้นฐานของการย้ายเดือนถึง)

คุณค่าในกลุ่มนี้ถูกเชื่อมโยงกับพันธะทางอารมณ์ความรู้สึกของสังคม ที่มีต่อวัตถุหรือพื้นที่เฉพาะนั้น ๆ และคุณค่านี้สามารถรวมไปถึงคุณลักษณะดังต่อไปนี้ : อายุ ประเพณี ความต่อเนื่อง ความทรงจำ ดำเนินาน ความเชื่อ และการเป็นสัญลักษณ์ เรื่องการเมืองการปกครอง การรักชาติ และความเป็นชาติ

2) คุณค่าด้านศิลปะที่เกี่ยวข้องหรือคุณค่าด้านวิชาการ (จากพื้นฐานของการวิจัย)

คุณค่าในกลุ่มนี้จะอยู่บนพื้นฐานของการประเมินด้านวิทยาศาสตร์และการวิเคราะห์วิจารณ์ด้านประวัติศาสตร์ และการประเมินความสำคัญของการออกแบบของทรัพยากรมรดก และนัยสำคัญของวิทยาการที่ใช้ แนวความคิดด้าน โครงสร้าง หน้าที่ใช้สอย และงานฝีมือ

3) คุณค่าด้านความหายาก (จากพื้นฐานของข้อมูลทางสถิติ)

คุณค่าในกลุ่มนี้เชื่อมโยงทรัพยากรกับสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ที่เหมือนกันในด้านประเภท รูปแบบ ผู้ก่อสร้าง ช่วงเวลา การเป็นตัวแทน หรือความมีเพียงหนึ่งเดียว ภูมิภาค หรือการรวมกันของบางสิ่งเหล่านี้เข้า ซึ่งได้กำหนดนิยามให้กับความหายากของทรัพยากร

นอกจากเกณฑ์และคุณสมบัติที่จะต้องพิจารณาแล้ว Henry Sanoff (1978: 46-48) ยังเสนอว่าควรมีการอนุรักษ์อาคารและสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่ ด้วยเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งได้ให้ความหมายของเทคนิคและวิธีการ ดังนี้

1) การอนุรักษ์ (Conservation) หมายถึง การฟื้นฟู(Rehabilitation) อาคารใดๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลของคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ หรือเหตุผลอื่นๆ ก็ได้ ซึ่งจะเน้นวิธีการทำให้สามารถรักษาโครงสร้างของอาคารให้อยู่ได้ การรักษาโครงสร้างอาคาร อาจรวมถึงการใช้วิธีการสมัยใหม่หรือกลไกอย่างไรก็ได้ที่ทำให้โครงสร้างนั้นยังคงอยู่ได้ Conservation จะช่วยรักษารูปลักษณ์ภายนอกของอาคารไว้ได้ แต่ไม่จำเป็นต้องเข้มงวดตามวิธีการว่าจะต้องถูกต้องตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ หรือมีการรักษาให้ถูกต้องตามของเดิมทั้งหมด

2) การสงวนรักษา(Preservation) หมายถึง การฟื้นฟู(Rehabilitation) หรือการปฏิสังขรณ์ (Restoration) อาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์(Historically Significant Buildings) การดำเนินการสำหรับการสงวนรักษานั้น จะต้องเคร่งครัดและมีหลักฐานถูกต้องเพื่อจะให้ได้ลักษณะของอาคารทั้งภาพนอกและบางครั้งรวมถึงภายในด้วย ที่เหมือน โครงสร้างและรูปแบบเดิมทุก

ประการ เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อการสงวนรักษาที่ถูกต้องนั้นมีหลายวิธีคือ Rehabilitation Restoration Adaptive use Relocation Reconstruction Reproduction

3) การฟื้นฟู(Rehabilitation) หมายถึง การสงวนอาคาร บริเวณ หรือกลุ่มของอาคารหรือสิ่งก่อสร้าง ให้รอดพ้นจากการเสื่อมสลาย ผุพัง หรือเปลี่ยนรูปไป โดยการ ทำความสะอาด(Cleaning) เสริมความแข็งแรง(Strengthening) การเพิ่มเติมส่วนประกอบใหม่(Add of Modern Elements) หรือวิธีการอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน วิธีการ Rehabilitation ยังรวมถึงการรักษาอาคารให้อยู่ยืนยาวโดยให้มีการเปลี่ยนแปลงอาคาร โครงสร้างเดิมน้อยที่สุด

4) การปฏิสังขรณ์(Restoration) หมายถึงการสงวนรักษาอาคาร บริเวณ หรือกลุ่มอาคาร หรือสิ่งก่อสร้าง ให้มีรูปลักษณะเหมือนในอดีตในสมัยใดสมัยหนึ่งที่ได้มีการกำหนดไว้ การปฏิสังขรณ์จะต้องได้มีการค้นคว้า วิจัย และข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่แท้จริง เพื่อให้ได้รูปลักษณะที่เหมือนอาคารเดิมมากที่สุด

5) การเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอย(Adaptive Use) หมายถึง การสงวนรักษาอาคาร บริเวณ หรือกลุ่มอาคารหรือสิ่งก่อสร้าง โดยการเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยจากเดิมที่ล้าสมัย มาเป็นกิจกรรมร่วมสมัย ให้เป็นไปตามความต้องการของสังคม หรือชุมชน วิธีการนี้จะคล้ายๆ กับการนำเอาอาคารมา"รีไซเคิล" เพื่อให้มีคุณค่าทางเศรษฐกิจมากที่สุดที่จะรักษาอาคารนั้นไว้ได้ การเปลี่ยนแปลงประโยชน์ใช้สอยอาคารอาจดำเนินการร่วมกับ Rehabilitation หรือ Restoration ก็ได้

6) การย้ายที่อาคาร(Relocation) หมายถึง การขนย้าย เคลื่อนย้ายอาคารจากที่ดั้งเดิม ไปสู่ที่ตั้งใหม่ เหตุผลของการย้ายที่ตั้ง อาจด้วยมาจากการที่สภาพแวดล้อมในที่ดั้งเดิม มีการเปลี่ยนแปลงไปมากจนกระทั่งไม่เหมาะแก่การสงวนรักษาอาคารนั้น จึงต้องย้ายไปสู่สิ่งแวดล้อมใหม่ อาคารที่หลังจากการย้ายที่ตั้งแล้ว อาจใช้วิธีการ Rehabilitation เพื่อการสงวนรักษาก็ได้

7) การเลียนแบบ(Reproduction) หมายถึง การก่อสร้างอาคารโดยการลอกเลียน(Copy) หรือเลียนแบบ(Imitation)อาคารเดิม หรือรูปลักษณ์ของอาคารเดิมโดยไม่ได้อาศัยการค้นคว้าหรือหลักฐานทางโบราณคดี

8) การจำลอง(Reconstruction) หมายถึง การก่อสร้างอาคารขึ้นมาใหม่(โดยมากเป็นการก่อสร้างในพื้นที่เดิมโดยที่อาคารเดิมนั้นได้พังทลายไปหมดแล้ว)โดยอาศัยการค้นคว้าหรือหลักฐานทางโบราณคดี

2.1.2 คุณค่าด้านสังคมและเศรษฐกิจร่วมสมัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 เมื่อกล่าวถึงการอนุรักษ์ จุดมุ่งหมายของการอนุรักษ์ก็เพื่อรักษาคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีขีดแบ่งเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารที่ตรงตามกรณี เช่น
 ให้สืบไปถึงคนรุ่นต่อไปในอนาคต ในกรณีที่เป็นการอนุรักษ์เมืองที่ยังมีชีวิต (Living City) นอกจากจะรักษาวัสดุหรือลักษณะทางกายภาพไว้แล้วจะต้องรักษาคุณค่าด้านสังคมและเศรษฐกิจไว้ด้วย

ซึ่ง Henry Sanoff (1978: 44-45) ได้ให้เหตุผลในการอนุรักษ์ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของแต่ละชุมชน โดยสรุปได้เป็น 4 เหตุผล คือ

1) เพื่อความทรงจำทางวัฒนธรรม จากการรักษาหลักฐานทางกายภาพในเชิงประวัติศาสตร์ที่ถ่ายทอดคุณค่า ความสามารถของบรรพบุรุษให้คนรุ่นหลังได้ภาคภูมิใจและเพื่อการศึกษา

2) เพื่อรักษาความแน่นแฟ้นทางสังคม ความสัมพันธ์ของบุคคลเห็นได้จากกิจกรรมที่ร่วมกันทำในสถานที่หนึ่ง ซึ่งจะสมบูรณ์ได้เมื่อมีความสมดุลระหว่าง คน กิจกรรม สภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของชุมชน เช่น การตัดถนนผ่านชุมชน การแบ่งแยกที่ดินด้วยกฎหมาย ทำให้สมดุลดังกล่าวสูญเสียไป การอนุรักษ์ชุมชนและสภาพแวดล้อมเป็นเครื่องป้องกันปัญหาและรักษาความสัมพันธ์ภายในชุมชนไว้ได้

3) เพื่อความหลากหลายทางสภาพแวดล้อม การพัฒนาแบบสมัยใหม่ทำให้สภาพสังคมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละท้องถิ่นเริ่มมีความคล้ายคลึงกันมากขึ้น เพราะวัสดุสมัยใหม่ การผลิตแบบอุตสาหกรรมที่มีราคาถูกลงได้เข้ามาแทนที่ช่างฝีมือท้องถิ่น การอนุรักษ์จะช่วยให้สามารถรักษาฝีมือช่างท้องถิ่นไว้ได้ และช่วยให้ชุมชนไม่ต้องพึ่งพาลักษณะการผลิตและเทคโนโลยีระดับสูงมากนัก ทำให้ประหยัดเงินทุนและทรัพยากร

4) เพื่อผลทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์จะเป็นประโยชน์ทั้งทางด้านการประหยัดค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างอาคารใหม่ โดยการปรับใช้อาคารเก่า และชุมชนเก่าที่ได้รับการอนุรักษ์ยังอาจจะเป็นแหล่งท่องเที่ยว สามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนอีกด้วย

เมื่อจะศึกษาถึงเหตุผลและความสำคัญของการอนุรักษ์ชุมชนเก่าแห่งหนึ่งแห่งใดแล้ว Nahoum Cohen (1999 : 266-270) ได้เสนอว่า ผู้ศึกษาควรจะศึกษาถึงข้อมูลประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนนั้นให้ครบทุกด้าน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ศึกษาสามารถวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่และตัดสินใจในการเสนอแนวทางในการอนุรักษ์ชุมชนเก่าในทางที่เหมาะสม โดยข้อมูลเหล่านี้ประกอบด้วย

- 1) กรรมสิทธิ์การครอบครองที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
- 2) การใช้ประโยชน์ที่ดิน
- 3) สภาพ รูปแบบ อายุ วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง และกิจกรรมภายในอาคาร เพื่อ

ใช้ในการพิจารณาคุณค่าทางสถาปัตยกรรมของอาคาร

- 4) ที่ตั้งของชุมชน โครงข่ายการคมนาคมและการเข้าถึง

- 5) สภาพสังคมเศรษฐกิจของครัวเรือน เช่น รายได้ของครัวเรือน ขนาดครัวเรือน

- 6) ลักษณะการให้บริการระบบสาธารณูปโภคในชุมชน เช่น ระบบไฟฟ้า ประปา

จะเห็นได้ว่านอกจากเหตุผลทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมแล้ว การอนุรักษ์ยังสามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ Florian (1996: 465) ที่ได้กล่าวว่า “สิ่งมีค่าที่เมืองมีอยู่ไม่ควรมองแต่เฉพาะด้านวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ควรมองถึงคุณค่าทางเศรษฐกิจก็สามารถใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจได้ เช่น ในการท่องเที่ยว การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การค้า โดยใช้ภาพลักษณ์ของสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมเป็นฐาน”

และต่อมา Fielden (1998:19-20) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า คุณค่าด้านสังคมและเศรษฐกิจร่วมสมัยถูกเชื่อมโยงเข้ากับสังคมปัจจุบัน โครงสร้างพื้นฐานด้านสังคมและเศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง ซึ่งสามารถแยกประเภทไว้ดังนี้

1) คุณค่าด้านเศรษฐกิจ

เนื่องจากเศรษฐกิจกระตุ้นให้เกิดการจัดวางทรัพยากรให้ลงตัวได้อย่างดีที่สุดกับช่วงของความต้องการที่กว้าง คุณค่าด้านเศรษฐกิจอาจจะไม่ผูกติดอยู่กับมูลค่าด้านการเงิน ในแง่ของมรดกทางวัฒนธรรม คุณค่าด้านเศรษฐกิจอาจจะถูกเข้าใจว่าเป็นคุณค่าที่ถูกสร้างขึ้นจากทรัพยากรมรดกนั้นหรือจากการกระทำการอนุรักษ์

2) คุณค่าด้านการใช้สอย

คุณค่าด้านการใช้สอยถูกเชื่อมโยงเข้ากับคุณค่าด้านเศรษฐกิจ เนื่องด้วยมันเข้าร่วมในเรื่องความต่อเนื่องของประเภทของการใช้สอยที่มีมาแต่ดั้งเดิม หรือการริเริ่มการใช้งานที่เข้ากันได้ของอาคารหรือของพื้นที่ ในโครงสร้างที่ถูกทำลายนั้น คุณค่าด้านการใช้สอยดั้งเดิมก็จะสูญหายไป ด้วย แต่สิ่งใหม่ได้ถูกสร้างขึ้นมารับใช้ความต้องการของแผนเพื่อการทำความเข้าใจกับทรัพยากรนั้น หรือเพื่อเป็นสถานที่ชุมนุมสำหรับทำกิจกรรม เช่น ศิลปะการแสดงหรือทัศนศิลป์

3) คุณค่าด้านการศึกษา

คุณค่าด้านการศึกษาของทรัพยากรมรดกนั้น รวมเอาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการเฝ้าระวังในเรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่คุณค่าเหล่านี้สนับสนุนอยู่ ในฐานะของวิธีการของการบูรณาการทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ให้เข้ากับชีวิตในปัจจุบัน

4) คุณค่าด้านสังคม

คุณค่าด้านสังคมของทรัพยากรมรดกถูกเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมทางสังคมแบบประเพณี และกับการใช้งานที่เข้ากันได้กับสภาพปัจจุบัน รวมถึงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบร่วมสมัยในย่านชุมชน และแสดงบทบาทในการจัดตั้งเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม

5) คุณค่าด้านการเมืองการปกครอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารผลงาน วิชาสำหรับครู ใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
คุณค่าด้านการเมืองการปกครองนั้นมักถูกเชื่อมโยงกับเหตุการณ์เฉพาะเจาะจงในประวัติศาสตร์ของทรัพยากรมรดกด้วยความเคารพต่อภูมิภาคหรือประเทศที่มันตั้งอยู่ นับสำคัญในปัจจุบันของ

ทรัพยากรสามารถได้รับอิทธิพลจากเหตุการณ์เหล่านี้ที่ราบเท่าที่มีความสอดคล้องต้องกันกับเจตนาของการเมืองการปกครองร่วมสมัยที่ต้องมาก่อนสิ่งอื่น

การจัดกลุ่มของคุณค่าข้างต้นนั้นควรถูกพิจารณาในฐานะของการชี้แนะ และอาจจะถูกเปรียบเทียบกับคุณค่าที่ได้รับการยอมรับในการประเมินทรัพยากรมรดกในระดับท้องถิ่นหรือระดับนานาชาติ พร้อมเดียวกันก็ยังสามารถให้กรอบที่เป็นประโยชน์และการอ้างอิงสำหรับกระบวนการประเมินผลที่มีรายละเอียดมากขึ้น

เนื่องจากกระแสการอนุรักษ์ได้เปิดกว้างและเป็นที่ยุ้จักกันของหลายประเทศในเรื่องการสงวนรักษามรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของโลก รัฐบาลลาวได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม และสังคมมากขึ้น โดยได้มอบหมายให้กรมพิพิธภัณฑสถานและวัตถุโบราณ (กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม) เป็นผู้ดำเนินการ แรกเริ่ม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับมรดกทางด้านวัฒนธรรมของชาติ ด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน และอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เช่น การปฏิสังขรณ์วัดพู (ปราสาทหินสมัยขอม) ทาดูลวงเวียงจันทน์ และอาคารทางศาสนา เป็นต้น

หลังจากนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้หันมาให้ความสำคัญกับคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมมากขึ้น คือนอกจากจะมองเฉพาะคุณค่าของโบราณสถานแล้วก็ยังให้ความสำคัญกับกลุ่มอาคาร และพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการประกาศให้เมืองหลวงพระบางเป็นเขตรักษามรดกแห่งชาติ ในปี ค.ศ. 1993 (พ.ศ. 2536) ตามการเสนอของกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม ทั้งนี้ก็เพื่อสงวนรักษาและอนุรักษ์มรดกทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติไว้ให้คนรุ่นหลังได้ชื่นชม และชมใช้ต่อไป ในพื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วยสิ่งที่มีคุณค่าหลากหลายประเภทแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของทรัพยากรเช่น อาคารที่พักอาศัย อาคารที่ได้รับอิทธิพล สำนักงาน วัด ธรรมชาติ เป็นต้น โดยคุณค่าเหล่านี้ถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ คุณค่าทางด้านวัฒนธรรมและสังคม และธรรมชาติ

1) คุณค่าทางด้านวัฒนธรรมและสังคมนั้นนอกจากอนุสรณ์สถานต่างๆ แล้วก็ยังรวมถึงสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น คุณค่าด้านเอกลักษณ์ (ซึ่งได้แก่ อายุ ประเพณี ความต่อเนื่อง ความทรงจำ ดำเนินานและ ความเป็นเอกลักษณ์ เป็นต้น) คุณค่าด้านศิลปวิทยา และคุณค่าด้านความหายาก (รูปแบบ ผู้ก่อสร้าง ช่วงเวลา เป็นต้น)

2) คุณค่าทางด้านธรรมชาตินั้นหมายถึงอุทยานที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น แม่น้ำ ภูเขา ต้นไม้ พืชหายาก ป่า เป็นต้น

หลังจากนั้นรัฐบาลลาวเสนอเมืองหลวงพระบางต่อยูเนสโก เพื่อให้เป็นมรดกโลก และในปีต่อมา พ.ศ.2537 เมืองหลวงพระบางได้ถูกบรรจุเข้าเป็นหนึ่งในจำนวนของมรดกโลกในด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติ

ในปี ค.ศ. 2000(พ.ศ.2543) การให้ความสำคัญกับคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมในลาวยังคงดำเนินต่อไป โดยกรมพิพิธภัณฑสถานและวัตถุโบราณได้มอบหมายให้สถาบันศึกษาเทคนิคผังเมืองเป็นผู้ดำเนินงานในการสำรวจ และขึ้นทะเบียนอาคารที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมในเขตตัวเมืองเก่าของกำแพงนครเวียงจันทน์ เช่น อาคารที่อยู่อาศัยแบบลาว อาคารที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก(ที่พักอาศัย สำนักงาน) อาคารทางศาสนา โดยใช้เกณฑ์ ทางด้าน อายุ ประเพณี ความต่อเนื่อง ความทรงจำ เป็นต้น และในปี ค.ศ. 2001(พ.ศ.2544) รัฐบาลได้ประกาศให้เขตดังกล่าวซึ่งเป็นเขตใจกลางเมืองเก่าของกำแพงนครเวียงจันทน์เป็นเขตรักษาามรดกแห่งชาติ

ในปัจจุบันรัฐบาลลาวได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์มากขึ้น โดยเฉพาะการส่งเสริมคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม และเศรษฐกิจสังคม โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (ฉบับล่าสุด) พ.ศ. 2544-2549 ได้รวมเอาการส่งเสริมคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม และเศรษฐกิจสังคมเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาประเทศ

จากการศึกษาแนวคิดการประเมินคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์ สรุปได้ว่า แนวทางการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์ในเมืองของเมืองท่าแขก จะต้องได้ศึกษา และทำความเข้าใจอย่างเหมาะสมในการจัดการกับทรัพยากรมรดกนั้น โดยเริ่มจากการนิยามหรือให้คำจำกัดความก่อนว่าสิ่งที่จะปฏิบัติ นั้นเป็นมรดกประเภทใด จากนั้นจึงศึกษาถึงคุณค่าของมรดกในขั้นต่อไป

สำหรับย่านประวัติศาสตร์ในเมืองเก่าท่าแขก เป็นย่านที่มีกลุ่มอาคารห้องแถวและตึกแถว ซึ่งถือว่ามีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญทางด้านสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และแสดงออกถึงวิวัฒนาการของอาคารในสมัยก่อน ที่ผ่านมามีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ให้ความสำคัญกับคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมเท่าที่ควร จะมีก็เพียงหน่วยงานผังเมือง ซึ่งในผังเมืองรวมเมืองท่าแขกได้กำหนดให้ย่านเมืองเก่าท่าแขกที่มีอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมเป็นหนึ่งในโครงการพัฒนาในเขตผังเมืองรวม แต่ก็ยังเป็นเพียงโครงการที่เป็นนุริมสิทธิสุดท้าย ฉะนั้น ในการที่จะอนุรักษ์ย่านนี้ จะต้องได้ศึกษาถึงคุณค่าที่ซึ่งน่าเชื่อว่ามีนัยสำคัญพอที่จะแสดงให้เห็นถึงเหตุผลของการอนุรักษ์สถานที่แห่งนี้ โดยลักษณะของย่านชุมชนเก่าท่าแขกแล้วจะต้องพิจารณาคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม เช่น คุณค่าด้านความเป็นเอกลักษณ์ ด้านความเป็นศิลปะและวิทยาการ และด้านความหายาก พร้อมเดียวกันก็ต้องศึกษาคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจและสังคมร่วมสมัย เช่น คุณค่าด้านเศรษฐกิจ ด้านการใช้สอย ด้านสังคม และด้านการเมืองการปกครอง เพื่อ

ค้นหาศักยภาพในการอนุรักษ์ นอกจากการพิจารณาคุณค่าในด้านต่าง ๆ แล้ว การศึกษาเพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์ในครั้งนี้ ยังจะต้องได้พิจารณาร่วมกับ ลักษณะทางด้านสถาปัตยกรรม เหนือในการคัดเลือกอาคารที่จะทำการอนุรักษ์ เช่น ความงาม ความเป็นแบบแผน ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ เป็นต้น จากนั้น จึงนำใช้เทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมในการอนุรักษ์อาคารห้องแถวและตึกแถวในพื้นที่ศึกษา เพื่อนำเสนอแนวทางการอนุรักษ์ในขั้นต่อไป

2.2 การใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมพื้นที่อนุรักษ์

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ โดยเฉพาะการอนุรักษ์ชุมชนเมืองมีอยู่หลายมาตรการ ซึ่งแต่ละมาตรการนั้นขึ้นอยู่กับกฎหมายแต่ละฉบับที่มีความเกี่ยวข้องจากในระดับภูมิภาคจนถึงอาคาร โดคๆกฎหมายต่างๆได้แก่ พระราชบัญญัติการผังเมือง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม รวมทั้งกฎหมายท้องถิ่น คือ เทศบัญญัติ หรือข้อกำหนดที่ออกโดยรัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งแต่ละกฎหมายก็จะมีมาตรการที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ และบริบทของแต่ละท้องถิ่น และถ้าจะแยกตามลักษณะของการใช้มาตรการทางกฎหมายแล้วมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การใช้มาตรการทางกฎหมายจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น

2.2.1 มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมพื้นที่อนุรักษ์จากส่วนกลาง

การใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมพื้นที่อนุรักษ์จากส่วนกลางนั้น ส่วนมากจะทำตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและสภาพแวดล้อมในประเทศไทย มาตรการดังกล่าวจะออกมาในรูปแบบของกฎกระทรวงตามอำนาจของ พระราชบัญญัติการผังเมือง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด โดยกฎหมายแต่ละฉบับก็จะมีมาตรการ และกำหนดระยะเวลาในการใช้ปฏิบัติ แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำ (ยงชนิสร์ 2543 : 1-5)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) พระราชบัญญัติการผังเมือง

เป็นกฎหมายที่เน้นการควบคุมการพัฒนาโดยเฉพาะด้านการใช้ที่ดินและ โครงข่ายคมนาคม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ได้มีการระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของการวาง จัดทำ และดำเนินการ ให้ เป็นไปตามผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ กฎหมายฉบับนี้ได้ให้อำนาจรัฐบาลท้องถิ่นจัดทำผัง เมืองรวมและผังเมืองเฉพาะได้ ในการวางแผนและกำหนดแผนผังที่จะทำให้อาคารของประชาชน เกิดความกลมกลืนกับภูมิทัศน์ และยังรักษาพื้นที่บางแห่งไว้ มิให้มีการก่อสร้าง อันเป็นการทำลาย หรือบดบังทัศนียภาพที่สวยงาม ทั้งในด้านสถาปัตยกรรม โบราณสถาน หรือความงามตามธรรมชาติ มาตรการที่ใช้ในกฎหมายฉบับนี้ส่วนมากจะเป็น การควบคุมความหนาแน่น การกำหนดการ นำใช้ที่ดินเป็นพื้นที่การอนุรักษ์

2) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทุกอย่าง ทั้งในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้ให้อำนาจกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ออกประกาศกระทรวงในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งให้เป็นเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยมีมาตรการคุ้มครองป้องกัน ให้พื้นที่อนุรักษ์ยังคงมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มาตรการดังกล่าวได้แก่ FAR (Floor Area Ratio) OSR (Open Space Ratio) หรือ รูปทรง หรือ ลักษณะของอาคาร ความมุ่งหมายจากประกาศกระทรวงฯ ประการหนึ่งคือเพื่อให้หน่วยงานท้องถิ่น ได้ใช้เป็นแนวทางในการออกกฎหมายท้องถิ่นหรือข้อบังคับ หรือแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนา ประกาศกระทรวงฯ จะมีผลบังคับใช้จำกัด เช่น 1 ปี หรือ 3 ปี ท้องถิ่นจะต้องออกกฎหมาย เพื่อรองรับประกาศนี้ต่อไป

3) พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

กฎหมายฉบับนี้ถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่เน้นการอนุรักษ์ในเชิงสงวนรักษาอย่างแท้จริง โดย ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์เมือง คือความหมายของคำ “โบราณสถาน” ซึ่งหมายถึง “อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานที่เกี่ยวกับประวัติ ของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี” โดยอธิบดีกรม ศิลปากร มีอำนาจในการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน และยังมีอำนาจในการ “กำหนดเขตที่ดิน” ตามที่เห็นสมควร

4) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่มีประสิทธิภาพมากในการควบคุมการพัฒนาในเขตอนุรักษ์เมือง นอกจากเหตุผลทางด้านความปลอดภัย การสาธารณสุข การจราจร แล้วกฎหมายฉบับนี้ยังมีวัตถุประสงค์ให้มีการควบคุมการพัฒนาอาคาร เพื่อประโยชน์ทางการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง และการสถาปัตยกรรมด้วย แม้จะไม่ได้มีการกล่าวถึงการอนุรักษ์โดยตรง แต่มาตรการต่างๆ ที่ใช้กันในปัจจุบัน ก็มีการนำมาปรับใช้ในพื้นที่อนุรักษ์ด้วย เช่น การควบคุมความหนาแน่น รูปทรงของอาคาร ความสูงของอาคาร การตกแต่งหรือส่วนประกอบของอาคาร เป็นต้น

2.2.2 มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมพื้นที่อนุรักษ์จากท้องถิ่น

กฎหมายท้องถิ่น โดยส่วนมากจะให้ผู้บริหารท้องถิ่น ออกกฎหมายปกครองในรายละเอียดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติเมื่อถูกนำมาใช้กับพื้นที่ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ลักษณะของการควบคุมและมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ในกฎหมายท้องถิ่น มีในเรื่องของ การกำหนดการใช้ที่ดิน ความสูง การใช้อาคาร พื้นที่อาคาร การห้ามตัดแปลงอาคาร ขนาดของป้ายโฆษณา ที่จอดรถ เป็นต้น

ตัวอย่างกฎหมายท้องถิ่น คือเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานครได้ออกกฎหมายโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ออกข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ในเรื่อง “การกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ตัดแปลง ใช้ หรือเปลี่ยนแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิดบางประเภท ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน”

ในประเทศลาวกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์นั้นปัจจุบันมีอยู่ 2 ฉบับ คือ กฎหมายผังเมือง และกฎหมายการอนุรักษ์มรดกแห่งชาติ และเป็นที่ยอมรับว่า ในประเทศลาวในปัจจุบันไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่น กฎหมายผังเมืองเป็นกฎหมายที่เน้นการควบคุมการพัฒนาให้เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กฎหมายฉบับนี้สามารถออกมาในรูปแบบของ ผังเมืองรวม หรือผังเฉพาะก็ได้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์นั้น กฎหมายฉบับนี้มีมาตรการที่สามารถนำมาใช้กับการอนุรักษ์ได้ ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่ามีมาตรการในการควบคุมที่เกี่ยวกับความหนาแน่น และรูปทรงของอาคาร เช่น การแบ่งเขตการใช้ที่ดิน FAR, BCR และ Height

สำหรับกฎหมายการอนุรักษ์มรดกแห่งชาติ นั้น ถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่ใช้เพื่อการอนุรักษ์อย่างแท้จริง กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจกับ กรมพิพิธภัณฑสถานและวัตถุโบราณ (กระทรวงแถลงข่าวและ

วัฒนธรรม) เป็นผู้ดำเนินการในการอนุรักษ์ โดยสามารถประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเพื่อประกาศเป็นมรดกของท้องถิ่น และมรดกของชาติตามลำดับ และการบำรุงรักษาหรือปฏิสังขรณ์ใดๆ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมพิพิธภัณฑ์และวัตถุโบราณแต่เพียงฝ่ายเดียว

ในการนำใช้กฎหมายในการคุ้มครองมรดกแห่งชาติ หรือการอนุรักษ์มรดกนั้น ได้นำมาใช้ในการคุ้มครองและอนุรักษ์ในรูปแบบของ "ผังเมืองรวม" เมืองหลวงพระบางเป็นครั้งแรก โดยความเห็นชอบของกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม และสถาบันศึกษาเทคนิคผังเมือง(กระทรวงคมนาคม ขนส่ง ไปรษณีย์ และก่อสร้าง) และออกมาในรูปแบบของกฎกระทรวง ซึ่งเรียกว่า "แผนผังการปกป้องรักษาและสงวนรักษามรดก" ส่วนมาตรการที่ใช้ในการควบคุมในส่วนมากจะใช้มาตรการทางผังเมืองเป็นหลักทั้งนี้ก็เนื่องมาจากขอบเขตผังเมืองดังกล่าวมีเขตอนุรักษ์อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติ อันประกอบด้วยสิ่งปลูกสร้างหลายประเภทด้วยกัน เช่น อาคารที่พักอาศัย สำนักงาน วัด เป็นต้น มาตรการที่ใช้ในการควบคุมได้แก่ การใช้ประโยชน์ที่ดิน(Land Use) , FAR , BCR , Setback และ Height

ส่วนการอนุรักษ์เฉพาะตัวอาคารนั้น ปัจจุบัน(พ.ศ.2544) แขวงกำแพงนครเวียงจันทน์กำลังดำเนินการอยู่ โดยสถาบันศึกษาเทคนิคผังเมือง ได้รับการอนุญาตจากกรมพิพิธภัณฑ์และวัตถุโบราณ ให้ทำการสำรวจและขึ้นทะเบียนอาคารที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมในบริเวณเขตใจกลางเมืองเก่าของเวียงจันทน์ และในระยะที่มีการปรับปรุงผังเมืองรวมกำแพงนครเวียงจันทน์สถาบันศึกษาเทคนิคผังเมืองได้กำหนดเขตดังกล่าวเป็นเขตรักษามรดก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการควบคุมและพัฒนาอาคารภายในพื้นที่ ส่วนมาตรการที่ใช้ในการควบคุมในส่วนมากจะคล้ายคลึงกับมาตรการที่ใช้ในการควบคุมเขตรักษามรดกที่หลวงพระบาง เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดิน(Land Use) , FAR , BCR , Setback และ Height เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์นั้นส่วนมากส่วนมากจะเป็นการควบคุมทางด้านกายภาพจากสภาพแวดล้อมตัวเมืองไปจนถึงตัวอาคารและองค์ประกอบของอาคาร บรรดากฎหมายเหล่านี้ มีบางฉบับสามารถสามารถกำหนดเป็นเขตการในใช้ที่ดินเฉพาะได้ เช่น การกำหนดเขตอนุรักษ์ การออกเป็นผังเมืองเฉพาะ เป็นต้น แต่ละฉบับก็จะมีมาตรการในการควบคุมและป้องกันการอนุรักษ์ให้ยังคงมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับพื้นที่ ที่แตกต่างกันไป ตั้งแต่การควบคุมที่เคร่งครัดที่สุด(Development Freeze) และการอนุญาตให้มีการพัฒนาได้ในบางส่วน นอกจากนี้ บางฉบับก็ยังมีนโยบายในการสนับสนุนในด้านการเงิน ทั้งนี้ก็เพื่อส่งเสริมและผลักดันให้การอนุรักษ์ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ฉะนั้น ในการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองเก่าท่าแขก จะต้องได้ประยุกต์ใช้ กฎหมาย นโยบาย และมาตรการให้เหมาะสมกับ คุณค่าต่างๆ ในบริบท

ของพื้นที่ ซึ่งจากการศึกษาผ่านมาเห็นว่า มาตรการที่ใช้ในการควบคุมการอนุรักษ์ของกฎหมายผังเมือง และกฎหมายการสงวนรักษามรดกแห่งชาตินั้น สามารถนำมาใช้ในการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกได้ โดยจะต้องได้ประยุกต์ใช้มาตรการการอนุรักษ์จากประสบการณ์ของกฎหมายต่างๆ ที่ได้กล่าวมาในเบื้องต้น

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

2.3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน เกิดขึ้นได้หลายลักษณะ หลายรูปแบบ หลายวิธีการ และหลายวัตถุประสงค์ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามมิติต่าง ๆ โดยได้มีผู้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายท่าน ตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาเฉพาะความสนใจของแต่ละคน แบ่งออกเป็นกลุ่มหลักๆ ได้ดังนี้

โดยที่ (สายทิพย์ สุกดิพันธ์. 2534 : 92) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมายที่ลึกซึ้งที่สุด มิได้หมายถึงเมื่อรัฐกำหนดโครงการอะไรขึ้นมาประชาชนก็ร่วมกันทำ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่บนเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงการทำงานจากกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก จึงได้ให้คำจำกัดความการมีส่วนร่วมของประชาชนในเชิงนโยบาย ซึ่งหมายถึง “ การให้อำนาจประชาชน “ ในการควบคุมและตัดสินใจ (Empowerment) อย่างน้อยที่สุด ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการริเริ่มวางแผน และดำเนินการในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่และอนาคตของพวกเขา

ขณะที่ (เทียมรัตน์ อินทรีย์. 2542 : 9) กล่าวว่า การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาจะเป็นวิธีการที่ทำให้ประชาชนสามารถช่วยตนเองได้ นั่นคือประชาชนจะเป็นผู้ร่วมมือกันเป็นผู้กระทำการพัฒนาตนเอง มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาเท่านั้น เพราะผู้กระทำการพัฒนาจะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการพัฒนานั้น

2.3.2 ขั้นตอน และวิธีการมีส่วนร่วม

เอกสารนี้เป็น Mike Douglass and Malia Zoghbi (1994) ได้อธิบายว่า การแสดงความคิดเห็นของประชาชน สามารถกระทำโดยผ่านวิธีการต่างๆ ดังนี้

- 1) เข้าร่วมประชุม และรับฟังมาตรการ และการแก้ไขปัญหา
- 2) รับทราบจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์

- 3) ตอบแบบสอบถาม
- 4) ให้สัมภาษณ์
- 5) การเข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

2.3.3 ศักยภาพในการมีส่วนร่วมของชุมชน

Uphoff ได้ให้ความเห็นในเรื่องของศักยภาพการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนว่า ปัจจัยแวดล้อมต่างๆ อาทิ เช่น

-ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่าง ท้องถิ่นกับภาครัฐ ส่วนกลางเมืองกับชนบท รูปแบบการพัฒนาในระดับของเทคโนโลยีในท้องถิ่น รวมทั้งประสบการณ์ และความตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน

-ปัจจัยทางสังคม อาทิเช่น รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน การเป็นอาสาสมัคร การแบ่งชั้นทางสังคม ความขัดแย้งในท้องถิ่น การย้ายถิ่น

-ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น การครอบครองที่ดิน การประกอบอาชีพ ระดับรายได้ รายจ่าย หนี้สิน การจ้างงาน การคมนาคม รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากนี้ปัจจัยแวดล้อมต่างๆ แล้วภูมิหลังก็มีความสำคัญสำหรับผู้มีส่วน ซึ่ง (เทย์มรตัน อินทรีย์. 2542 : 18-19) ได้กล่าวไว้ดังนี้ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาในการอยู่อาศัย สภาพการถือครองที่ดิน สถานภาพทางครอบครัว และระดับของรายได้

การที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้เป็นส่วนใหญ่ จะต้องประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ หลายประการ และที่สำคัญจะต้องให้โอกาสแก่ชุมชน ดังนั้นการเลือกช่องทางที่จะสื่อสารกับชุมชน การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการแก่ชุมชนจึงมีความสำคัญเช่นเดียวกัน และถือว่ามีมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากชุมชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นธรรม ก็จะช่วยให้ลดข้อขัดแย้งในโครงการได้

ที่ผ่านมาในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้มีการดำเนินการในประเทศลาว หรือในพื้นที่ศึกษานั้นยังไม่ได้นำแนวความคิดการมีส่วนร่วมเข้ามานำใช้เท่าที่ควร จะเห็นว่าส่วนใหญ่รัฐจะเป็นผู้ออกกฎหมายในการปฏิบัติ หรือออกระเบียบการในการปฏิบัติ หรือบางครั้งก็จ้างที่ปรึกษาให้ดำเนินการแล้วนำมาใช้เป็นนโยบาย โดยที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมมากนัก แต่มีบางกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนโดยตรงที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ส่วนมากจะเป็นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม มีบางกิจกรรมที่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมมาแต่เริ่มแรก คือการวางผังเมืองรวม

เฉพาะในพื้นที่ศึกษาแล้วที่ผ่านมาและเห็นได้ชัดในเรื่องของการมีส่วนร่วมก็คือเรื่องของการวางผังเมืองรวมเมืองท่าแขก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม ด้วยวิธีการให้สัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถาม

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและการเห็นความสำคัญของคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรม และคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ศึกษา ด้วยการให้สัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกเป็นการวิจัยเชิงค้นพบ (Exploratory Research) ซึ่งเป็นการศึกษาอย่างกว้าง ๆ โดยการสำรวจหาข้อมูลความเป็นจริงด้านต่าง ๆ และเพื่อให้ได้ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ศึกษา ซึ่งผลของการศึกษาจะนำมาซึ่งความเหมาะสมในการที่จะเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์พื้นที่ศึกษา จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านสถาปัตยกรรม ด้านการมีส่วนร่วม และด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

โดยผลการศึกษาที่ได้จากการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจะหาศักยภาพในการอนุรักษ์ และนำมาเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ในพื้นที่ศึกษา

3.1 การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา

ท่าแขกเป็นชุมชนเมืองที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การดำรงชีวิตและสะดวกในการคมนาคมในเมื่อก่อน และต่อมาชุมชนก็ได้ขยายตัวเป็นชุมชนเมืองสมัยใหม่จากริมแม่น้ำมาเป็นการพัฒนาไปตามสองข้างของถนน ส่วนมากลักษณะของอาคารเป็นตึกแถวและห้องแถวที่นำใช้พื้นที่ชั้นล่างของอาคารทำการค้าขายและอยู่อาศัยไปพร้อมกัน

จากการสำรวจลักษณะทางกายภาพของเมืองท่าแขก พบว่า ลักษณะของที่อยู่อาศัยจะแตกต่างกันไปตามการแบ่งเขตการนำใช้ที่ดิน และระยะเวลาในการปลูกสร้าง ดังนั้นเพื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา จึงได้มีเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษาดังนี้ (สุวัฒน์ กุ่มวงศ์ 2535 : 14-18)

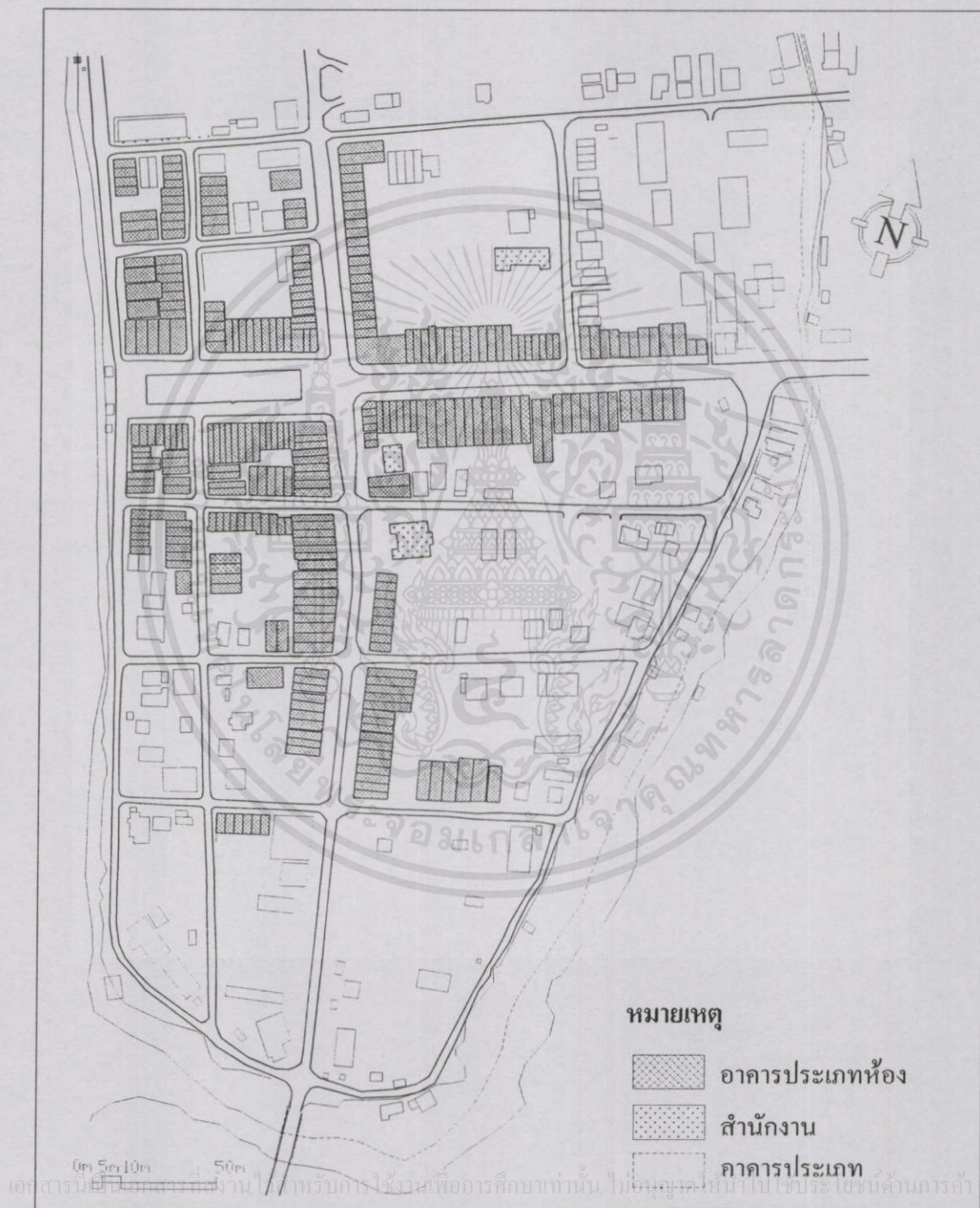
3.1.1 เป็นย่านประวัติศาสตร์พาณิชยกรรมเก่าของเมือง เป็นบริเวณที่ประกอบด้วยอาคารประเภทห้องแถวหรืออาคารเชิงพาณิชยกรรมเป็นหลัก

3.1.2 เป็นย่านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม เป็นบริเวณที่ประกอบด้วยอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและพัฒนาการของเมือง

3.1.3 เป็นย่านที่สามารถกำหนดขอบเขตด้วยสภาพภูมิศาสตร์ โดยใช้ถนน และแม่น้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถกำหนดขอบเขตของพื้นที่ศึกษาได้ดังนี้ ทิศเหนือจรดกับถนน
หน่อแก้วไฮโคตี ทิศใต้และทิศตะวันออกจรดกับถนนเศรษฐราชและห้วยสะคาม(คลองสะคาม)
และทิศตะวันตกจรดกับแม่โขง มีพื้นที่ประมาณ 0.69 ตารางกิโลเมตร ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวนี้เป็นเขต
การปกครองของบ้านท่าแขกกลาง เขตนาโบหรือเขตการปกครองที่ 1 ของเทศบาลเมืองท่าแขก
(ภาพที่ 3.1)

ภาพที่ 3.1 แสดงที่ตั้งของพื้นที่ศึกษา

ที่มา : ผังเมืองรวมเมืองท่าแขก

3.2 การกำหนดขนาดประชากรศึกษา

พื้นที่ศึกษาหรือพื้นที่ย่านประวัติศาสตร์ บ้านท่าแขกกลาง เขตนาโบ มีพื้นที่ประมาณ 0.69 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่พักอาศัยประมาณ 350 หลังคาเรือน และจากการสำรวจพื้นที่ในเบื้องต้น สามารถเจนนับจำนวนครัวเรือนของที่พักอาศัยประเภทห้องแถวได้ประมาณ 200 ครัวเรือน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ประชากรเป้าหมาย ในการศึกษาครั้งนี้จะกำหนดเอาเฉพาะประชากรผู้ที่พักอาศัยในอาคารประเภทห้องแถวเท่านั้น โดยจะกำหนดเอาครัวเรือนที่อยู่อาศัยในอาคารห้องแถว และตึกแถวเป็นหน่วยการสุ่มตัวอย่าง คือหนึ่งครัวเรือนต่อหนึ่งUnit ดังนั้น ประชากรศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นครัวเรือนที่อยู่อาศัยในอาคารประเภทห้องแถวทั้งหมด

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการทบทวนวรรณกรรม การเก็บรวบรวมข้อมูลจะขึ้นอยู่กับลักษณะของตัวแปรหรือลักษณะของข้อมูล ซึ่งสามารถแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะ คือ คุณค่าด้านสถาปัตยกรรม และคุณค่าด้านเศรษฐกิจสังคม ทักษะคิด ความคิดเห็น และคุณค่าด้านกฎหมาย นโยบาย โดยมีวิธีเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันดังนี้ คือ

3.3.1 คุณค่าด้านสถาปัตยกรรม

โดยจะศึกษาพัฒนาการของอาคารที่พักอาศัยประเภทห้องแถวและตึกแถว และสาธารณูปโภค ซึ่งเป็นข้อมูลทางด้านกายภาพ ดังนั้นวิธีการเก็บข้อมูล จะใช้แผนที่ การรังวัดอาคาร การสังเกต การสัมภาษณ์ รวมทั้งข้อมูลทุติยภูมิ

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาในด้านอาคาร คือ รูปแบบอาคาร อายุ วัสดุ สภาพ จำนวนชั้น และกิจกรรมในอาคาร นอกจากตัวแปรด้านอาคารแล้วก็มีตัวแปรทางด้านสาธารณูปโภค รวมทั้งข้อมูลการสัญจร โดยข้อมูลที่ได้จะใช้ในการประเมินคุณค่าทางสถาปัตยกรรม และใช้ในการวิเคราะห์เพื่อศึกษาคุณค่าในด้านต่าง ๆ และเสนอแนวทางในการอนุรักษ์อาคารด้วยเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3.2 ด้านเศรษฐกิจ สังคม ทัศนคติ ความคิดเห็น และกฎหมาย นโยบาย

โดยจะศึกษาคุณค่าด้านเศรษฐกิจและสังคม และทัศนคติ ความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่ศึกษา ดังนั้นวิธีการเก็บข้อมูลจะใช้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ ทดียบภูมิ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ และในการเก็บข้อมูลโดยการออกแบบสอบถามนี้จะใช้กับผู้อยู่อาศัยในอาคารห้องแถวและตึกแถวทุกคูหา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยมากจะเป็นข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความคิดเห็นของผู้อยู่อาศัย เช่น อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ กรรมสิทธิ์ที่ดิน ปฏิสัมพันธ์ในชุมชน ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมในพื้นที่ เป็นต้น และจะใช้ผลสรุปที่ได้เสนอแนวทางในการอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ศึกษา

ส่วนในด้านกฎหมายและนโยบาย จะศึกษาเครื่องมือทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นวิธีการเก็บข้อมูลส่วนมากจะเป็นการเก็บข้อมูลจากเอกสารหรือข้อมูลทุติยภูมิ และการสัมภาษณ์

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาด้านกฎหมายและนโยบาย คือข้อจำกัดและข้อสนับสนุนในการอนุรักษ์จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของแขวงคำม่วน ผังเมืองรวมเมืองท่าแขก กฎหมายผังเมือง กฎหมายการสงวนรักษามรดกแห่งชาติ และกฎหมายการสงวนรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ข้อมูลที่ได้จะใช้ในการวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้และข้อจำกัดในการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์ เมืองท่าแขก

3.3.3 ด้านสาธารณูปโภค และการสัญจร

โดยจะศึกษาระบบสาธารณูปโภค และการสัญจร โดยจะใช้วิธีการเก็บข้อมูล จากการนำใช้แผนที่ การสังเกต การสัมภาษณ์ รวมทั้งข้อมูลทุติยภูมิ ส่วนตัวแปรที่จะใช้ในการศึกษาได้แก่ ประปา ไฟฟ้า การระบายน้ำ การเก็บขยะ โทรศัพท์ การป้องกันอัคคีภัย ไฟถนน การเดินเท้า การเข้าถึงพื้นที่ สภาพถนน และพื้นที่จอดรถ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.1 แสดงตัวแปรและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ตัวแปร	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล			
	การ รังวัด	แบบ สังเกต	แบบ สอบถาม	ข้อมูล ทุติยภูมิ
ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคาร ห้องแถวและตึกแถว				
1. รูปแบบอาคาร	•	•		•
2. อายุของอาคาร			•	•
3. วัสดุที่ใช้ก่อสร้างอาคาร		•		•
4. สภาพของอาคาร		•		
5. จำนวนชั้นของอาคาร	•	•		•
6. กิจกรรมในอาคาร		•		
สภาพเศรษฐกิจ สังคม				
1. เพศ			•	
2. อายุ			•	
3. การศึกษา			•	
4. อาชีพ			•	
5. สถานภาพในครอบครัว			•	
6. รายได้ของครัวเรือน			•	
7. ระยะเวลาที่อยู่อาศัย			•	
8. ปฏิสัมพันธ์ในสังคม			•	
9. กรรมสิทธิ์ที่ดิน			•	
10. เชื้อชาติ			•	
ทัศนคติและความคิดเห็น				
1. ความรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับผังเมืองรวม			•	
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารห้องแถวเก่า			•	
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาซ่อมแซมอาคาร			•	
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้แรงจูงใจ			•	
5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม			•	
6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสาธารณูปโภค			•	
7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสัญจร			•	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ตัวแปร	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล			
	การ รังวัด	แบบ สังเกต	แบบ สอบถาม	ข้อมูล พฤติกรรม
สาธารณูปโภค				
1. ประปา		●	●	
2. ไฟฟ้า		●	●	
3. การระบายน้ำ		●	●	
4. การเก็บขยะ			●	●
5. โทรศัพท์		●	●	
6. การป้องกันอัคคีภัย		●	●	
7. ไฟถนน			●	
8. ทางเดินเท้า			●	
การสัญจร				
1. การเข้าถึงพื้นที่		●		
2. ที่จอดรถสาธารณะ		●	●	
3. สภาพถนน			●	
กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง				
1. กฎหมายผังเมือง				●
2. กฎหมายการสงวนรักษามรดกแห่งชาติ				●
3. กฎหมายการสงวนรักษาสีงแวดล้อมแห่งชาติ				●
4. กฎกระทรวง"ผังเมืองรวมเมืองท่าแขก"				●
5. แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ				●
6. แผนพัฒนาเมืองท่าแขก(แขวงคำม่วน)				●

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ด้านสถาปัตยกรรม เศรษฐกิจ สังคม ทัศนคติ ความคิดเห็น และกฎหมาย นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ศึกษา โดยมีวิธีการวิเคราะห์ที่แตกต่างกันดังนี้

3.4.1 คุณค่าด้านสถาปัตยกรรม จะใช้วิธีการพรรณนา และการวิเคราะห์สถาปัตยกรรมซึ่งแสดงผลโดยรูปภาพ รูปถ่าย และการเขียนแบบทางสถาปัตยกรรม นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่วิเคราะห์โดยการพรรณนาทางสถิติด้วย

3.4.2 ด้านเศรษฐกิจ สังคม และทัศนคติ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จะใช้วิธีการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS-Statistical Package for Social Science) โดยจะใช้สถิติ พรรณนา (Descriptive) และการหาความสัมพันธ์ (Chi-square) เป็นหลัก

3.4.3 ในด้านกฎหมายและนโยบาย ซึ่งประกอบด้วยกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแขวงคำม่วน ผังเมืองรวมเทศบาลเมืองท่าแขก จะใช้วิธีการพรรณนา และวิเคราะห์ทางด้านข้อจำกัดและข้อสนับสนุนต่อการอนุรักษ์ในพื้นที่ศึกษา

ส่วนในด้านสาธารณูปโภค และการสัญจร จะใช้วิธีการพรรณนา และวิเคราะห์เชิงกายภาพ โดยใช้รูปภาพ โดยที่ประเด็นของการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้าน จะใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และเสนอทางเลือกที่เหมาะสมมากที่สุด ในการนำเสนอแนวทางในการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกขั้นสุดท้าย เพื่อนำมาปฏิบัติให้ได้จริง

ตารางที่ 3.2 แสดงเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวแปร

ตัวแปร	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล		
	พรรณนา	แผนที่ / รูปภาพ	หมายเหตุ
ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคาร			
ห้องแถวและตึกแถว			
1. รูปแบบอาคาร			●
2. อายุของอาคาร		●	

เอก ห่องแฉงและตึกแถวไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่า 1. รูปแบบอาคาร ทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีกานำไปใช้

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ตัวแปร	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล		
	พรรณนา	แผนที่ / รูปภาพ	หมายเหตุ
3. วัสดุที่ใช้ก่อสร้างอาคาร		●	
4. สภาพของอาคาร		●	
5. จำนวนชั้นของอาคาร		●	
6. กิจกรรมในอาคาร		●	
สภาพเศรษฐกิจ สังคม			
1. เพศ	●		
2. อายุ	●		
3. การศึกษา	●		
4. อาชีพ	●		
5. สถานภาพในครอบครัว	●		
6. รายได้ของครัวเรือน	●		
7. ระยะเวลาที่อยู่อาศัย	●		
8. ปฏิสัมพันธ์ในสังคม	●		
9. กรรรมสิทธิ์ที่ดิน	●		
10. เชื้อชาติ	●		
ทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และพัฒนา			
1. ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับผังเมืองรวม	●		
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารห้องแถวเก่า	●		
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา-ซ่อมแซมอาคาร	●		
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้แรงจูงใจ	●		
5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	●		
6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสาธารณูปโภค	●		
สาธารณูปโภค			
1. ประปา		●	
2. ไฟฟ้า		●	
3. การระบายน้ำ		●	
4. การเก็บขยะ		●	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับอาจารย์ผู้สอนเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่าทางใดก็ตาม ห้ามนำไปเผยแพร่หรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ตัวแปร	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล		
	พรรณนา	แผนที่ / รูปภาพ	หมายเหตุ
5. โทรศัพท์		●	
6. การป้องกันอัคคีภัย		●	
7. ไฟถนน		●	
8. ทางเดินเท้า		●	
การสำรวจ			
1. การเข้าถึงพื้นที่		●	
2. สภาพถนน		●	
3. ที่จอดรถ		●	
กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง			
1. กฎหมายผังเมือง	●		
2. กฎหมายการสงวนรักษามรดกแห่งชาติ	●		
3. กฎหมายการสงวนรักษาสีงแวดล้อมแห่งชาติ	●		
4. กฎกระทรวง”ผังเมืองรวมเมืองท่าแขก”	●		
5. แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ	●		
6. แผนพัฒนาเมืองท่าแขก(แขวงคำม่วน)	●		

3.5 การสรุปผลและเสนอแนะ

ผลสรุปที่ได้จากการประมวลผลข้อมูล จะนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ ทั้ง แนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลทางกายภาพ และนโยบาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก ซึ่งจะเสนอผลการศึกษาในรูปแบบของการบรรยายประกอบตาราง แผนที่ แผนผัง และจัดทำรายงานการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

การวิเคราะห์พื้นที่ศึกษา

ในบทนี้จะกล่าวถึงประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางด้านเศรษฐกิจสังคม และลักษณะทางกายภาพ โดยจะพิจารณาจาก การค้า การใช้ประโยชน์ คุณค่าการใช้สอย คุณค่าชนบประเพณี ลักษณะทางสถาปัตยกรรม และสาธารณูปโภค การสัญจร โดยมีเป้าหมายเพื่อนำผลสรุปที่ได้มาใช้ในการเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของชุมชน

4.1 สภาพเศรษฐกิจสังคม

4.1.1 ความเป็นมาของย่านเมืองเก่าท่าแขก

ในเมื่อก่อนชุมชนเมืองหินบูนได้ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง นอกจากจะเป็นศูนย์กลางของชุมชนแล้วยังมีทรัพยากรธรรมชาติและแร่ธาตุที่สำคัญอีกมากมาย หลังจากที่ฝรั่งเศสได้เข้ามาปกครองจึงได้ใช้เมืองนี้เป็นศูนย์กลางการปกครองและเป็นท่าเรือในการคมนาคมและขนส่งสินค้า ต่อมาเนื่องจากระบบการคมนาคมไม่สะดวก ดังนั้นพวกฝรั่งเศสจึงได้ย้ายศูนย์กลางการปกครองจากเมืองหินบูนมาสู่เมืองท่าแขก และเมืองนี้ได้ก่อสร้างตัวชุมชนเมืองในปี ค.ศ 1916 หลังจากที่ฝรั่งเศสเข้ามาปกครองลาวในปี ค.ศ.1893 (พ.ศ.2436) หลังจากนั้น เมืองท่าแขกก็ได้มีการพัฒนาชุมชนไปในรูปแบบใหม่ที่มีการปลูกสร้างอาคารตามสองข้างของถนน ซึ่งก็รวมถึงลักษณะของอาคารประเภทห้องแถวอยู่ด้วย(ดูภาคผนวก ข)

ในส่วนของคำว่า ” ท่าแขก ” ในหนังสือประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกได้กล่าวเป็นชื่อที่ได้มาจากพวกพ่อค้าชาวขานที่นำสินค้ามาขาย โดยเฉพาะพ่อค้าที่มาจากประเทศอินเดียที่คนลาวเรียกกันว่า”แขก” ได้ล่องเรือมาและขึ้นฝั่งมาเพื่อหยุดพักและนำสินค้ามาขาย ประชาชนจึงเรียกกันติดปากว่าบริเวณนั้นเป็นท่าของแขก หรือบางคนก็เรียกว่าท่าแขกต่อมาคำว่า “ท่าแขก” ได้กลายเป็นคำพูดที่ได้รับความนิยมกันอย่างกว้างขวาง และได้กลายมาเป็นชื่อของอำเภอเมืองแต่บัดนั้นเป็นต้นมา (ดวงใจ หลวงพะสี 1992 : 206)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.2 การปลูกสร้างอาคารในย่านประวัติศาสตร์เมืองเก่าท่าแขก

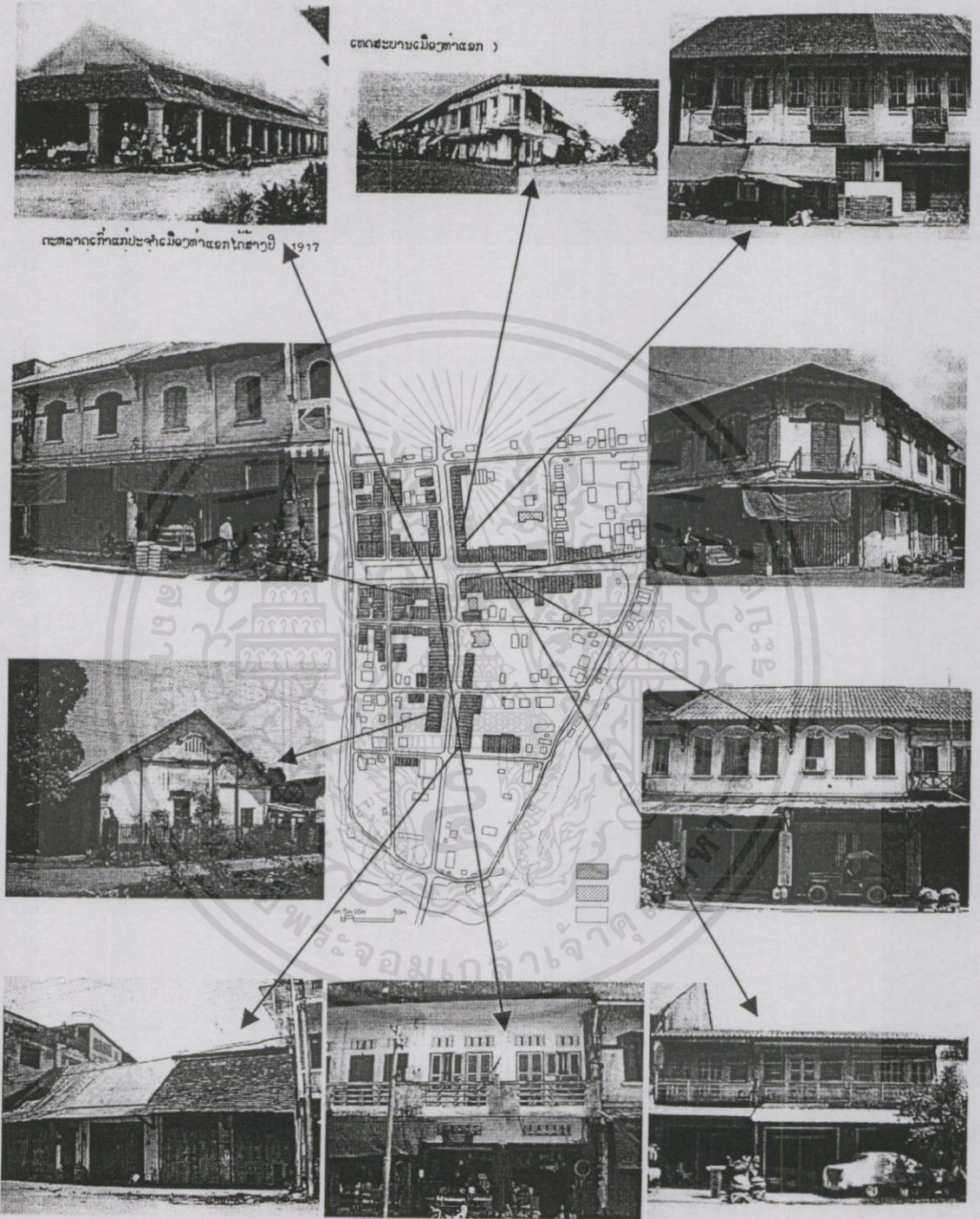
การปลูกสร้างอาคารในย่านประวัติศาสตร์เมืองเก่าท่าแขก ส่วนมากจะเป็นลักษณะของอาคารประเภทห้องแถวและตึกแถวที่นำใช้พื้นที่ชั้นล่างทำกิจกรรมทางการค้า รวมทั้งตึกแถวที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยอย่างเดียว เพราะว่าเป็นบริเวณดังกล่าวนี้เป็นย่านพาณิชย์กรรม โดยอาคารเหล่านี้จะปลูกสร้างขึ้นอยู่ล้อมรอบบริเวณตลาด และสองข้างของถนนสายการค้าหลัก คือถนนกุวรวงศ์ และถนนเจ้าอนุวงศ์ นอกจากนี้แล้วก็ยังมี อาคารที่พักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยวแบบเรือนพื้นบ้านลาวที่มีได้ถู บำรุงบ้านเดี่ยวที่เป็นตึก และอาคารสำนักงานบางส่วนอยู่ในพื้นที่นี้ โดยลักษณะอาคารห้องแถวและตึกแถวดังกล่าวแสดงในภาพที่ 4.1

ส่วนระยะการปลูกสร้างอาคารประเภทตึกแถวและห้องแถวในบริเวณย่านประวัติศาสตร์เมืองเก่าท่าแขกนี้ ส่วนมากจะมีการปลูกสร้างพร้อมๆ กับการปลูกสร้างอาคารที่สำคัญในการพัฒนาพื้นที่เมืองท่าแขก โดยที่อาคารที่ปลูกสร้างขึ้นในในระยะแรก คือในทศวรรษปี ค.ศ.1920-40(พ.ศ. 2463-2483) ระยะที่สอง คือในทศวรรษปี ค.ศ.1940-50 (2483-2493) (ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ 1995 : 22-24)

4.1.3 ลักษณะประชากรเมืองท่าแขก

ในปี ค.ศ.1995 (พ.ศ.2538)แขวงคำม่วนมีจำนวนประชากรทั้งหมด 273,779 คน อำเภอเมืองท่าแขกมีจำนวนประชากรทั้งหมด 68,301 คน เฉพาะเขตผังเมืองรวมเมืองท่าแขกมีจำนวนประชากรทั้งหมด 29,902 คน ประชากรชาย และหญิงเขตเทศบาลก็มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับสัดส่วนของประชากรเมืองท่าแขกคือ จำนวนเพศหญิง 15,115 คน(ร้อยละ 50.54) ในเขตผังเมืองรวมมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 5,258 ครัวเรือน เฉลี่ยประมาณ 5.68 คน ต่อ ครัวเรือน โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรในเมืองท่าแขกเพิ่มขึ้นร้อยละ 2 ต่อปี

เขตเมืองเก่าท่าแขกเป็นเขตที่มีวิวัฒนาการมานาน เป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ความสำคัญทางด้านการค้าขายของคนลาวและคนต่างชาติที่มีการค้าขายและแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างคนลาวและคนที่อยู่ประเทศใกล้เคียง เช่น เวียดนาม จีน ไทย เป็นต้น ในเมื่อก่อนการรวมกลุ่มของประชาชนในสังคมจึงมีลักษณะของการรวมกลุ่มทางเชื้อชาติ และศาสนามากกว่า และต่อมาเมื่อสังคมมีวิวัฒนาการมากขึ้นการรวมกลุ่มของสังคมจึงมีมากขึ้น ซึ่งกระบวนการทางสังคมนี้มันได้สืบต่อดำเนินมาถึงปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.1 แสดงลักษณะอาคารในเขตการศึกษา

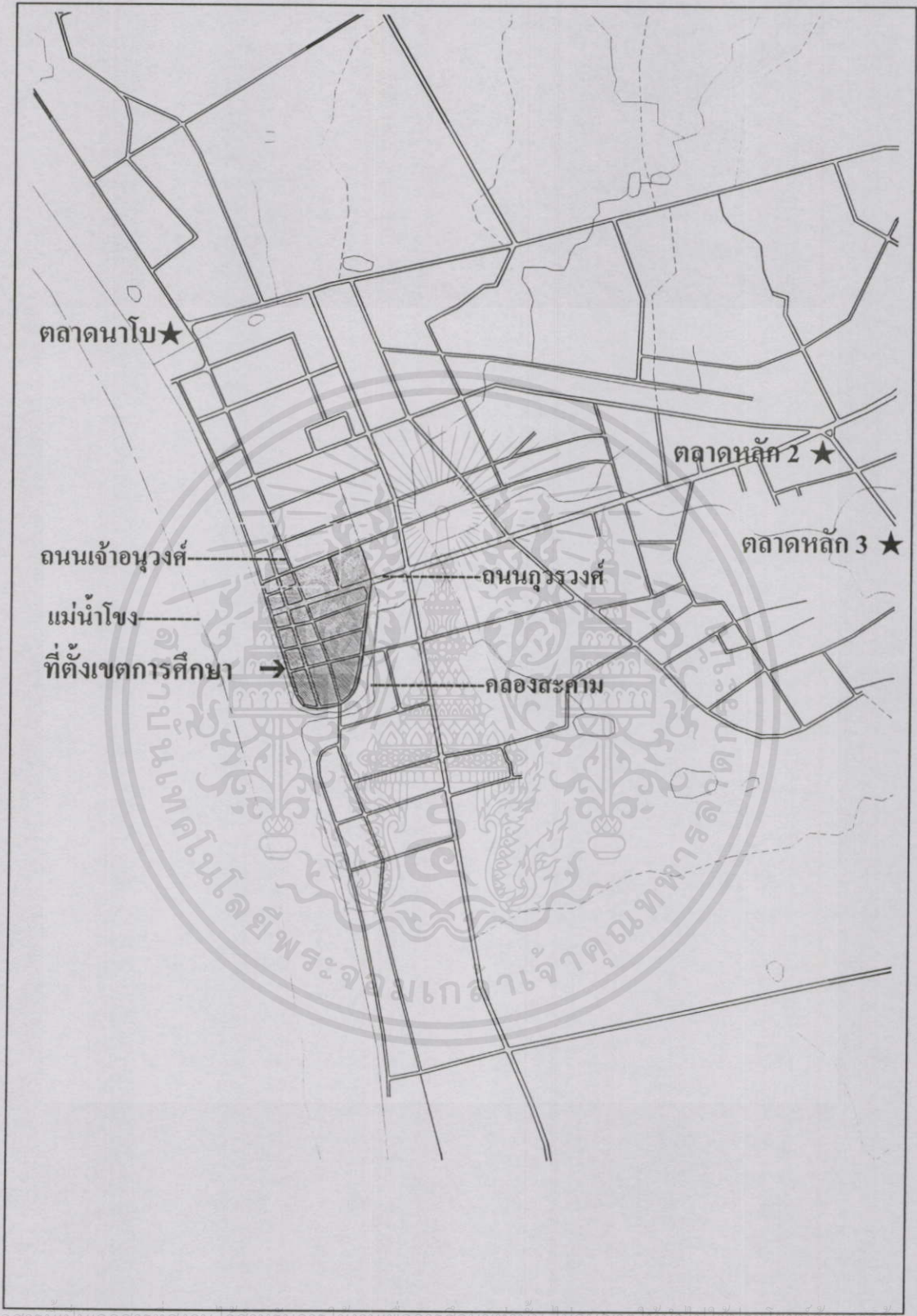
4.1.4 สภาพเศรษฐกิจในพื้นที่ศึกษา

1) สภาพเศรษฐกิจทั่วไป

จากข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม รวมทั้งข้อมูลจากการสังเกต พบว่าศูนย์กลางทางการค้า หรือย่านการค้าของเทศบาลเมือง คือตลาดและบริเวณที่อยู่โดยรอบ ปัจจุบันเมืองท่าแขกมีตลาดอยู่ 3 แห่ง(ภาพที่ 4.2) คือตลาดหลักสอง(กิโลเมตรที่ 2) ตลาดหลักสาม และตลาดนาโบ โดยที่บริเวณตลาดหลักสองเป็นศูนย์กลางทางการค้าที่ใหญ่ที่สุดในเทศบาลเมืองในด้านการค้าและด้านบริการกับประชาชนในเมือง รวมทั้งประชาชนที่อยู่บริเวณรอบนอก นอกจากนี้แล้วบริเวณดังกล่าวยังตั้งอยู่ริมถนนที่เป็นจุดผ่านในการเดินทางของประชาชนที่จะเดินทางเข้าเมืองและออกนอกเมือง รองลงมาเป็นตลาดหลักสาม ที่เป็นศูนย์กลางทางการค้าและบริการของย่านชุมชนใหม่ สถานที่ดังกล่าวนี้นอกจากจะให้บริการสินค้าหลากหลายประเภทแล้วยังเป็นจุดที่ประชาชนส่วนมากมาใช้บริการในช่วงเช้ามากที่สุด ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่าตลาดแห่งนี้เป็นจุดที่พ่อค้าจากชายเมืองและเขตรอบนอกนำเอาสินค้าบริโภคเข้ามาขายทุกวัน ส่วนตลาดนาโบถือว่าเป็นตลาดที่อยู่ใกล้กับพื้นที่ศึกษา ซึ่งในด้านการค้าและบริการ เมื่อพิจารณาจากขนาด และรัศมีในการให้บริการแล้ว นับว่าเป็นย่านที่รับใช้ประชาชนในพื้นที่และบริเวณโดยรอบ นอกจากนี้ยังให้บริการกับชุมชนในเขตดังกล่าวแล้ว ยังให้บริการกับประชาชนในเทศบาลอื่นนำ ซึ่งผู้คนส่วนมากจะมาซื้อสินค้าบริโภคในตอนเย็น

สำหรับย่านประวัติศาสตร์ในเมืองนับว่าเป็นศูนย์กลางทางการค้าและบริการของเทศบาลเมืองท่าแขกมาก่อน และปัจจุบันได้กลายเป็นย่านการค้าเก่า อันเนื่องมาจากตัวเมืองมีการขยายตัวและการจราจรทางบกสวดมากขึ้น จึงทำให้ทางเทศบาลย้ายตลาดออกไปอยู่ที่ใหม่(ตลาดหลักสอง) ถึงอย่างไรก็ตาม กิจกรรมทางการค้าและบริการก็ยังคงหลงเหลืออยู่และดำเนินต่อไป โดยส่วนมากกิจกรรมเหล่านี้จะอยู่ตามชั้นล่างของอาคารประเภทห้องแถวที่อยู่สองข้างของถนนสุวรรณค์และเจ้าอนุวงศ์ และเป็นการขายสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ขายของชำ ร้านอาหาร และบริการ นอกจากนี้การให้บริการกับชุมชนในย่านนี้แล้ว ยังให้บริการกับประชาชนที่อยู่ในบริเวณโดยรอบหรือในเทศบาล รวมทั้งผู้คนที่มาจากที่อื่น ซึ่งส่วนมากจะมาใช้สถานที่นี้เป็นที่พักผ่อน ดังแสดงในภาพที่ 4.2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ภาพที่ 4.2 แสดงที่ตั้งของศูนย์กลางทางการค้า ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

2) กิจกรรมการค้าภายในบ้าน

จากข้อมูลที่ได้จากการแจงนับ พบว่าอาคารห้องแถวและตึกแถวในเขตศึกษาจำนวน 292 คูหา ส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัย 169 คูหา (ร้อยละ 57.8) รองลงมาเป็นขายของชำ 41 คูหา (ร้อยละ 14.2) ส่วนบ้านปิดมี 27 คูหา(ร้อยละ 9.2) ที่เหลือเป็นอาคารที่ประกอบกิจกรรมทางการค้าเป็นส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นว่า ย่านดังกล่าวเป็นย่านที่อยู่อาศัยมากกว่าที่จะเป็นย่านธุรกิจ และเป็นเพียงศูนย์กลางทางการค้าขนาดเล็กที่ให้บริการกับชุมชนที่อยู่ในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงกิจกรรมชั้นล่างของอาคารในเขตศึกษา

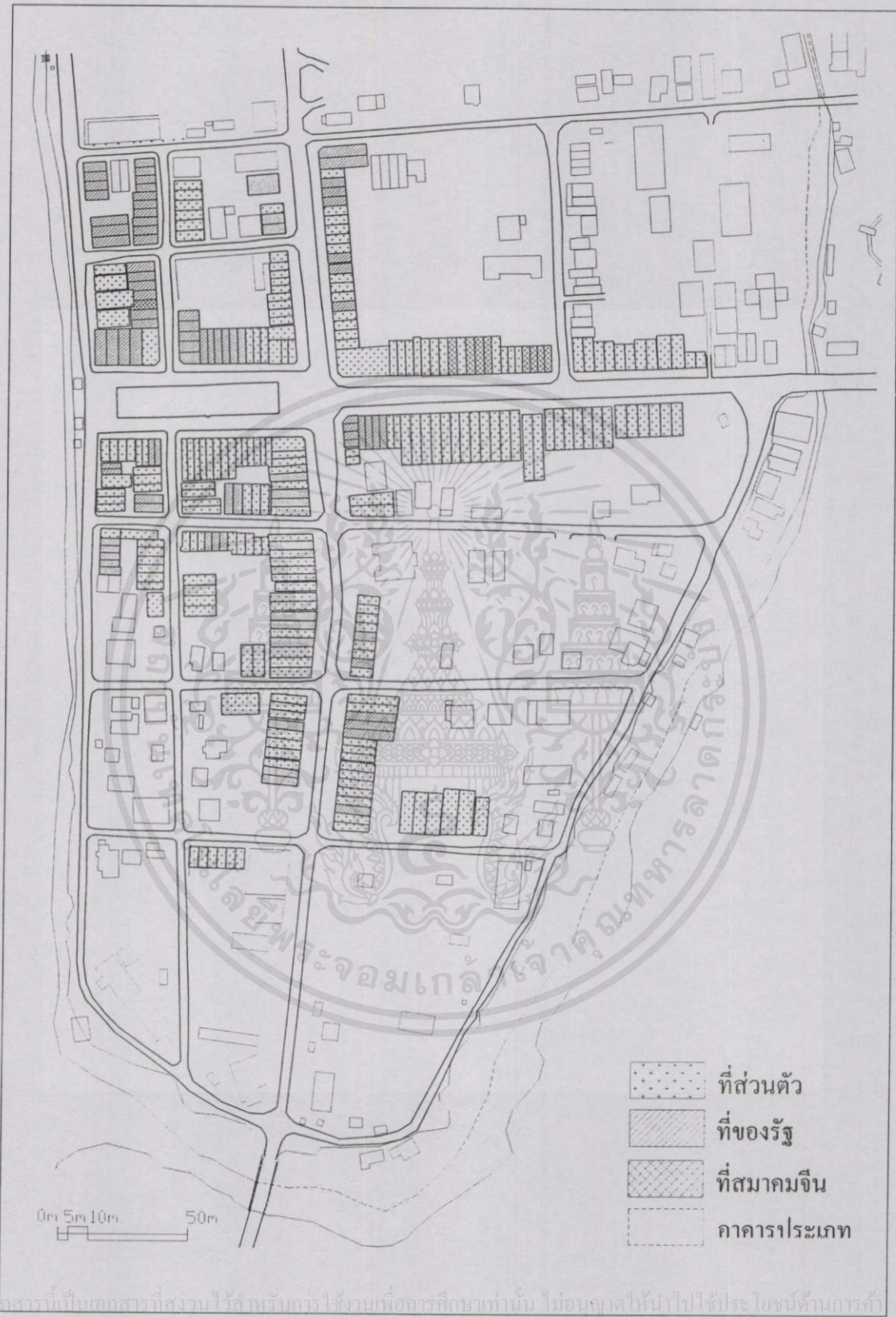
การใช้อาคาร/กิจกรรม	ความถี่	ร้อยละ
- อยู่อาศัยอย่างเดียว	169	57.8
- ขายของชำ หรือค้าขาย	41	14.2
- ร้านอาหาร	19	6.5
- สำนักงาน	17	5.8
- บริการ(เช่น ตัดผม เสริมสวย คลินิก)	14	4.8
- โกดังเก็บสินค้า	1	0.3
- บ้านปิด	27	9.2
- อื่นๆ (ขายเครื่องเขียน ซ่อมรถ ฯลฯ)	4	1.4
รวม	292	100.0

ที่มา : จากการแจกแบบสอบถาม และการสำรวจภาคสนาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

4.1.5 กรรมสิทธิ์ที่ดิน

ในเรื่องของกรรมสิทธิ์ที่ดินนั้นจากการสำรวจภาคสนาม พบว่าที่ดินบริเวณเขตศึกษาเป็นที่ดินของเอกชนรายย่อยเป็นส่วนมาก(ร้อยละ 67.4) รองลงมาเป็นที่ดินของภาครัฐ (ร้อยละ 29.5) โดยที่ดินดังกล่าวส่วนมากจะสลับกันอยู่ตาม 2 ข้างของถนนสุวรรณรังสรรค์ และเจ้าอนุวงศ์ และตามตรอกซอยต่างๆ ดังได้แสดงในภาพที่ 4.3 และตารางที่ 4.2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ภาพที่ 4.3 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน ปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

ตารางที่ 4.2 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน

กรรมสิทธิ์ที่ดิน	ความถี่	ร้อยละ
- ที่เอกชน	197	67.4
- ที่ของภาครัฐ	86	29.5
- ที่ของสมาคมจีน	9	3.1
รวม	292	100.0

ที่มา: จากการแจกแบบสอบถาม และการสำรวจภาคสนาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

4.2 ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา

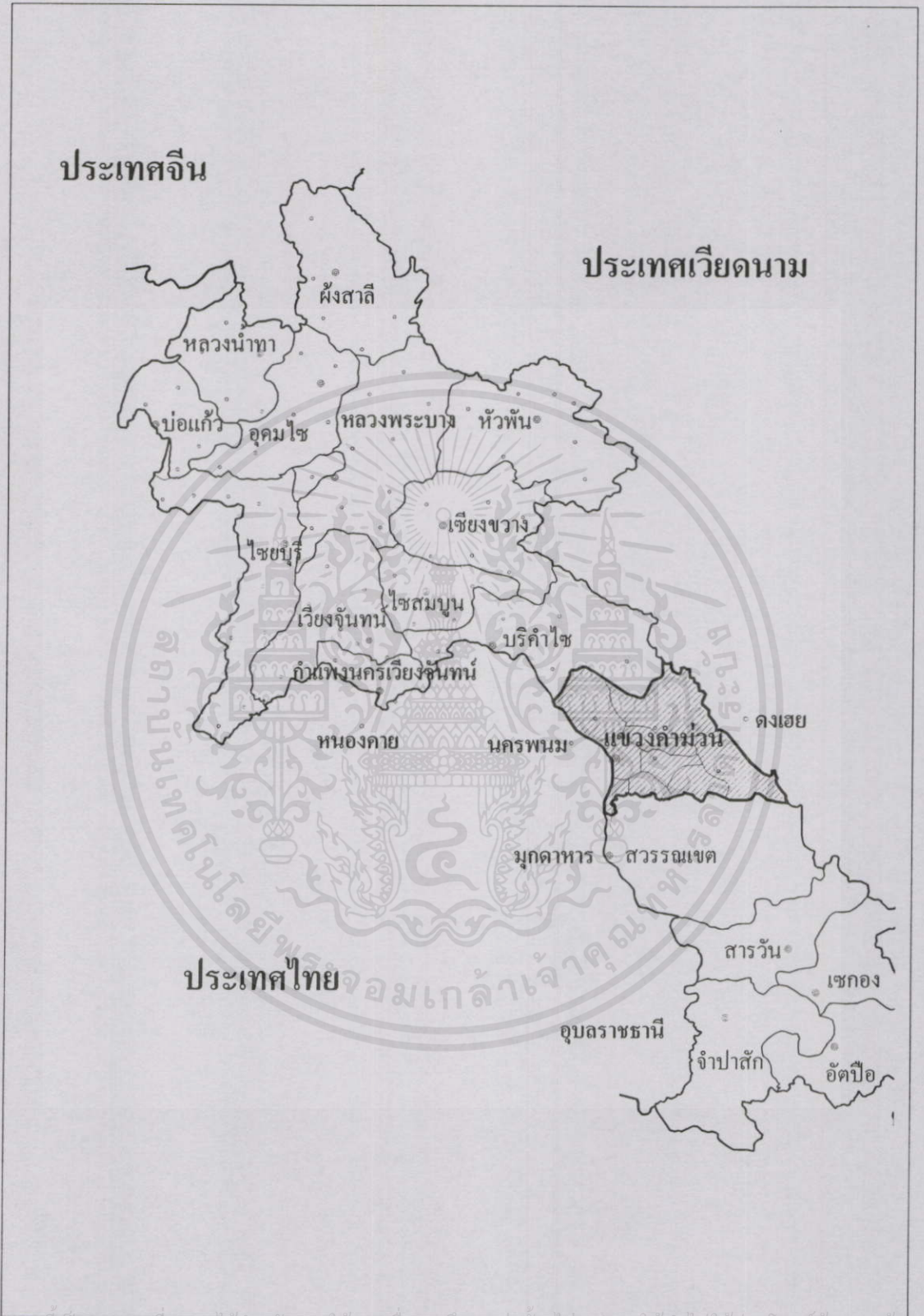
4.2.1 ลักษณะทางกายภาพแขวงคำม่วน

แขวงคำม่วนเป็นหนึ่งในจำนวน 18 แขวงของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศ มีบทบาทเป็นเมืองอันดับสองของประเทศเช่นเดียวกับ หลวงพระบาง สวรรณเขต และจำปาสัก รองจากเมืองหลวงของประเทศ คือกำแพงนครเวียงจันทน์ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	จรดกับแขวงบริคำชัย
ทิศใต้	จรดกับแขวงสุวรรณเขต
ทิศตะวันออก	จรดกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
ทิศตะวันตก	จรดกับราชอาณาจักรไทย รายละเอียดแสดงในภาพที่ 4.4

แขวงคำม่วนมีทั้งหมด 8 ตัวเมือง(อำเภอ) คือ ท่าแขก หินบูน หนองบก มหาชัย ขมราช นากาย บัวละพา และเซบั้งไฟ ซึ่งเมืองท่าแขกเป็นศูนย์กลางการปกครองรวมของแขวง โดยมีทิศเหนือจรดกับเมืองหินบูน ทิศใต้จรดกับเมืองหนองบก ทิศตะวันออกจรดกับเมืองมหาชัย และทิศตะวันตกจรดกับแม่น้ำโขงและจังหวัดนครพนม ดังแสดงในภาพที่ 4.5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรอ้างอิงงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ทำซ้ำหรือเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ภาพที่ 4.4 แสดงที่ตั้งของแขวงคำม่วน

ที่มา : แผนที่ประเทศลาว(กรมแผนที่)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ผู้ร่วมวิจัยหรือการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ภาพที่ 4.5 แสดงที่ตั้งของเมืองท่าแขก
 ไม่สามารถคัดลอกทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 ที่มา : แผนที่ประเทศลาว(กรมแผนที่)

4.2.2 ลักษณะทางกายภาพเมืองท่าแขก

เมืองท่าแขกเป็นเทศบาลเมืองของแขวงคำม่วน ซึ่งเป็นศูนย์กลางการปกครอง การบริการ การคมนาคมของอำเภอต่าง ๆ ที่อยู่ล้อมรอบ และเป็นอีกตัวเมืองหนึ่งที่อยู่ติดกับแม่น้ำโขง รวมทั้งเป็นทางผ่านและเส้นทางคมนาคมที่สำคัญของประเทศ คือทางหลวงแห่งชาติหมายเลข 13 ได้ซึ่งถือว่าเป็นถนนสายหลักของประเทศที่ตัดผ่านเกือบทุกจังหวัด และทางหลวงหมายเลข 12 ที่เป็นถนนที่ติดต่อกับเวียดนาม นอกจากนี้ก็ยังมีบทบาทสำคัญในเรื่องการเป็นเมืองการค้า เนื่องจากเป็นเมืองที่มีเขตแดนติดกับจังหวัดนครพนมของประเทศไทย และประเทศเวียดนาม

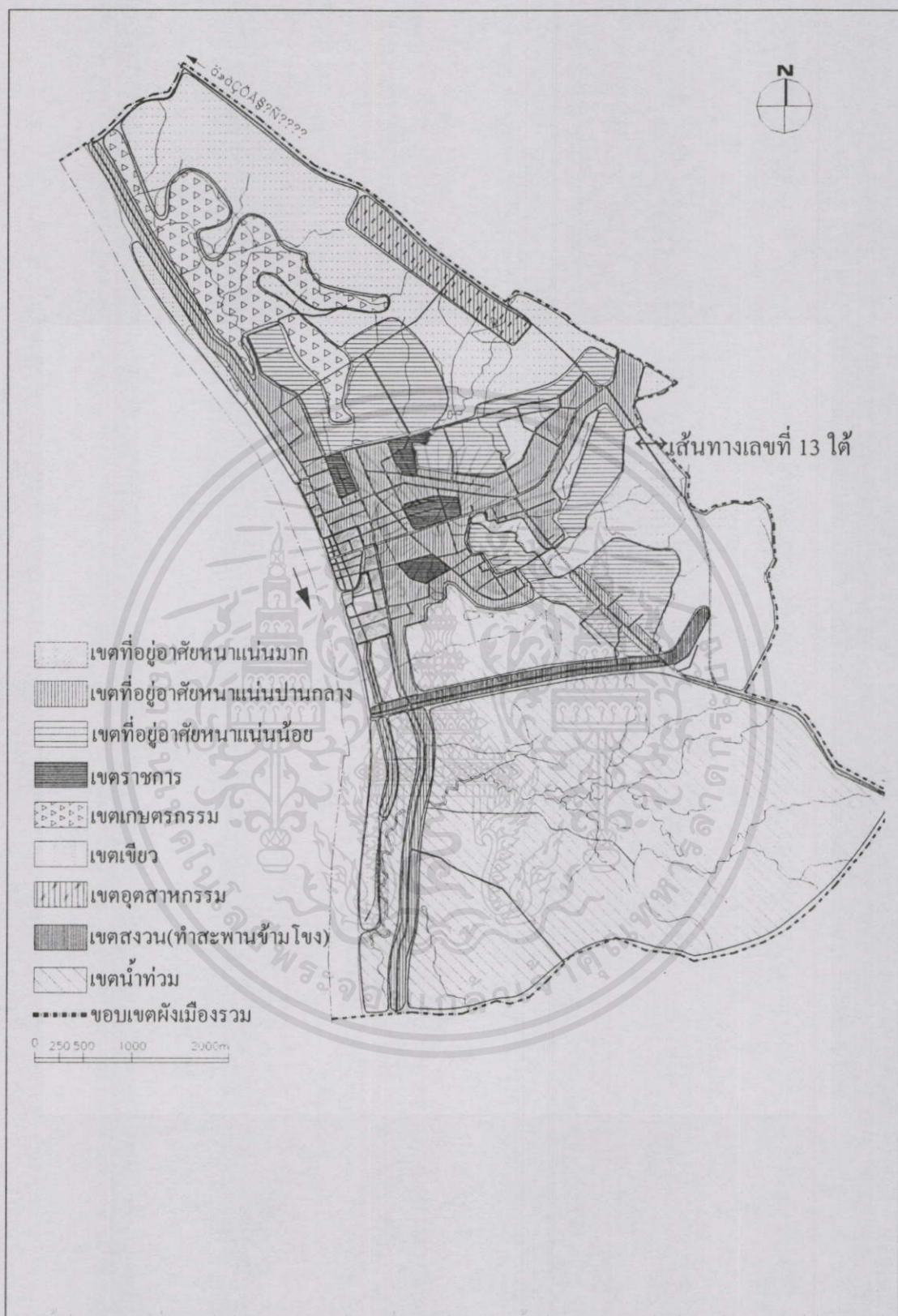
ในพื้นที่ของเมืองท่าแขกทั้งหมดมี 99,000 เฮกตาร์ (hectares) มีเขตป่าไม้ 61,948.58 เฮกตาร์ หรือร้อยละ 62.57 ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนเขตผังเมืองรวมท่าแขกหรือเขตเทศบาลเมืองท่าแขกมีพื้นที่ทั้งหมด 3,821.20 เฮกตาร์ โดยมีทิศตะวันออกจรดกับทางหลวงแห่งชาติ หมายเลข 13 ได้ ทิศตะวันตกจรดกับแม่น้ำโขง และประกอบด้วยเขตการนำใช้ที่ดินที่ได้แสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงเขตการนำใช้ที่ดินของผังเมืองรวมเมืองท่าแขก

เขตต่าง ๆ	พื้นที่ (เฮกตาร์)	ร้อยละ
1. เขตใจกลาง(เขตที่มีความหนาแน่นมาก)	236.20	6.18
2. เขตรอบใจกลาง(เขตความหนาแน่นปานกลาง)	366.10	9.58
3. เขตรอบตัวเมืองหรือเขตชานเมือง	773.10	20.24
4. เขตขยาย หรือเขตเขียว	167.80	4.40
5. เขตเขียวเพื่อเกษตรกรรม และเขตน้ำท่วม	2,181.30	57.10
6. เขตอุตสาหกรรม	64.90	1.70
7. เขตสงวน(เพื่อทำสะพานข้ามแม่น้ำโขง)	31.80	0.80
รวม	3,821.20	100.00

ที่มา : ผังเมืองรวมเมืองท่าแขก พ.ศ. 2539

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

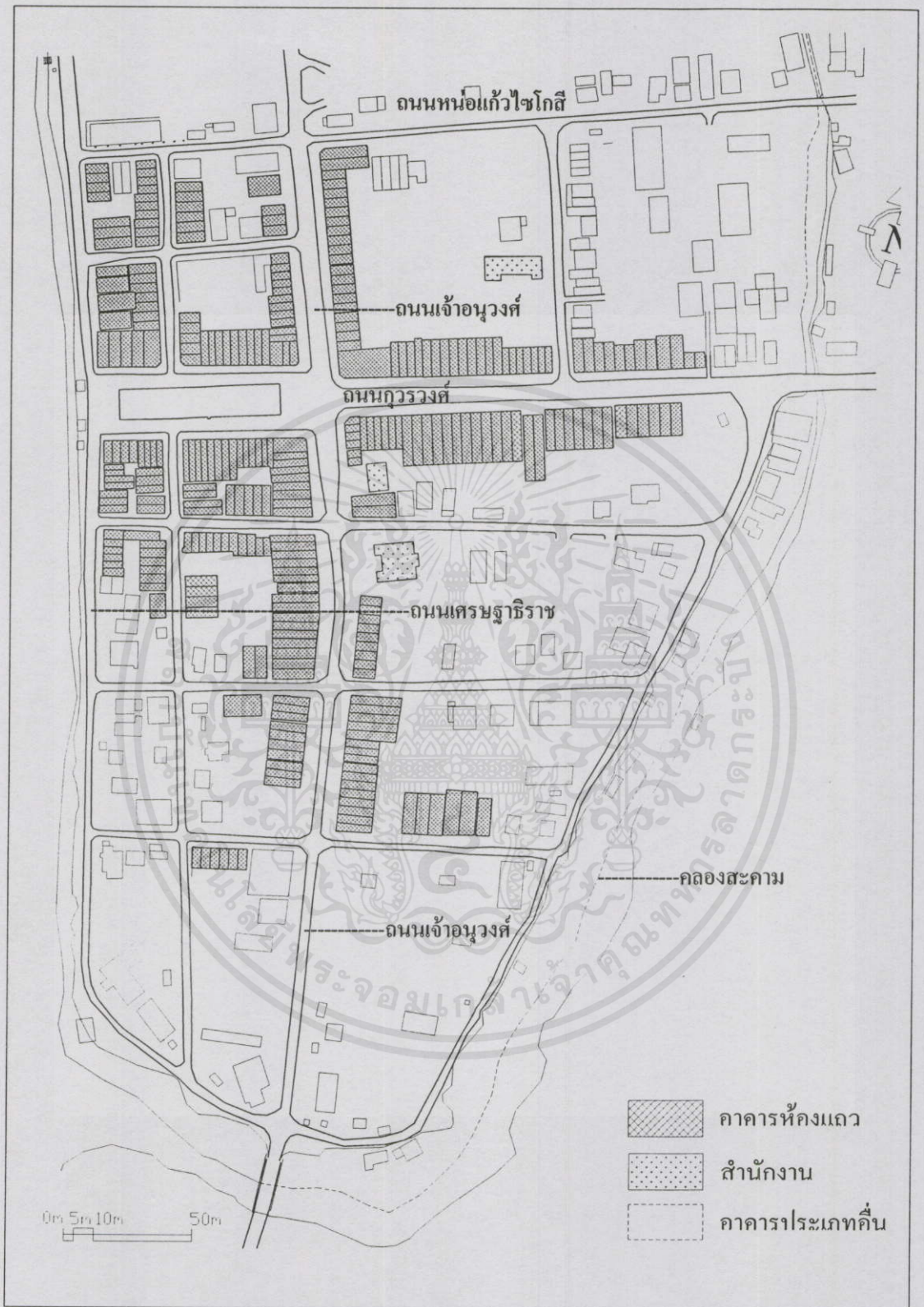
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ภาพที่ 4.6 แสดงผังเมืองรวมเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน
 ที่มา : สถาบันศึกษาเทคนิคผังเมือง

4.2.3 ที่ตั้งและขนาด

ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกตั้งอยู่ในเขตใจกลาง(เขตที่มีความหนาแน่นมาก)ของผังเมืองรวมเมืองท่าแขก เขตดังกล่าวเป็นเขตที่ถูกล้อมรอบด้วยเขตรอบใจกลาง และแม่น้ำโขง มีพื้นที่ประมาณ 0.69 ตารางกิโลเมตร ดังแสดงในภาพที่ 4.7

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ภาพที่ 4.7 แสดงที่ตั้งของเขตการศึกษา(ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก)
 ที่มา : ผังเมืองรวมเมืองท่าแขก พ.ศ. 2539

เอกสารนี้เป็นเอกสารมี ๕ วนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ภาพที่ 4.8 แสดงที่ตั้ง และลักษณะการจัดกลุ่มอาคาร
 ในวารณัคคัาทุกคัน อักทงห้ามมิให้ค้ดแปลงเนอห้ และค้ดองอ้างถึงค้าของเอกสารทุกค้ร้งที่มีกรนำไปใช้
 ท้มา : จากกรสำรวจภาคสนาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

4.2.4 สภาพการใช้อาคาร

ลักษณะการใช้อาคารในชุมชนเก่าท่าแขก แบ่งได้เป็นการใช้อาคารชั้นล่าง และอาคารชั้นบน จากการสำรวจภาคสนามที่ได้จากการเจ็มนับในการศึกษาคั้งนี้ พบว่าจำนวนตึกแถวและห้องแถวในเขตประวัติศาสตร์มีทั้งหมดประมาณ 292 คูหา เฉพาะสภาพการใช้อาคารชั้นล่าง พบว่าส่วนมากใช้เป็นที่อยู่อาศัยอย่างเดียว 169 คูหา (ร้อยละ 57.8) รองลงมาเป็นขายของชำ และร้านอาหาร รวมกัน 60 คูหา (ร้อยละ 20.7) นอกจากนี้ใช้เป็น สำนักงาน บริการ โกดังเก็บสินค้า และอื่น ๆ ซึ่งการกระจายของการนำใช้อาคารชั้นล่างเหล่านี้แสดงในตารางที่ 4.4 และ ภาพที่ 4.9

ในส่วนของชั้นบน พบว่าส่วนมากใช้เป็นที่พักอาศัยอย่างเดียวนับจำนวน 135 คูหา (ร้อยละ 87.6) ส่วนที่เหลือเป็นใช้สอยอย่างอื่น เช่น สำนักงาน โกดัง และ ห้องปิด (รวมกันร้อยละ 12.4) ดังแสดงใน ตาราง 4.4 และภาพที่ 4.10

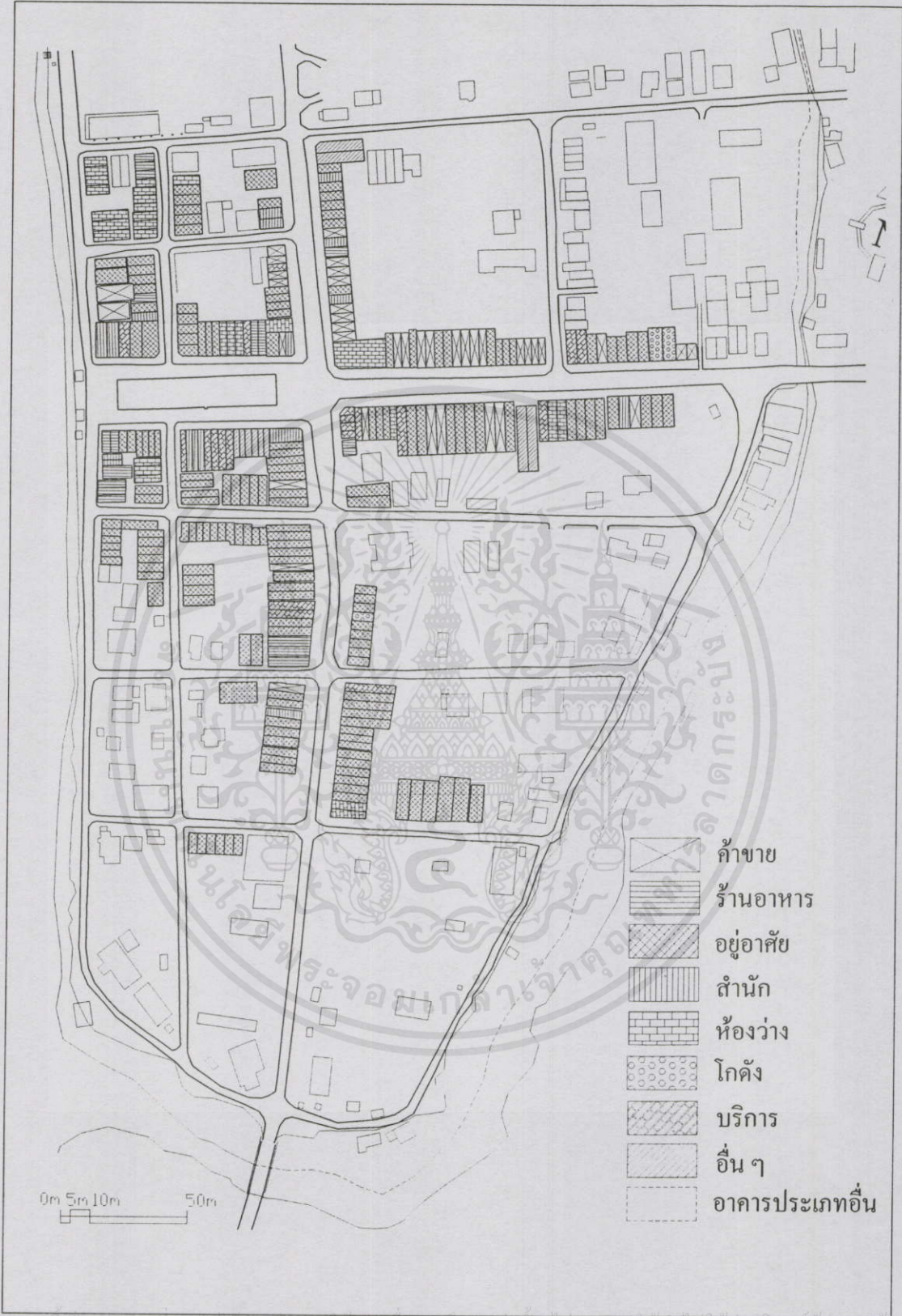
ตารางที่ 4.4 แสดงสภาพการใช้อาคารชั้นล่าง และชั้นบน

การใช้อาคาร/กิจกรรม	ชั้นล่าง		ชั้นบน	
	จำนวนหน่วยและสัดส่วน		จำนวนหน่วยและสัดส่วน	
	จำนวนหน่วย	ร้อยละ	จำนวนหน่วย	ร้อยละ
-อยู่อาศัยอย่างเดียว	169	57.8	135	87.6
-ขายของชำ หรือค้าขาย	41	14.2	-	-
-ร้านอาหาร	19	6.5	-	-
-สำนักงาน	17	5.8	6	3.9
-บริการ(ตัดผม เสริมสวย คลินิก)	14	4.8	-	-
-โกดังเก็บสินค้า	1	0.3	1	0.7
-อื่นๆ (ขายเครื่องเขียน ซ่อมรถ)	4	1.4	-	-
-บ้านปิด	27	9.2	12	7.8
รวม	292	100.0	154*	100.0

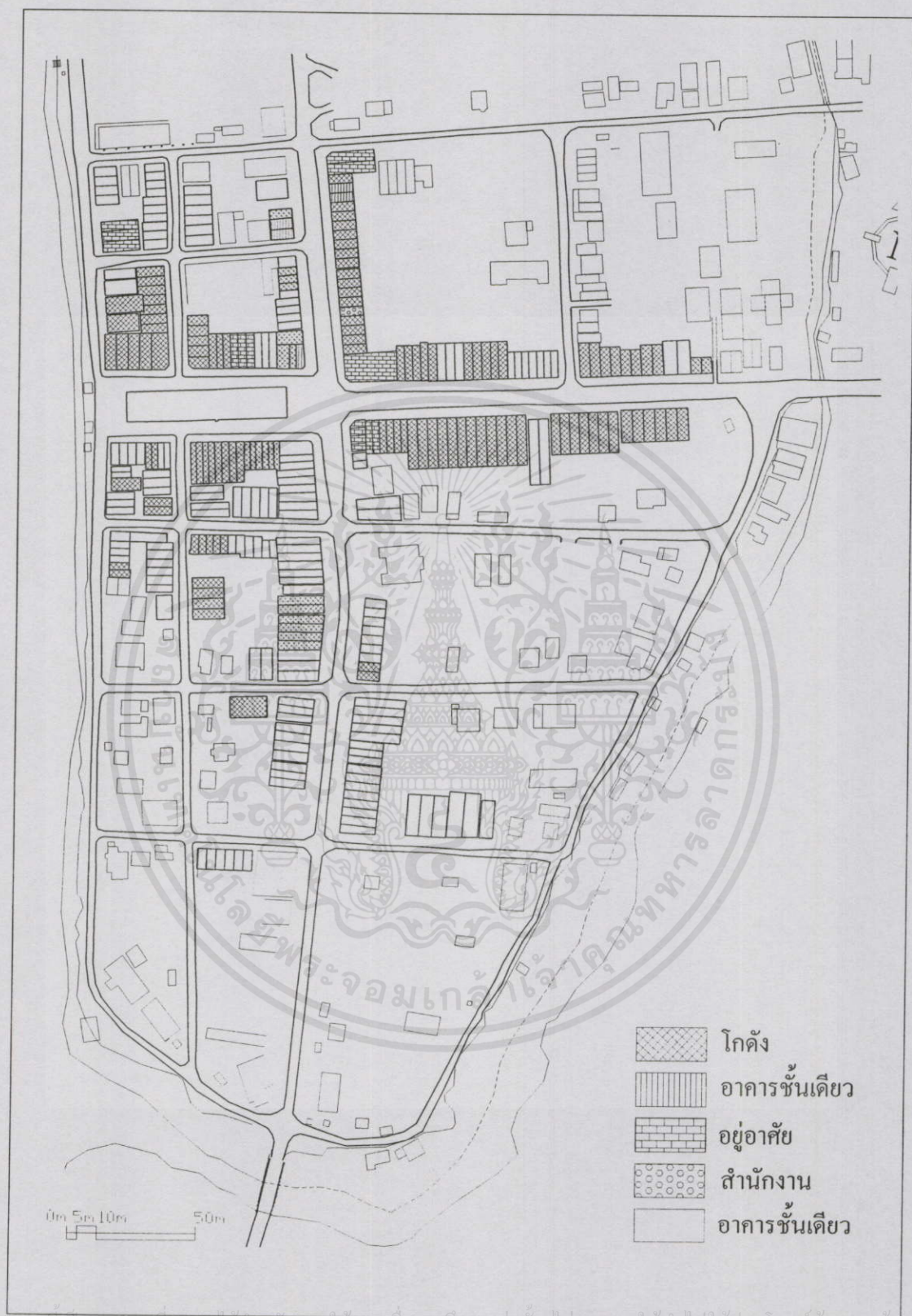
* (หมายเหตุ อาคารในที่นี้ไม่ได้รวมอาคารชั้นเดียว ซึ่งมีจำนวน 138 หน่วย)

ที่มา: จากการสำรวจ เดือน เมษายน พ.ศ. 2545

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้ใช้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสาร เป็นเอกสารที่ส่งงานวิชาบริการ ใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า เปรียบเทียบหาประโยชน์ด้านการก
ภาพที่ 4.9 แสดงการใช้อาคารชั้นล่าง
 ในอาคารนี้ ได้ทั้งสน ออกทั้งหมย ได้ดีแบบลงเนื้อห และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 ที่มา : จากการสำรวจ เดือนเมษายน พ.ศ.2545

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับครู ใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ภาพที่ 4.10 แสดงการใช้อาคารชั้นบน
 ที่มา : จากการสำรวจ เดือนเมษายนพ.ศ. 2545

4.2.5 จำนวนชั้นของอาคาร

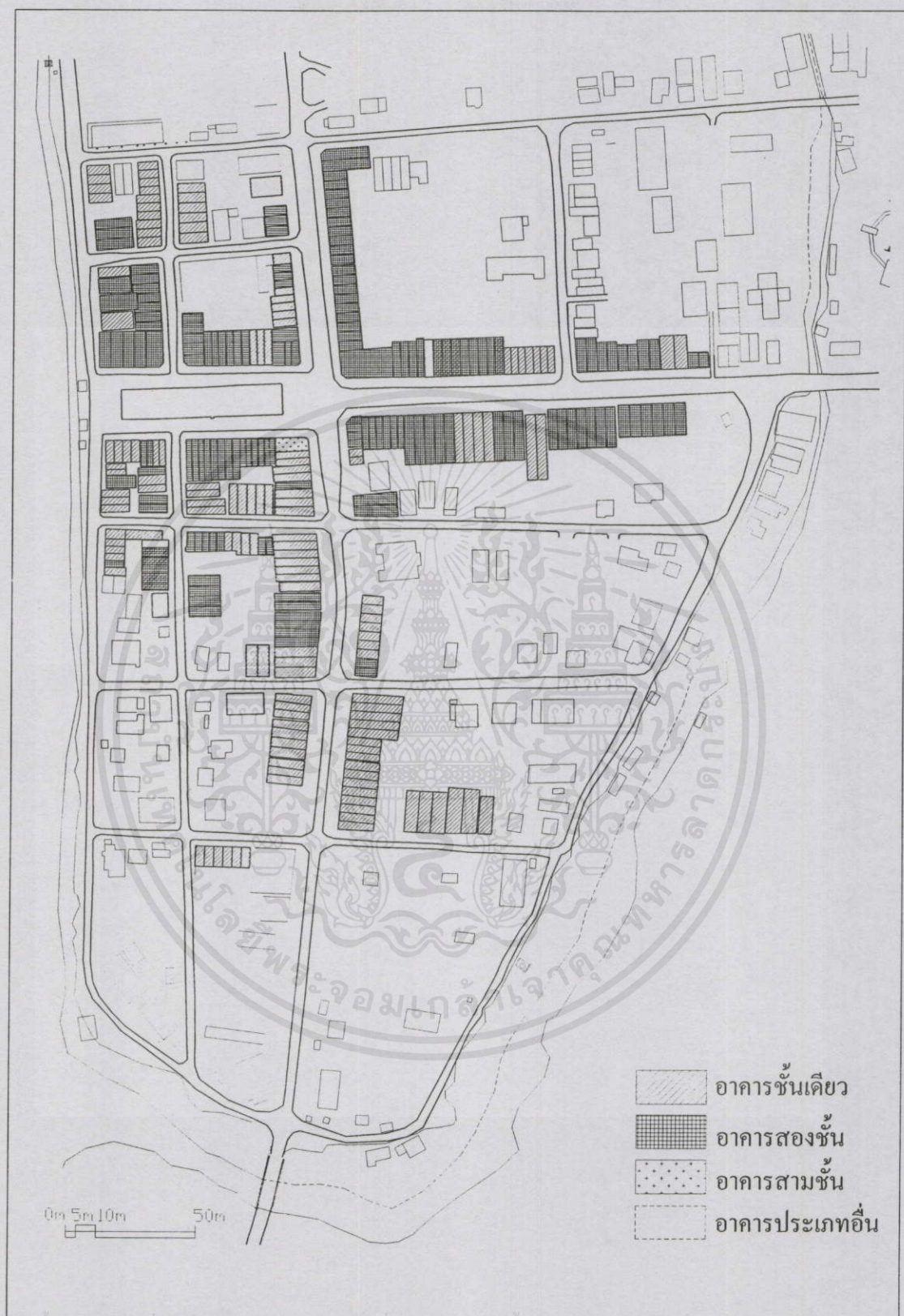
อาคารตึกแถวและห้องแถวในเขตเมืองเก่าท่าแขกส่วนใหญ่เป็นตึกแถวที่ไม่สูงมาก จากการสำรวจพบว่ามีอาคารสูง 1 ชั้น และ 2 ชั้นเป็นส่วนใหญ่ และมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยที่อาคารสูง 2 ชั้นมีจำนวน 153 คูหา(ร้อยละ 52.4) ส่วนตึกแถวที่มี 3 ชั้นหรือมากกว่า 3 ชั้น พบว่ามีปริมาณน้อยมาก มีเพียงแต่ 1 คูหา โดยลักษณะดังกล่าวนี้ได้แสดงในตารางที่ 4.5 และ ภาพที่ 4.11

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนชั้นของอาคาร

จำนวนชั้น	จำนวนอาคาร(คูหา)	ร้อยละ
-1 ชั้น	138	47.2
-2 ชั้น	153	52.4
-3 ชั้น หรือมากกว่า	1	0.4
รวม	292	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ เดือน เมษายน พ.ศ. 2545

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบูรณาการเชิงงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนักยูเคได้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา

ภาพที่ 4.11 แสดงการจำนวนชั้นของอาคาร

ไม่กรณใดทางอื่น นอกทั้งห้ามมิให้คัดลอกสงวนเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีกรนำไปใช้

ที่มา : จากการสำรวจ เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

4.2.6 วัสดุ

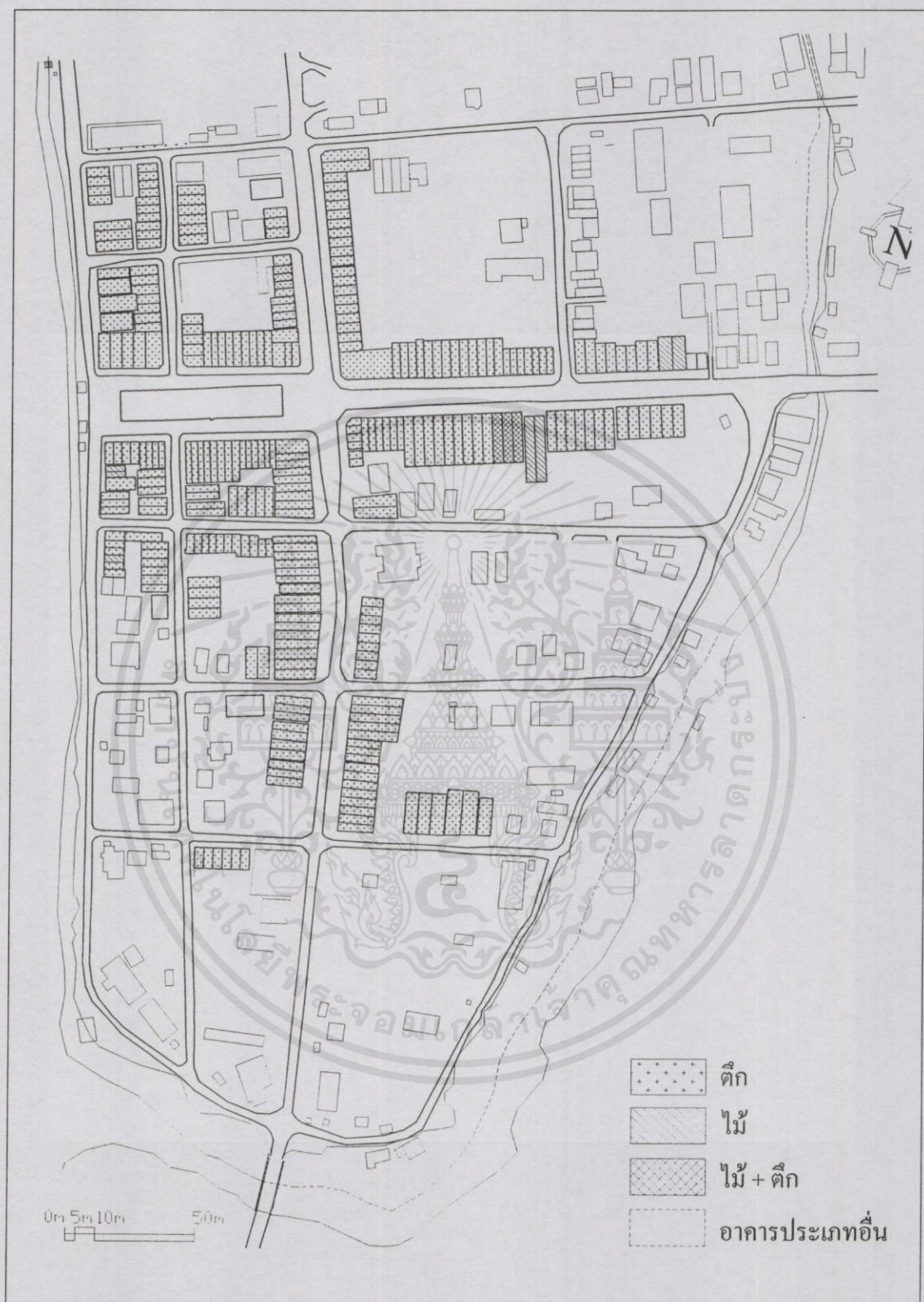
จากการสำรวจ พบว่าการนำวัสดุของอาคารห้องแถวและตึกแถวในเขตเมืองเก่าท่าแขกมีอยู่ 3 ลักษณะคือ เป็นตึกแถวที่ทำด้วยอิฐซึ่งมีผนังหนาใช้เป็นกำแพงรับน้ำหนักและมีบางส่วนของโครงสร้างที่ใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก อาคารที่มีไม้ปนตึกที่มีโครงสร้างชั้นล่างเป็นกำแพง ส่วนชั้นบนเป็นไม้ และอาคารที่มีโครงสร้างเป็นไม้ทั้งหมด โดยที่อาคารห้องแถวและตึกแถวส่วนมากเป็นตึกซึ่งมีจำนวน 279 คูหา(ร้อยละ 95.5) รองลงมาเป็นอาคารที่เป็นไม้(ร้อยละ 2.4) โดยที่ลักษณะของอาคารที่นำวัสดุในการก่อสร้างในย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกได้แสดงในตารางที่ 4.6 และภาพที่ 4.12

ตารางที่ 4.6 แสดงวัสดุอาคาร

วัสดุอาคาร	จำนวน	สัดส่วนร้อยละ
-ตึก(คอนกรีต/อิฐและปูน)	279	95.5
-ไม้ปนตึก	6	2.1
-ไม้	7	2.4
รวม	292	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ เดือน เมษายน พ.ศ. 2545

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.12 แสดงวัสดุของอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ที่มา : จาการสำรวจ เดือนเมษายน พ.ศ. 2545
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.7 สภาพอาคาร

การพิจารณาสภาพอาคาร ได้แบ่งสภาพอาคารเป็น 3 ระดับ เพื่อให้สะดวกต่อการวางแผนทางปรับปรุงหรืออนุรักษ์พื้นที่ โดยแบ่งเป็น

- อาคารสภาพดี หมายถึง อาคารที่มีการบำรุงรักษาเป็นอย่างดี อาคารที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านรูปภายนอก และโครงสร้าง
- อาคารสภาพปานกลาง หมายถึง อาคารที่มีรูปแบบภายนอกไม่สมบูรณ์นัก แต่ยังมีโครงสร้างดี ไม่ผุพัง หรือขาดการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง
- อาคารสภาพทรุดโทรม หมายถึง อาคารที่ทั้งรูปแบบภายนอกและโครงสร้างทรุดโทรม ไม่สมบูรณ์ และขาดการดูแลรักษา

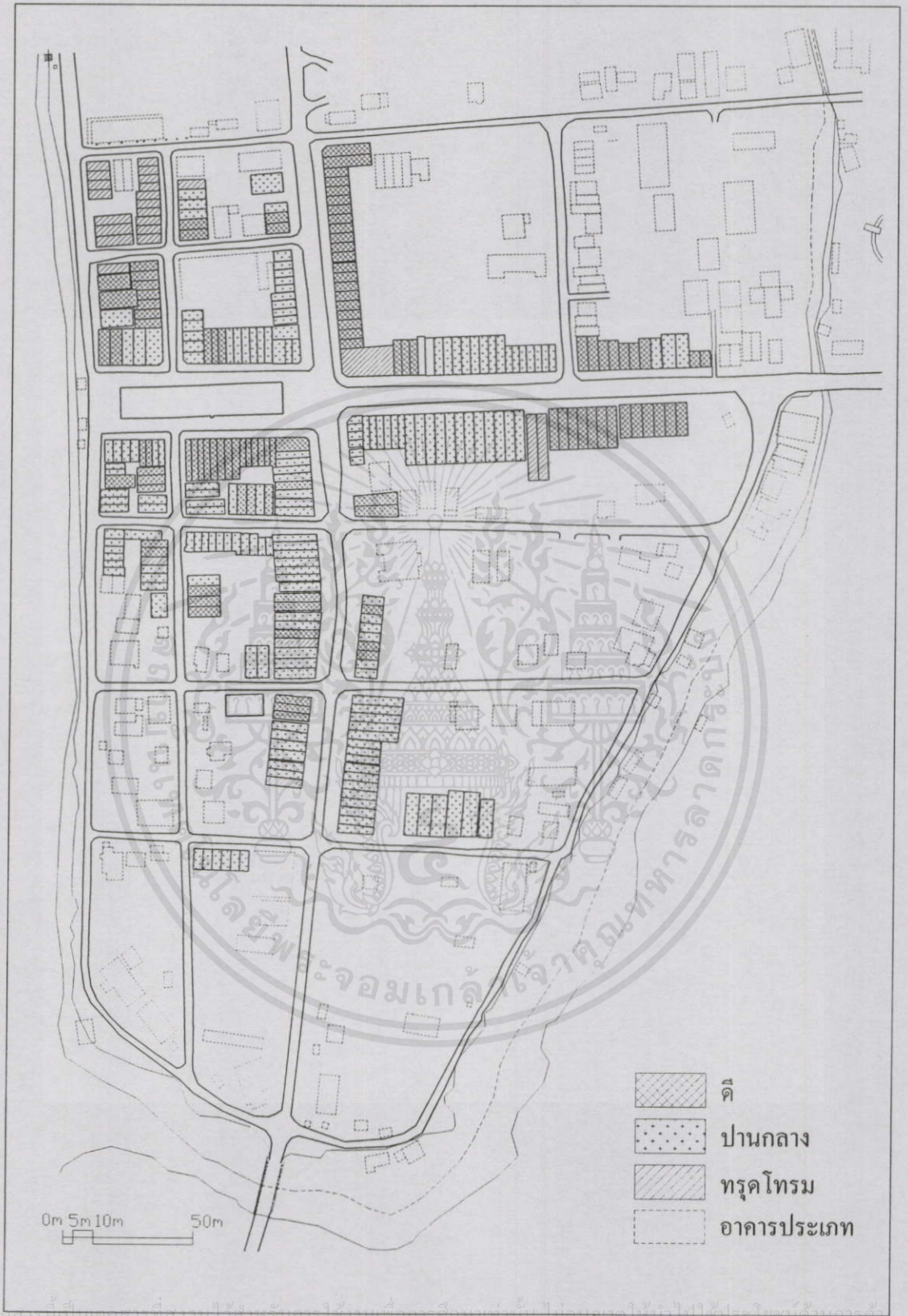
จากการสำรวจ พบว่าอาคารส่วนใหญ่มีสภาพปานกลาง ซึ่งมีทั้งหมด 164 คูหา(ร้อยละ 56.1) รองลงมาเป็นอาคารที่มีสภาพดี 106 คูหา(ร้อยละ 36.3) ที่เหลือเป็นอาคารที่มีสภาพทรุดโทรม แสดงให้เห็นว่าอาคารห้องแถวและตึกแถวในพื้นที่ดังกล่าวยังคงมีสภาพสมบูรณ์และใช้งานได้อยู่มาก ดังแสดงในตารางที่ 4.7 และภาพที่ 4.13

ตารางที่ 4.7 แสดงสภาพของอาคาร

สภาพอาคาร	จำนวนคูหา	สัดส่วนร้อยละ
-ดี	106	36.3
-ปานกลาง	164	56.1
-ทรุดโทรม	22	7.6
รวม	292	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ เดือน เมษายน พ.ศ. 2545

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.13 แสดงสภาพของอาคาร
ที่มา : จากการสำรวจ เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

4.2.8 อายุของอาคาร

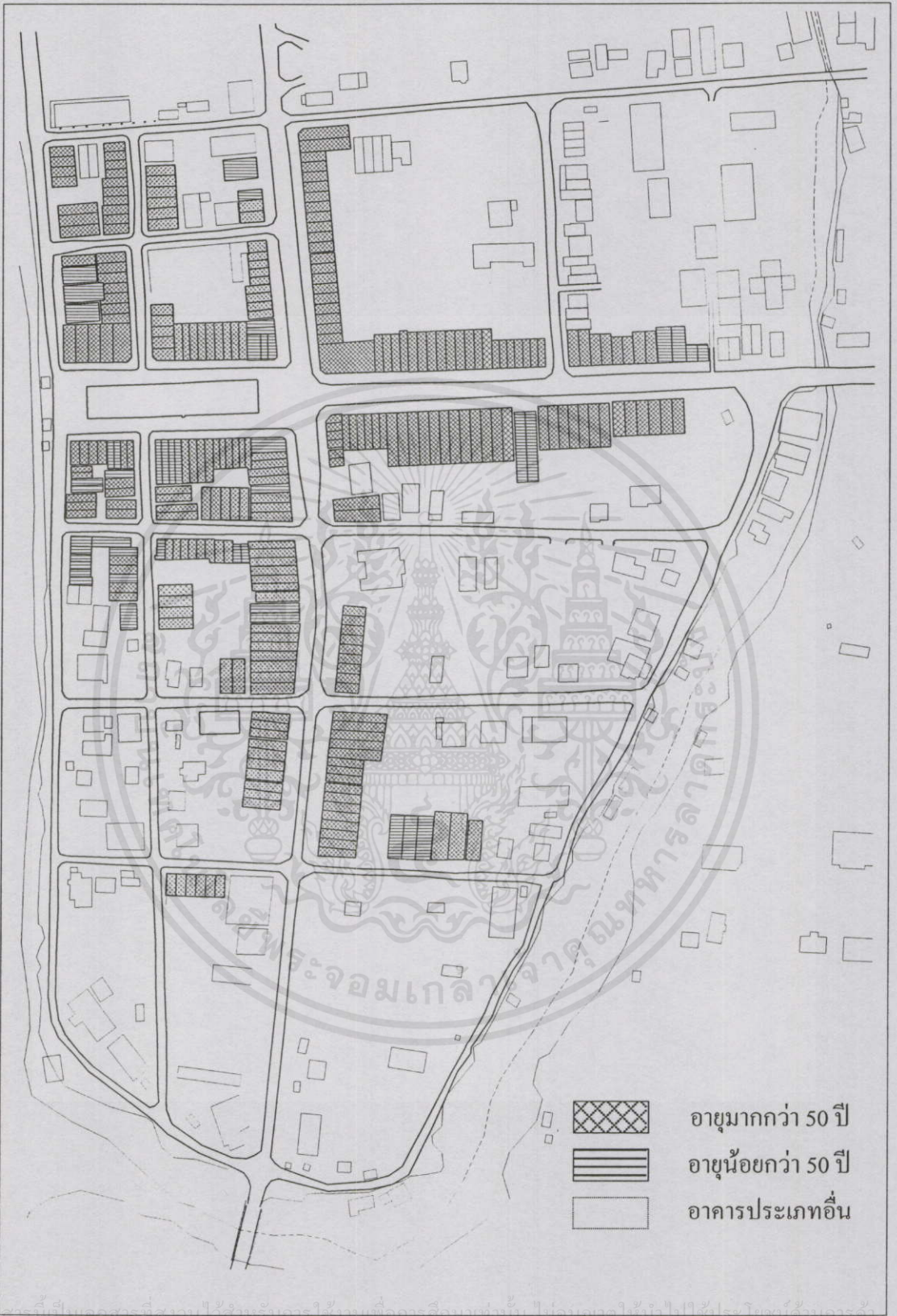
จากการสำรวจภาคสนามและสอบถามจากคนเก่าแก่ในเมืองท่าแขก พบว่าส่วนใหญ่อาคารห้องแถวและตึกแถวในพื้นที่ศึกษามีอายุมากกว่า 50 ปี (ร้อยละ 84.5) ซึ่งมีสัดส่วนที่มากกว่าอาคารห้องแถวและตึกแถวที่มีอายุน้อยกว่า 50 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในพื้นที่ดังกล่าวยังคงมีอาคารห้องแถวและตึกแถวที่ปลูกสร้างขึ้นในสมัยฝรั่งเศสปกครองอยู่เป็นจำนวนมาก ดังแสดงในตารางที่ 4.8 และภาพที่ 4.14

ตารางที่ 4.8 แสดงอายุของอาคาร

อาคาร	จำนวนคูหา	สัดส่วนร้อยละ
-อายุมากกว่า 50 ปี	247	84.5
-อายุน้อยกว่า 50 ปี	45	15.5
รวม	292	100.0

ที่มา : จากการสำรวจ เดือน เมษายน พ.ศ. 2545

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านธุรกิจ

ภาพที่ 4.14 แสดงอายุอาคาร
ที่มา : จากการสำรวจ เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

4.2.9 การต่อเติมและดัดแปลงอาคาร

ปัจจุบันอาคารประเภทห้องแถวในพื้นที่ศึกษาบางหลัง ได้มีการต่อเติมและดัดแปลงไปบ้างแล้ว จากการสำรวจภาคสนาม พบว่ามีอาคารที่มีการดัดแปลงและต่อเติมจำนวน 47 หน่วย(ร้อยละ 16)ของอาคารห้องแถวทั้งหมด และทั้งหมดเป็นอาคารห้องแถวที่มีอายุมากกว่า 50 ปี ทั้งหมด(ร้อยละ 19)ของอาคารที่มีอายุมากกว่า 50 ปี โดยรวมแล้วการต่อเติมอาคารดังกล่าวส่วนมากก็ยังคงถือว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปทรงของอาคารไปมากนัก เพราะอาคารที่ต่อเติมนั้นส่วนมากจะเป็นการเปลี่ยนวัสดุและองค์ประกอบบางอย่างที่อยู่ในด้านหน้าอาคารเท่านั้น ดังแสดงในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 แสดงอายุกับการต่อเติมและดัดแปลงอาคาร

อาคารดัดแปลง และต่อเติม	อายุอาคาร			
	มากกว่า 50 ปี		น้อยกว่า 50 ปี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
- มี	47	19	-	-
- ไม่มี	200	81	45	100.0
รวม	247	100.0	45	100.0

ที่มา : จากการสำรวจ เดือน เมษายน พ.ศ. 2545

4.2.10 รูปแบบอาคาร

ในการพิจารณารูปแบบอาคารนี้ ไม่ได้กำหนดและเสนอข้อมูลในลักษณะชี้ชัดว่าเป็นรูปแบบ(Style)ใด แต่ใช้รูปแบบในการกำหนดคุณค่าทางสถาปัตยกรรม และประวัติศาสตร์มากกว่า เพื่อให้สะดวกในการสำรวจและวางแผนในการอนุรักษ์ ในการพิจารณาได้แบ่งประเภทคุณค่าทางสถาปัตยกรรมเป็น 3 ระดับ ตามรูปแบบ อายุ และสภาพของอาคาร ดังนี้

- รูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส(French Colonial) หมายถึง อาคารที่มีการก่อสร้างขึ้นในระบอบการปกครองของฝรั่งเศส ซึ่งแสดงออกถึงคุณค่าทางศิลปกรรม และสถาปัตยกรรม คุณค่าทางอายุ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ของสถานที่นั้น ได้แก่ อาคารที่สร้างล้อมรอบตลาดเก่า และอาคารบางส่วนที่อยู่ริมถนนกุวรวงศ์ และถนนเจ้าอนุวงศ์ มีลายปูนปั้นตามราวระเบียงและในด้านหน้าของอาคารบ้าง ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- รูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากอเมริกา(American Colonial) หมายถึง อาคารที่ก่อสร้างในระหว่างการปกครองของอเมริกา มีรูปแบบและวิธีการก่อสร้างที่ทันสมัยกว่าอาคารรูปแบบแรกโดยใช้โครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กเป็นส่วนใหญ่ อาคารเหล่านี้พบเห็นที่ริมถนนกุวรวงศ์ และถนนเจ้าอนุวงศ์เช่นกัน และยังมีอาคารอีกรูปแบบนี้ในซอยต่างๆบริเวณริมแม่น้ำโขงถึงถนนเจ้าอนุวงศ์

- รูปแบบสมัยใหม่(อาคารที่ปลูกสร้างนับจากปี ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2518) เป็นต้นมา หมายถึง อาคารที่ก่อสร้างในยุคปัจจุบันหรือมีอายุไม่เกิน 20-30 ปี โดยใช้โครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กเป็นส่วนใหญ่ อาคารเหล่านี้พบเห็นที่สองข้างของถนนกุวรวงศ์ และถนนเจ้าอนุวงศ์ และยังมีอาคารรูปแบบนี้อยู่ประปรายตามซอยต่างๆบริเวณริมแม่น้ำโขงถึงถนนเจ้าอนุ ซึ่งลักษณะการกระจายตัวและรูปแบบของอาคารดังกล่าวได้แสดงให้เห็นในภาพที่ 4.15

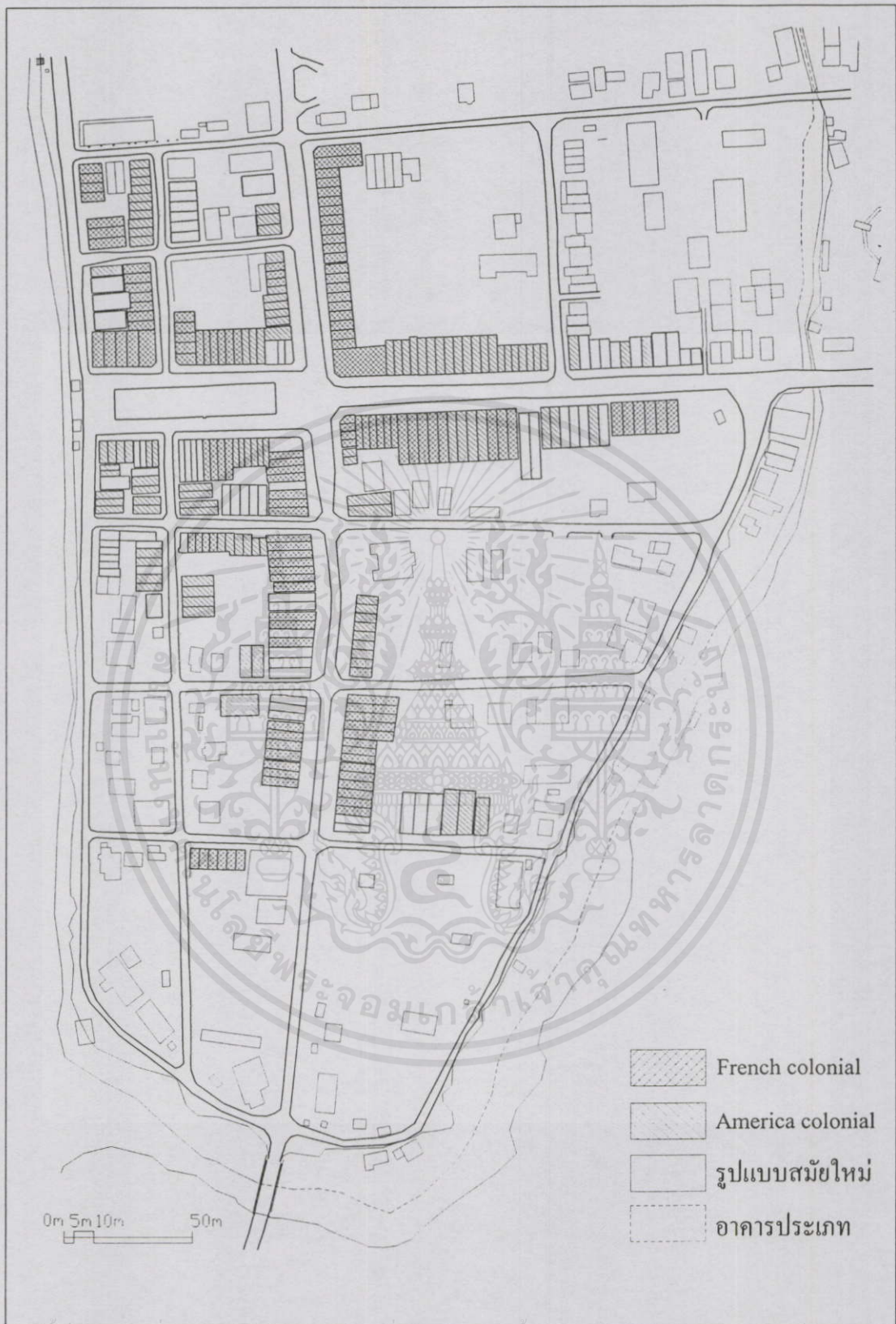
จากการสำรวจ พบว่าอาคารส่วนมากเป็นรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส(ร้อยละ 49.5) รองลงมาเป็นอาคารที่มีรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากอเมริกา(ร้อยละ 35) แสดงให้เห็นว่าในพื้นที่ดังกล่าวนี้ยังคงมีอาคารที่ปลูกสร้างขึ้นในยุคแรก(สมัยฝรั่งเศส)หลงเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก ดังที่ได้แสดงในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 แสดงรูปแบบของอาคาร

รูปแบบอาคาร	จำนวน	ร้อยละ
- รูปแบบ French Colonial	145	49.5
- รูปแบบ American Colonial	102	35
- รูปแบบสมัยใหม่ (ปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา)	45	15.5
รวม	292	100.0

ที่มา : จากการสำรวจ เดือน เมษายน พ.ศ. 2545

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

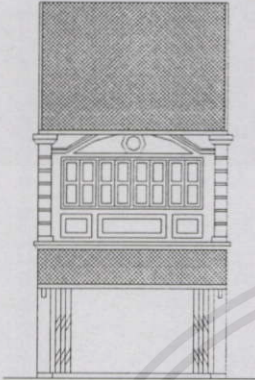
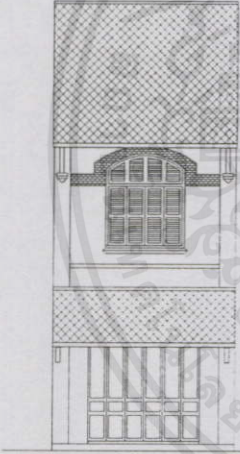
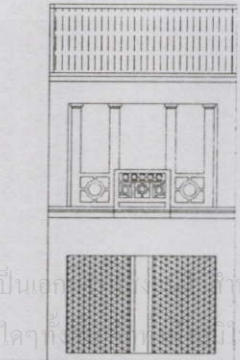
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ภาพที่ 4.15 แสดงรูปแบบของอาคาร

ไม่ถูกต้อง แต่ทั้งนี้หากมีเหตุใดเบ่งเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

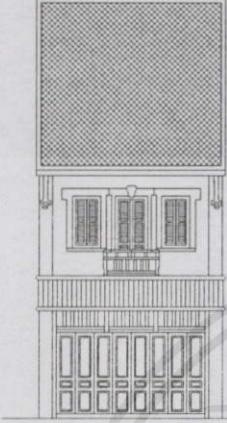

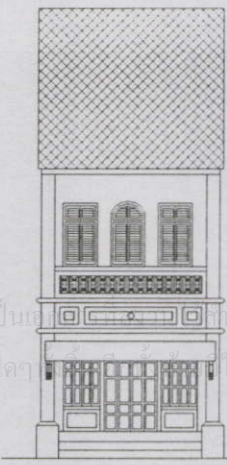
ที่มา : จากการสำรวจ เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

ตารางที่ 4.11 สรุปรูปแบบสถาปัตยกรรมของอาคารประเภทห้องแถวในย่านประวัติศาสตร์

รูปแบบสถาปัตยกรรม	คำอธิบาย	ถนน
<p data-bbox="119 275 602 310">- อาคารในสมัยฝรั่งเศส (French Colonial)</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารตึกแถวปูน 2 ชั้น ● หลังคาเดิมเป็นกระเบื้องดินเผา ● ชั้นบนมีระเบียงข้างหน้า ● หน้าต่างเป็นไม้ และมีบานเกล็ด ● มีการตกแต่งลวดลายปูนปั้นทรงเลขาคณิต ● ประตูเดิมเป็นบานไม้ลูกฟัก 	<ul style="list-style-type: none"> ● กุ๊วรวงศ์
	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารตึกแถวปูน 2 ชั้น ● หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผา ● ช่องหน้าต่างเป็นรูปโค้ง มี 2 ช่อง และมีการตกแต่งลวดลายปูนปั้น และค้ำยันหลังคา ● ประตูเป็นบานไม้ลูกฟัก 	<ul style="list-style-type: none"> ● มุมถนน ● กุ๊วรวงศ์และ ● เจ้าอนุวงศ์
	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารตึกแถวคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น ● หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผา ● ชั้นบนมีระเบียงข้างหน้าและมีการตกแต่งด้วยเสา และลวดลายปูนปั้น ● ช่องหน้าต่างเป็นรูปโค้งและสี่เหลี่ยม ● ประตูเดิมเป็นบานไม้ลูกฟัก 	<ul style="list-style-type: none"> ● ถนนเจ้าอนุวงศ์

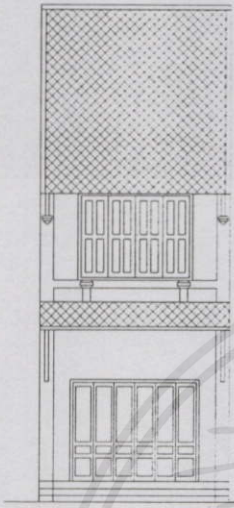
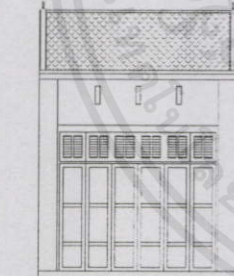
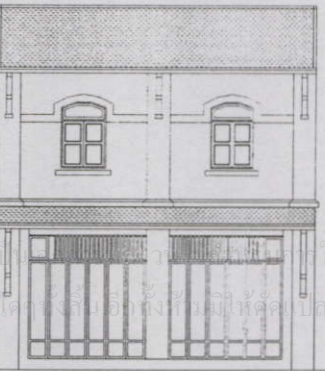
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ หากมีให้คัดแปลงเนื้อหา และข้อมูลลิขสิทธิ์ในเอกสารฉบับนี้ที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

รูปแบบสถาปัตยกรรม	คำอธิบาย	ถนน
<p data-bbox="104 264 580 306">- อาคารในสมัยฝรั่งเศส (French Colonial)</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารคึกแถวคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น ● หลังคาเดิมเป็นกระเบื้องดินเผา ● ชั้นบนมีระเบียงอยู่ด้านหน้า ● ช่องหน้าต่างเป็นรูปสี่เหลี่ยม บานเกล็ด ประดับลวดลายปูนปั้นทรงเลขาคณิต และมีค้ำยันหลังคา ● ประตูเป็นบานไม้ลูกฟัก 	<ul style="list-style-type: none"> ● ถนนกุรวงศ์
	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารคึกแถวคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น ● หลังคาเดิมเป็นกระเบื้องดินเผา ● ชั้นบนมีระเบียงอยู่ด้านหน้า ● ช่องหน้าต่างเป็นรูปโค้ง บานเกล็ด ประดับลวดลายปูนปั้นทรงเลขาคณิต และค้ำยันหลังคา ● ประตูเดิมเป็นบานไม้ลูกฟัก 	<ul style="list-style-type: none"> ● ถนนกุรวงศ์
	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารคึกแถวปูน 2 ชั้น ● หลังคาเดิมเป็นกระเบื้องดินเผา ● ชั้นบนมีระเบียงอยู่ด้านหน้า ประดับลวดลายปูนปั้นทรงเลขาคณิต ● ช่องหน้าต่างเป็นรูปโค้งหรือสี่เหลี่ยม บานเกล็ด และค้ำยันหลังคา ● ประตูเป็นบานไม้ 2 บาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ถนนเจ้าอนุวงศ์

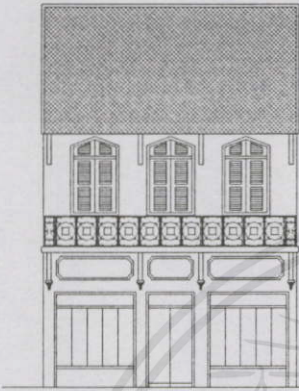

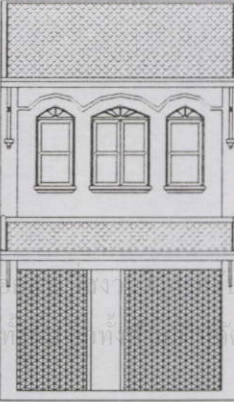
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้เพื่อการค้าและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

รูปแบบสถาปัตยกรรม	คำอธิบาย	ถนน
<p data-bbox="113 268 589 310">- อาคารในสมัยฝรั่งเศส (French Colonial)</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารตึกแถวปูน+ ไม้ 2 ชั้น ● หลังคามุงกระเบื้องดินเผา ● ชั้นบนมีระเบียงอยู่ด้านหน้า ● ช่องหน้าต่างเป็นรูปสี่เหลี่ยม บานเกล็ด และค้ำยันหลังคา ● ประตูเป็นบานบานเฟี้ยม ไม้ลูกฟัก 	<ul style="list-style-type: none"> ● ถนนเจ้าอนุวงศ์
	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารตึกแถวปูน 2 ชั้น ● หลังคามุงกระเบื้องดินเผา ● มีช่องหน้าต่างสี่เหลี่ยมบานเกล็ดอยู่ข้างบนของประตู ● ประตูเป็นบานเฟี้ยม ไม้ลูกฟัก 	<ul style="list-style-type: none"> ● ถนน(ทางซอ)
	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารตึกแถวปูน 2 ชั้น ● หลังคาเดิมเป็นกระเบื้องดินเผา ● ช่องหน้าต่างเป็นรูปโค้งบานเกล็ดประดับลวดลายปูนปั้นทรงเลขาคณิต และค้ำยันหลังคา ● ประตูเป็นบานเฟี้ยม ไม้ลูกฟัก 	<ul style="list-style-type: none"> ● ถนนกุรวงศ์

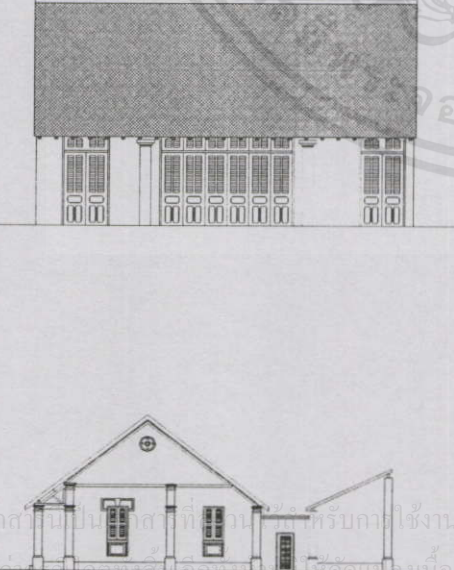
เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ หากมีข้อสงสัยหรือต้องการข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อฝ่ายวิชาการ และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

รูปแบบสถาปัตยกรรม	คำอธิบาย	ถนน
<p data-bbox="108 254 584 304">- อาคารในสมัยฝรั่งเศส (French Colonial)</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารตึกแถวปูน 2 ชั้น ● หลังคาเดิมมุงกระเบื้องดินเผา ● ชั้นบนมีระเบียง ราวจับเป็นลวดลายที่ทำด้วยเหล็ก ● ช่องหน้าต่างเป็นรูปโค้งบานเกล็ด แบ่งเป็น 3 ช่อง ประดับลวดลายปูนปั้นทรงเลขาคณิต และค้ำยันหลังคา ● ประตูปูนบานไม้ 2 บาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ถนน(ทางซอย)
	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารตึกแถวคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น ● หลังคาเดิมเป็นกระเบื้องดินเผา ● ชั้นบนมีระเบียงอยู่ด้านหน้า ประดับลวดลายปูนปั้นทรงเลขาคณิต ● ช่องหน้าต่างเป็นรูปโค้งบานเกล็ด แบ่งเป็น 3 ช่อง มีค้ำยัน ● ประตูปูนบานไม้ 2 บาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ถนนทางซอย
	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารตึกแถวปูน 2 ชั้น ● หลังคามุงกระเบื้องดินเผา ● ช่องหน้าต่างเป็นรูปโค้ง บานเกล็ด และค้ำยันหลังคา ● ประตูปูนบานบานเฟี้ยม ไม้ลูกฟัก 	<ul style="list-style-type: none"> ● ถนนเจ้าอนุวงศ์

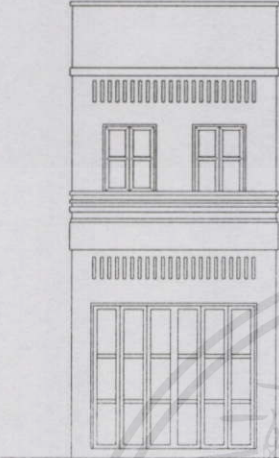
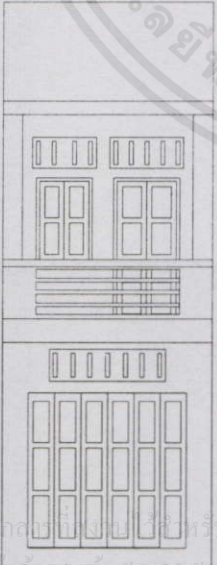
เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์ การใช้งานเพื่อการศึกษานั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

รูปแบบสถาปัตยกรรม	คำอธิบาย	ถนน
<p data-bbox="115 273 579 315">- อาคารในสมัยฝรั่งเศส (French Colonial)</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารตึกแถวปูนชั้นเดียว ● หลังคามุงกระเบื้องดินเผา ● ด้านข้างมีช่องหน้าต่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมบานเกล็ด และประดับด้วยลวดปูนปั้นทรงเลขาคณิต ● ประตูเป็นบานเฟี้ยมไม้ ลูกฟัก 	<ul style="list-style-type: none"> ● ถนนเจ้าอนุวงศ์
	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารตึกแถวปูนชั้นเดียว ● หลังคามุงกระเบื้องดินเผา ● ด้านข้างมีช่องหน้าต่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมบานเกล็ด และประดับด้วยลวดปูนปั้นทรงเลขาคณิต ● ประตูเป็นบานเฟี้ยมไม้ ลูกฟัก 	<ul style="list-style-type: none"> ● ถนนสุวรรณศร

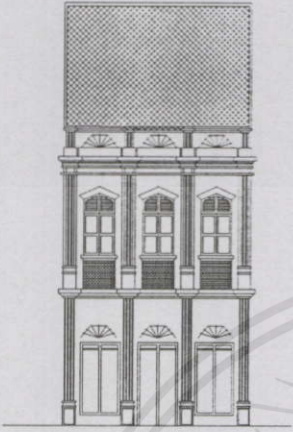
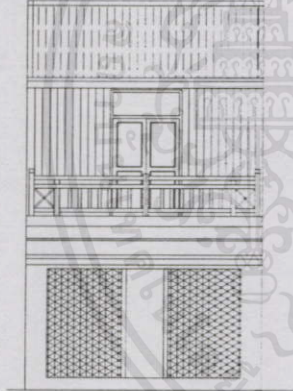
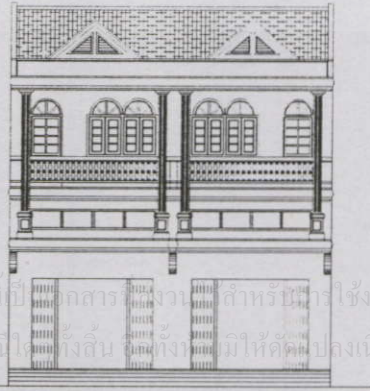
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าในรูปแบบใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังไม่ได้พัฒนาขึ้นมา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

รูปแบบสถาปัตยกรรม	คำอธิบาย	ถนน
<p data-bbox="106 275 619 310">- อาคารในสมัยอเมริกา (American Colonial)</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารคิกแควคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น ● หลังคาเป็นกระเบื้องลอนคู่หรือสังกะสี ● ชั้นบนมีระเบียงอยู่ด้านหน้า ● ช่องหน้าต่างเป็นรูปสี่เหลี่ยม บานเกล็ดหรือบานลูกฟัก ● ประตูเป็นบานเฟี้ยมไม้ และเหล็กชีด 	<ul style="list-style-type: none"> ● ถนนเจ้าอนุวงศ์
	<ul style="list-style-type: none"> ● อาคารคิกแควคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น ● หลังคาเป็นกระเบื้องลอนคู่หรือสังกะสี ● ชั้นบนมีระเบียงอยู่ด้านหน้า ● ช่องหน้าต่างเป็นรูปสี่เหลี่ยม บานเกล็ดหรือบานลูกฟัก ● ประตูเป็นบานเฟี้ยมไม้และเหล็กชีด 	<ul style="list-style-type: none"> ● ถนนเจ้าอนุวงศ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่เผยแพร่ไว้เพื่อให้บริการใช้งานเพื่อการเรียนเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

รูปแบบสถาปัตยกรรม	คำอธิบาย	ถนน
<p>- อาคารในสมัยอเมริกา (American Colonial)</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • อาคารตึกแถวคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น • หลังคาเดิมเป็นกระเบื้องลอนคู่ • ช่องหน้าต่างเป็นรูปโค้งหรือสี่เหลี่ยม บานเกล็ด ประดับลวดลายปูนปั้นทรงเลขาคณิต • ประตูป็นบานไม้ 2 บาน 	<ul style="list-style-type: none"> • ถนนเจ้าอนุวงศ์
	<ul style="list-style-type: none"> • อาคารตึกแถวปูน+ ไม้ 2 ชั้น • หลังคาเป็นกระเบื้องดินเผา และกระเบื้องลอนคู่ • ชั้นบนมีระเบียงอยู่ด้านหน้า • ช่องหน้าต่างเป็นรูปสี่เหลี่ยม บานเกล็ด และลูกฟัก • ประตูป็นบานบานเพิ่มไม้ หรือเหล็กยึด 	<ul style="list-style-type: none"> • ถนนกุรวงศ์
<p>- อาคารสมัยใหม่</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • อาคารตึกแถวคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 หรือ 3 ชั้น • หลังคามุงกระเบื้องลอนคู่ หรือ ซีแพ็ก • ช่องหน้าต่างเป็นรูปโค้งหรือสี่เหลี่ยม มีทั้งแบบเดี่ยวและติดกันหลายช่อง บานลูกฟักแก้ว • ประตูป็นเหล็กยึด หรือเหล็กม้วน 	<ul style="list-style-type: none"> • ถนนกุรวงศ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์สำหรับใช้ในการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม หากมีให้คัดลอกเผยแพร่ และต้องอ้างอิงถึงชื่อของเอกสารนี้ทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการสำรวจ สรุปได้ว่าย่านประวัติศาสตร์ตั้งอยู่ในเขตผังเมืองรวมเมืองท่าแขก มีอาคาร ห้างแถวและตึกแถวทั้งสิ้น 292 คูหา อาคารส่วนมากเป็น 2 ชั้น(ร้อยละ 52.4) เป็นตึก(ร้อยละ 95.5) สถาปนากลาง(ร้อยละ 56.1) มีอายุมากกว่า 50 ปี(ร้อยละ 84.5) ไม่มีการต่อเติม(ร้อยละ 84.0) เป็นรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส(ร้อยละ 49.5) และเมื่อพิจารณาตามสัดส่วนของรูปแบบทางด้านสถาปัตยกรรมของอาคารตึกแถวและห้างแถว คือ รูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส รูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากอเมริกา และรูปแบบสมัยใหม่แล้วสังเกตเห็นว่า

- รูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส(French Colonial) ส่วนใหญ่เป็นอาคาร 2 ชั้น(ร้อยละ 56.5) เป็นตึก(โครงสร้างกำแพงรับน้ำหนักและคอนกรีตเสริมเหล็ก)(ร้อยละ 95.7) อยู่ในสภาพดี(ร้อยละ 48.3) ไม่มีการต่อเติม(ร้อยละ 67.7) และเมื่อเปรียบเทียบกับอาคารรูปแบบอื่นแล้วเห็นว่า อาคารส่วนมากเป็นตึก(ร้อยละ 57.8) สภาพดี(ร้อยละ 66.1) ซึ่งมีสัดส่วนที่มากกว่าอาคารรูปแบบอื่น แต่เป็นที่สังเกตว่าการต่อเติมอาคารเป็นรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศสทั้งหมด
- รูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากอเมริกา(American Colonial) ส่วนใหญ่เป็นอาคารชั้นเดียว(ร้อยละ 52.9) เป็นตึก(ร้อยละ 98.0) มีสถาปนากลาง(ร้อยละ 68.6) และ ไม่มีการต่อเติม และเมื่อเปรียบเทียบกับอาคารรูปแบบอื่นแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่มีสถาปนากลาง(ร้อยละ 42.7) และ ไม่มีการต่อเติม
- รูปแบบสมัยใหม่ ส่วนใหญ่เป็นอาคาร 2 ชั้น เป็นตึก(ร้อยละ 88.9) มีสถาปนากลาง(ร้อยละ 68.9) และ ไม่มีการต่อเติม และเมื่อเปรียบเทียบกับอาคารรูปแบบอื่นแล้วเห็นว่า อาคารส่วนมากเป็นไม้(ร้อยละ 71.4) และ ไม่มีการต่อเติม รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.12

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.12 แสดงภาพรวมของรูปแบบอาคารที่มีความสัมพันธ์กับ จำนวนชั้น, วัสดุ, สภาพอาคาร และการต่อเติม

รูปแบบอาคาร (ร้อยละ) [ร้อยละคมก]	จำนวนชั้น				วัสดุ				สภาพอาคาร				การต่อเติม			รวม (ร้อยละ)
	ชั้นเดียว	สองชั้น	สามชั้น	รวม	ดีก	ไม้-ดีก	ไม้	รวม	ดี	ปานกลาง	ทรุดโทรม	รวม	มี	ไม่มี	รวม	
-French colonial	63 (43.5) [45.6]	82 (56.5) [53.6]	-	145 [49.5]	139 (95.7) [57.8]	6 (4.3) [100.0]	-	145 [49.5]	70 (48.3) [66.1]	63 (43.4) [38.4]	12 (8.3) [54.6]	145 [49.5]	47 (32.4) [100.0]	98 (67.7) [40.0]	145 [49.5]	
-American colonial	54 (52.9) [39.2]	47 (46.2) [30.7]	1 (0.9) [100.0]	102 [35.0]	100 (98.0) [27.9]	-	2 (2.0) [28.6]	102 [35.0]	24 (23.5) [22.6]	70 (68.6) [42.7]	8 (7.9) [36.4]	102 [35.0]	-	102 (100.0) [41.6]	102 [35.0]	
-สมัยใหม่	21 (46.7) [15.2]	24 (53.3) [15.7]	-	45 [15.5]	40 (88.9) [14.3]	-	5 (11.1) [71.4]	45 [15.5]	12 (26.7) [11.3]	31 (68.9) [18.9]	2 (4.4) [9.1]	45 [15.5]	-	45 (100.0) [18.4]	45 [15.5]	
รวม	138 (47.2)	153 (52.4)	1 (0.4)	292 100.0	279 (95.5)	6 (2.1)	7 (2.4)	292 100.0	106 (36.3)	164 (56.1)	22 (7.6)	292 100.0	47 (16.0)	245 (84.0)	292 100.0	

ที่มา: จากการศึกษาวิจัย เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

4.3 ระบบสาธารณูปโภค สภาพแวดล้อม และสัญจร

การสำรวจระบบสาธารณูปโภค สภาพแวดล้อม และการจราจร มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการให้บริการ โดยจะศึกษาระบบไฟฟ้า ประปา การระบายน้ำโทรศัพท์ การเก็บขยะ การป้องกันอัคคีภัย การจราจร และสภาพแวดล้อมทั่วไป โดยผลสรุปที่ได้จะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเสนอแนวทางการอนุรักษ์ในย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก

4.3.1 ระบบสาธารณูปโภคและสภาพแวดล้อมทั่วไป

ระบบสาธารณูปโภคของเมืองท่าแขกส่วนมากแล้วจะอยู่ในความรับผิดชอบของภาครัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นส่วนใหญ่ โดยที่จะมีสาขาของบริษัทและหน่วยงานประจำแต่ละแขวง

ระบบไฟฟ้า อยู่ในการดูแลและให้บริการของบริษัทไฟฟ้าลาวสาขาแขวงคำม่วนซึ่งรับกระแสไฟฟ้าจากบริษัทไฟฟ้าลาวที่กำแพงนครเวียงจันทน์ แล้วจึงจ่ายกระแสไฟฟ้าไปยังที่อยู่อาศัยและสำนักงานต่าง ๆ แต่จะสังเกตเห็นว่าระบบไฟฟ้าตามสองข้างถนนยังมีน้อย และชำรุด

ระบบประปา อยู่ในความรับผิดชอบและให้บริการของบริษัทน้ำประปาลาวสาขาแขวงคำม่วนในการให้บริการในเขตเทศบาลและย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก โดยที่น้ำประปาได้มาจากการผลิตและสูบน้ำจากโรงกรองน้ำเมืองท่าแขก และสูบส่งไปสู่อาคารต่าง ๆ โดยภาพรวมแล้วระบบประปาในเขตนี้ให้บริการกับประชาชนได้เป็นอย่างดี

ระบบโทรศัพท์ อยู่ในความรับผิดชอบของบริษัทโทรคมนาคมลาวสาขาแขวงคำม่วนที่ให้บริการทั้งโทรศัพท์ในบ้าน และโทรศัพท์สาธารณะ จากการสำรวจพบว่า โทรศัพท์สาธารณะในย่านการศึกษานี้มีเพียง 2 เครื่อง ซึ่งถือว่ายังมีจำนวนที่น้อยอยู่

การป้องกันอัคคีภัย อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานดับเพลิงเทศบาล แต่สังเกตเห็นว่าในเขตเทศบาล รวมทั้งย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกไม่มีการติดตั้งถังดับเพลิงตามตัวอาคารเลย มีเพียงแต่อาคารที่เป็นสำนักงานและอาคารที่มีกิจกรรมในเชิงพาณิชย์ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร เป็นต้น

การจัดเก็บขยะ ปัจจุบันการเก็บขยะในย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การพัฒนาตัวเมืองอันดับสอง โดยอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงคมนาคม ขนส่งไปรษณีย์ และก่อสร้าง โดยจะมีรถมาเก็บขยะจากอาคารที่พักอาศัยสัปดาห์ละครั้ง แล้วนำไปที่จุดทิ้งขยะต่อไป

การที่สวนไว้สำหรับการทำงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

อนัน และการระบายน้ำ การก่อสร้าง ซ่อมแซมถนน และการระบายน้ำก็อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การพัฒนาตัวเมืองอันดับสองเช่นกัน ซึ่งในปัจจุบันกำลังดำเนินการซ่อมแซมและรื้อ

ถนนเก่าแล้วทำใหม่ในเส้นทางหลักของเมือง โดยที่ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกมีถนนถูกรวงศ์ และถนนเจ้าอนุวงศ์อยู่ในโครงการที่จะมีการทำพื้นถนนและท่อระบายน้ำใหม่ ส่วนในเรื่องของการระบายน้ำนั้นจะใช้ท่อใต้ดินตามสองข้างถนนเป็นต้นน้ำน้ำเสียออกจากชุมชน ก่อนที่จะระบายลงสู่คลองสะคาม และส่งต่อไปที่โรงบำบัดน้ำเสียแล้วปล่อยลงแม่โขง จากการสำรวจพบว่า ปัจจุบันถนนและระบบการระบายน้ำในพื้นที่ศึกษาอยู่ในสภาพที่ชำรุดและบางพื้นที่ยังไม่มีท่อระบายน้ำ ทำให้เกิดการอุดตันและระบายน้ำไม่เป็นระบบ

4.3.2 การสัญจร

การสัญจรในพื้นที่โครงการปัจจุบันพบว่าการสัญจรอยู่ประเภทเดียวคือการสัญจรทางบก การเดินทางด้วยจักรยาน จักรยานยนต์ และรถยนต์ส่วนตัว เป็นการสัญจรที่นิยมมากที่สุด ถนนถูกรวงศ์ และถนนเจ้าอนุวงศ์ คือ ถนนสายหลักที่ผ่านย่านประวัติศาสตร์ การจราจรไม่ค่อยจะคับคั่ง ในช่วงเวลาเร่งด่วนจะมีรถวิ่งได้เรื่อย ๆ ทั้งนี้เนื่องจากความหนาแน่นและปริมาณการนำใช้รถยนต์ยังอยู่ในระดับต่ำ

นอกจากจักรยาน จักรยานยนต์ และรถยนต์แล้ว ก็ยังมีการสัญจรของรถเก็บขยะ และรถบรรทุกสินค้าที่เข้ามาในพื้นที่เป็นบางครั้งคราว รวมทั้งรถยนต์และรถขนส่งสินค้าจากที่อื่น แต่เป็นที่สังเกตว่าในบริเวณดังกล่าวยังไม่ได้มีการจัดการกับระบบการสัญจร เช่น การห้ามรถบางประเภทเข้ามาในพื้นที่ ไม่มีการจัดสันพื้นที่จอดรถ เป็นต้น ส่วนเรื่องของการเดินเท้า นั้น สภาพทางเดินเท้าไม่ค่อยจะอำนวยความสะดวกต่อการเดินเท้าเท่าไร ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากทางเดินเท้ามีน้อยมาก (มีเฉพาะแต่ช่วงตึกแถวข้างตลาดเก่า) และพื้นผิวอยู่ในสภาพที่ชำรุด

จากประเด็นที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ระบบสาธารณูปโภคในย่านประวัติศาสตร์นั้น บางอย่างก็ยังคงอยู่ในสภาพ และให้บริการดี (เช่น ไฟฟ้า ประปา การเก็บขยะ) แต่ก็ยังมีสาธารณูปโภคบางอย่างที่อยู่ในสภาพที่ชำรุด ซึ่งสร้างปัญหาให้กับพื้นที่ (เช่น สภาพถนน ทางเท้า การระบายน้ำ เป็นต้น) นอกจากนี้แล้ว ในพื้นที่ดังกล่าวก็ยังไม่ได้มีการจัดการกับระบบการสัญจร

4.4 นโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

นโยบายหรือแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ส่วนมากแล้วจะอยู่ร่วมกับแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ ในระดับชาติ และระดับแขวง ซึ่งได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 และแผนพัฒนาแขวงคำม่วน นอกจากกฎหมายดังกล่าวแล้ว ก็ยังมีกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่าท่าแขก ซึ่งมีอยู่หลายฉบับ ทั้งที่เกี่ยวข้องในระดับภูมิภาคจนถึง

ระดับตัวเมือง กฎหมายเหล่านี้ได้แก่ กฎหมายผังเมือง กฎหมายการรักษามรดกแห่งชาติ กฎหมาย การสงวนรักษาสีงแวดล้อม และ กฎกระทรวง ค.ศ.1996 (พ.ศ.2539) ผังเมืองรวมเมืองท่าแขก

4.4.1 นโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นโยบายระดับชาติ พิจารณาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ค.ศ.2001-2006 (พ.ศ.2544-2549) มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์โบราณสถานที่มีคุณค่าทางด้าน ประวัติศาสตร์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก ดังนี้

ในส่วนที่ 5 การพัฒนาวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นการสร้างความศึวไลทางด้านจิตใจเพื่อให้ ประชาชนมีค่านิยมที่ถูกต้อง โดยส่งเสริมให้มีการสงวนรักษาและเสริมสร้างคุณค่าของวัฒนธรรมที่ มีลักษณะชาติ และส่งเสริมให้มหาชนเข้าร่วมในภารกิจวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง ดำเนินการ อนุรักษ์และพัฒนาสถานที่ที่เป็นประวัติศาสตร์ และ โบราณสถานแห่งชาติ เช่น ปราสาทวัดพูจำปา สัก ทุ่งไหหินเชียงขวาง เพื่อให้เป็นมรดกของชาติ และเสนอเข้าเป็นมรดกโลกในขั้นต่อไป รวมทั้ง ดำเนินการสำรวจ ขึ้นทะเบียน สิ่งที่เป็นสังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ และ โบราณสถานที่ที่มี คุณค่าทางด้านวิทยา ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม เพื่อปรับปรุงระบบการคุ้มครอง และบูรณ วัฒนา

2) แผนพัฒนาเมืองท่าแขก (แขวงคำม่วน)

จากนโยบายหรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแขวงคำม่วน ฉบับที่ 5 ค.ศ.2001-2005 (พ.ศ.2544-2548) มีนโยบายที่มีความเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์โบราณสถานที่มีความสำคัญทาง ประวัติศาสตร์ของย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกดังนี้

ในส่วนที่ 4 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และวัฒนธรรม-สังคม ให้ปฏิบัตินโยบายการสงวน รักษาและส่งเสริมวัฒนธรรม รวมทั้งการคุ้มครองรักษามรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของ ชาติ โดยให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงาน และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของ จังหวัดยังได้ยกเอาเรื่องการสำรวจ ขึ้นทะเบียน โบราณสถานและ โบราณวัตถุที่มีความสำคัญทาง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่สำคัญในการปฏิสังขรณ์ และพัฒนา เพื่อผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) องค์การพัฒนาและบริหารตัวเมือง

องค์การพัฒนาและบริหารตัวเมืองมีหน้าที่ในการวางแผน จัดตั้งปฏิบัติ คุ้มครองการพัฒนาตัวเมือง เพื่อพัฒนาตัวเมืองให้กลายเป็นเทศบาลเมืองในอนาคต ซึ่งมีแผนปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกดังนี้

การปรับปรุงสภาพแวดล้อมตัวเมือง และพัฒนาระดับการดำรงชีวิตของประชาชนในสูงขึ้น โดยการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเป็นหลัก คือ การก่อสร้างและซ่อมแปลงถนน การป้องกันน้ำท่วม จัดทำคลองระบายน้ำ การจัดเก็บขยะ และสวนสาธารณะ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของตัวเมืองในอนาคต

4.4.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก

1) กฎหมายผังเมือง ค.ศ.1996 (พ.ศ.2539)

กฎหมายผังเมืองเป็นกฎหมายที่เน้นการควบคุมการพัฒนาเพื่อให้เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศ ในมาตรา 1 ให้ความหมายของการวางผังเมืองว่า “กฎหมายว่าด้วยผังเมืองจะกำหนดหลักการ ระเบียบการ และมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครอง การนำใช้ที่ดิน การก่อสร้าง และการปลูกสร้างอาคารในขอบเขตทั่วประเทศ และระดับท้องถิ่นให้ถูกต้องตามนโยบายและกฎหมาย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวเมืองให้ไปตามทิศทางของแผนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคม เพื่อรับประกันให้สังคมมีความสงบ ความปลอดภัย และมีความเป็นระเบียบ มีสุขอนามัย มีความเจริญ รักษาโบราณสถาน สถาปัตยกรรมที่เป็นพื้นฐานวัฒนธรรม รวมทั้งการรักษาสภาพแวดล้อมและทิวทัศน์ธรรมชาติ” ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีเนื้อหาที่ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์อยู่ด้วย

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ได้มีการระบุวัตถุประสงค์ของการวางแผนไว้ในมาตรา 4 ว่า “ผังเมืองประกอบด้วย ผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะ ผังเมืองเฉพาะ คือแผนผังโครงการการดำเนินงานเฉพาะแห่ง เพื่อพัฒนา หรือสงวนรักษาเฉพาะเขต หรือย่านใดหนึ่ง โดยมีระยะเวลาในการนำใช้แค่ 5-10 ปี” และในมาตรา 24 ว่า “สำหรับตัวเมืองที่มีมาก่อน (อาจเป็นเมืองที่มีการวางแผนมาก่อนแล้วในอดีต)การวางผังเมือง หรือการจัดทำผังเมืองจะต้องดูสภาพความเป็นมาของตัวเมืองนั้นเป็นปัญหาสำคัญ โดยคำนึงถึงสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมที่มีอยู่ โดยจะต้องพิจารณาเป็น 3 กรณี คือ สิ่งที่ต้องรักษา สิ่งที่ต้องปรับปรุง และสิ่งที่จะต้องสร้างใหม่”

กฎหมายฉบับนี้นอกจากจะควบคุมการพัฒนาแล้ว ยังเป็นกฎหมายกฎหมายที่ใช้ในการสงวนรักษาหรือควบคุมมรดกแห่งชาติที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ประเภทโบราณสถานที่มีความสำคัญ

ทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมให้ยังคงมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมอีกด้วย เนื่องจากว่าในกฎหมายฉบับนี้มีมาตรการในควบคุม คือ FAR., BCR และ Height ซึ่งตัวอย่างในการใช้กฎหมายฉบับนี้เข้าในการอนุรักษ์ได้แก่ กรณีผังเมืองรวมหลวงพระบาง โดยที่มาตรการในการควบคุมเขตอนุรักษ์มรดกออกมาในลักษณะของการใช้กฎหมายผังเมือง

การดำเนินการในการจัดทำผังเมืองโดยส่วนมากแล้วเป็นหน่วยงานวางผังระดับชาติ (สถาบันวิจัย เทคนิคผังเมือง ที่สังกัดกระทรวงคมนาคม ขนส่ง ไปรษณีย์ และก่อสร้าง) หรืออาจเป็นหน่วยงานหน่วยงานท้องถิ่นก็ได้ถ้าตัวเมืองดังกล่าวไม่ใช่ตัวเมืองที่อยู่ในการดูแลของส่วนกลาง เช่น กำแพงนครเวียงจันทน์ หลวงพระบาง ท่าแขก สวรรณเขต และจำปาสัก

สำหรับตัวเมืองท่าแขก กฎหมายผังเมืองฉบับนี้ได้กำหนดให้เป็นตัวเมืองที่อยู่ในการดูแลของส่วนกลาง ซึ่งเป็นหนึ่งในจำนวน 5 เมือง ที่ถือว่าเป็นตัวเมืองที่มีความสำคัญในระดับภูมิภาค ที่มีสัมประสิทธิ์การควบคุม คือ FAR., BCR., Set Back และ Height ในการพัฒนาสูง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะทำให้ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกถูกทำลาย ไปด้วย ดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ที่ใช้ในเขตการนำใช้ที่ดิน

เขต	B.C.R			F.A.R			Height		
	I	II	III	I	II	III	I	II	III
-เขตใจกลาง (หนาแน่นมาก)	0.7	0.6	0.5	2.0	1.8	1.5	20	17	15
-เขตรอบใจกลาง	0.5	0.4	0.3	1.0	0.8	0.6	15	12	9
-เขตอ้อมใจกลาง	0.4	0.3	0.2	0.8	0.6	0.4	10	8	6
-เขตขยาย	0.5	0.4	0.3	1.0	0.8	0.6	15	12	9
-เขตอุตสาหกรรม	0.7	0.6	0.5	2.0	1.8	1.5	15	12	9
-เขตเกษตรกรรม	-	-	-	-	-	-	-	-	-

I ตัวเมืองใหญ่ (กำแพงนคร หลวงพระบาง ท่าแขก สวรรณเขต จำปาสัก)

II ตัวเมืองที่อยู่ในการดูแลในระดับแขวง(จังหวัด)

III ตัวเมืองที่อยู่ในการดูแลในระเมือง(อำเภอ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) กฎหมายการอนุรักษ์มรดกแห่งชาติ ค.ศ.1997 (พ.ศ.2540)

กฎหมายการอนุรักษ์มรดกแห่งชาติถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่เน้นการอนุรักษ์ในการสงวนรักษามรดกแห่งชาติทางด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ อย่างแท้จริง ในมาตรา 2 ให้ความหมายว่า “มรดกแห่งชาติทางด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติที่เป็นทรัพย์สินสมบัติของรัฐ หรือนิติบุคคล ที่มีคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมหรือมีความหมายทางด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นหลักฐานยืนยันว่าเกี่ยวกับบรรพบุรุษ และประเทศลาว โดยที่โบราณวัตถุและโบราณสถานที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ดังกล่าวมีอายุไม่น้อยกว่า 50 ปี รวมทั้งแหล่งที่มีคุณค่าทางด้านธรรมชาติต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ คือมรดกแห่งชาติ”

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์เมือง คือความหมายของคำว่า “โบราณสถาน” ซึ่งในมาตรา 6 ให้ความหมายว่า “มรดกแห่งชาติที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ ประกอบด้วย โบราณวัตถุ โบราณสถาน และสิ่งทีแสดงให้เห็นถึงความเป็นมาของประวัติศาสตร์ของชาติ ที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ เช่น เมืองหลวงพระบาง พระธาตุหลวงเวียงจันทน์ ทุ่งไหหิน สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และอื่น ๆ”

กฎหมายฉบับนี้ได้ให้อำนาจกับกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรมเป็นผู้ดำเนินการในการอนุรักษ์มรดกแห่งชาติ ตามมาตรา 9 ว่า “องค์กรคุ้มครองมรดกแห่งชาติประกอบด้วย กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม แผนกแถลงข่าวและวัฒนธรรมกำแพงนครเวียงจันทน์หรือแขวง(จังหวัด) ห้องการแถลงข่าวและวัฒนธรรมอำเภอ และอำนาจการปกครองขึ้นบ้าน และเพื่อทำให้การคุ้มครองการอนุรักษ์และการสงวนรักษามรดกแห่งชาติมีประสิทธิภาพมากขึ้น ก็อาจสามารถสร้างองค์กรใดหนึ่งขึ้นมาเพื่อเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดก”

องค์กรคุ้มครองมรดกแห่งชาติมีอำนาจในการสำรวจ และประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานได้ในทุก ๆ 5 ปี ตามมาตรา 10 และ มาตรา 11 เพื่อประกาศเป็นมรดกของท้องถิ่น และมรดกแห่งชาติตามลำดับ ในมาตรา 14 ได้กล่าวว่าการบำรุงรักษาหรือปฏิสังขรณ์ใด ๆ ก็ตามจะต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรมแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น ส่วนในมาตรา 15 จะเป็นการห้ามทำลายโบราณสถาน ซึ่งรวมทั้งการห้ามปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในบริเวณที่เป็นโบราณสถาน นอกจากจะได้รับการอนุญาตจากกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม

แต่ที่ผ่านมาโครงการอนุรักษ์ที่กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรมได้จัดทำส่วนมากจะเกี่ยวกับเมืองที่ตายแล้ว หรือโบราณวัตถุ และโบราณสถานเสียมากกว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับเมืองที่ยังคงมีชีวิตอยู่นั้นส่วนมากจะมอบให้สถาบันศึกษาเทคนิคผังเมืองเป็นผู้จัดทำ เช่นผังเมืองรวมเมืองหลวงพระบาง ที่ทางผู้จัดทำได้ทำการสำรวจและขึ้นทะเบียนอาคารที่มีคุณค่า และประกาศเป็นเขตอนุรักษ์มรดกแห่งชาติ

สำหรับย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกยังไม่ได้มีการควบคุมการพัฒนาโดยกฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากความจำเป็นในการจัดทำผังเมืองท่าแขกในปี ค.ศ.1996 (พ.ศ.2539) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการมากกว่า ดังนั้นจึงไม่มีการออกมาตรการในการควบคุมย่านเมืองเก่าเป็นเขตอนุรักษ์มรดกอย่างแท้จริง แต่หากมีการดำเนินการขึ้นทะเบียนอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งให้มีการประสานสมทบกับหน่วยงานการวางแผนผังเมือง องค์การท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และประชาชนภายในพื้นที่ที่อาจเป็นหนทางหนึ่งที่จะได้รับการสนับสนุนและประกาศเป็นเขตอนุรักษ์โบราณสถาน ตามกฎหมายฉบับนี้

3) กฎหมายการสงวนรักษาสีงแวดล้อม ค.ศ.1999 (พ.ศ.2542)

เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการดูแลรักษาสีงแวดล้อมทุกอย่าง ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ หรือมนุษย์สร้างขึ้นมา ที่มีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน ในทางบวกและทางลบกับการขยายตัวของมนุษย์และธรรมชาติ กฎหมายการสงวนรักษาสีงแวดล้อมมีขอบเขตครอบคลุมถึงการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสีงแวดล้อม การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพ และการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคม

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์เมือง ในมาตรา 16 กฎหมายฉบับนี้ได้กล่าวถึงการป้องกันเขตอนุรักษ์มรดกทางด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ ซึ่งทุกคนที่อยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลหรือองค์การจัดตั้งต่าง ๆ ที่จะดำเนินกิจกรรมใดหนึ่ง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเขตอนุรักษ์มรดกจะต้องได้ปฏิบัติตามระเบียบการขององค์การคุ้มครองมรดก และในมาตรา 29 ได้พูดถึงการปฏิสังขรณ์มรดกทางด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ ว่า “สิ่งปลูกสร้าง และสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และร่องรอยความเป็นประวัติศาสตร์ของชาติ ต้องได้รับการคุ้มครอง สงวนรักษา และปฏิสังขรณ์ เพื่อคงไว้ซึ่งความเป็นศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ”

เนื่องจากว่ากฎหมายการสงวนรักษาสีงแวดล้อมเป็นกฎหมายที่ออกมาภายหลังที่มีการออกกฎหมายฉบับอื่น ดังนั้นเนื้อหาในกฎหมายในบางมาตราจะนำไปโยงกับมาตรการและมาตรฐานของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ก็เช่นเดียวกัน เมื่อกล่าวถึงการอนุรักษ์ก็จะโยงไปถึงกฎหมายการอนุรักษ์มรดกแห่งชาติ

ในกรณีของเขตผังเมืองเมืองท่าแขกได้มีการควบคุมการพัฒนาโดยกฎหมายอื่น ๆ มาก่อนที่จะมีการประกาศใช้ กฎหมายฉบับนี้ ดังนั้นจึงไม่ได้มีการควบคุมการพัฒนาโดยกฎหมายการสงวนรักษาสีงแวดล้อม แต่ในอนาคตกฎหมายฉบับนี้จะมีส่วนสำคัญไม่น้อยไปกว่ากฎหมายอื่นๆ ที่ใช้ควบคุมการพัฒนาเขตผังเมืองเมืองท่าแขก ทั้งนี้ เนื่องจากว่าเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการดูแลรักษาสีงแวดล้อมทุกอย่าง

4) กฎกระทรวง ค.ศ.1996 (พ.ศ.2539) ผังเมืองรวมเมืองท่าแขก

ผังเมืองรวมเมืองท่าแขก ปี ค.ศ.1996 (พ.ศ.2539) เป็นกฎหมายที่ออกมาตามกฎหมายผังเมืองที่เน้นการพัฒนา ในด้านการนำใช้ที่ดินและโครงข่ายคมนาคม ในผังเมืองฉบับนี้ได้แบ่งเขตการนำใช้ที่ดินดังนี้ เขตใจกลางเมือง เขตรอบใจกลาง เขตรอบตัวเมือง เขตเขียว เขตน้ำท่วม เขตอุตสาหกรรม เขตสงวน ซึ่งจะเห็นว่า การแบ่งเขตดังกล่าวไม่มีเขตการนำใช้ที่ดินเพื่ออนุรักษ์มรดก แต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์นั้น ได้กำหนดอยู่ในโครงการพัฒนาตัวเมืองท่าแขก และเป็นโครงการที่เป็นบูรณมรดกที่สุดท้าย

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์นี้มีชื่อว่า “การอนุรักษ์สิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์” ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของเมืองท่าแขก รวมทั้งสถาปัตยกรรมพื้นบ้านและสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โดยเสนอให้มีการสำรวจและขึ้นทะเบียน เขียนแบบทางสถาปัตยกรรม และเสนอเป็นมรดกแห่งชาติ ซึ่งทั้งหมดนี้จะต้องได้รับการชี้แนะและเห็นชอบจากกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม

ผังเมืองรวมฉบับนี้มีอายุการใช้งานอย่างน้อย 5 ปี ในมาตรา 4 ตามพรบ.ผังเมืองรวม โดยเริ่มจาก วันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ.1996 (พ.ศ.2539) เป็นต้นไป หลังจากนั้นจึงสามารถตัดแก้ หรือจัดทำผังเมืองใหม่ได้ ตามการเสนอของแผนกคมนาคม ขนส่ง ไปรษณีย์ และก่อสร้าง(ผังเมืองจังหวัด)

ในกรณีย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก ผังเมืองรวมฉบับนี้ได้กำหนดเป็นเขตการนำใช้ที่ดินที่มีความหนาแน่นสูง คือ เขตใจกลางเมืองหรือเขตสีแดง ซึ่งบริเวณดังกล่าวเป็นศูนย์กลางทางการค้าเมืองท่าแขกมาก่อน เป็นเขตการนำใช้ที่ดิน เพื่อเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางการค้า เศรษฐกิจ การปกครอง และวัฒนธรรม โดยมีมาตรการในการควบคุมการพัฒนาอาคารดังนี้

- แปลงดินที่จะปลูกสร้าง ต้องมีความกว้าง 4 เมตร และมีพื้นที่อย่างน้อย 160 ตารางเมตร
- อัตราส่วนการนำใช้ที่ดิน(BCR)
  - * ถ้าว่า พื้นที่ของตอมดินน้อยกว่า หรือเท่ากับ 100 ตารางเมตร พื้นที่ที่ติดดินของอาคารทั้งหมดสามารถเท่ากับพื้นที่ของตอมดินได้
  - * ถ้าว่า พื้นที่ของตอมดินมากกว่า 100 ตารางเมตร พื้นที่ที่ติดดินของอาคารทั้งหมด ต้องไม่เกินร้อยละ 50 ของพื้นที่ตอมดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารราชการใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น * ความสูงของอาคารในเขตนี้ สูงสุดไม่ให้เกิน 20 เมตร โดยนับจากระดับหน้าดินถึงยอดของหลังคา

* ระเบียบนี้ไม่ได้ใช้กับอาคารทางศาสนา

- สัมประสิทธิ์การนำใช้ที่ดิน (FAR = 1.5)

เมื่อเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ระหว่าง กฎหมายและมาตรการของไทย และกฎหมายและมาตรการของลาวแล้ว จะเห็นว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ของลาวจะมีน้อยกว่า แต่บรรดามาตรการที่ใช้ในการควบคุมนั้นยังคงมีคล้ายคลึงกัน(ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 แสดงการเปรียบเทียบกฎหมาย และมาตรการในการอนุรักษ์ระหว่าง ไทย กับ ลาว

กฎหมายหลัก	มาตรการในการควบคุม	ไทย	ลาว
พรบ.ผังเมือง (ผังเมืองรวม)	การใช้ที่ดิน	□	□
	การควบคุมความหนาแน่น / ความสูง / รูปทรง	X	□
	การตกแต่งอาคาร	X	◇
	การสงวนรักษา / ซ่อมแซมอาคาร	X	◇
	การขึ้นทะเบียนอาคาร	X	◇
พรบ. ผังเมือง (ผังเมืองเฉพาะ)	การใช้ที่ดิน	X	—
	การควบคุมความหนาแน่น / ความสูง / รูปทรง	*	—
	การตกแต่งอาคาร	*	—
	การสงวนรักษา / ซ่อมแซมอาคาร	X	—
	การขึ้นทะเบียนอาคาร	X	—
พรบ. โบราณสถานฯ	การใช้ที่ดิน	□	□
	การควบคุมความหนาแน่น / ความสูง / รูปทรง	X	X
	การตกแต่งอาคาร	X	□
	การสงวนรักษา / ซ่อมแซมอาคาร	□	□
	การขึ้นทะเบียนอาคาร	□	□
พรบ. สงวนรักษาสีงแวดล้อม	การใช้ที่ดิน	□	□
	การควบคุมความหนาแน่น / ความสูง / รูปทรง	□	X
	การตกแต่งอาคาร	X	X
	การสงวนรักษา / ซ่อมแซมอาคาร	X	X
	การขึ้นทะเบียนอาคาร	X	X

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ในทางใดก็ตามที่ผู้ใดนำเอกสารนี้ไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากสำนักพิมพ์จะถือว่าผิดกฎหมาย

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

กฎหมายหลัก	มาตรการในการควบคุม	ไทย	ลาว
พรบ. ควบคุมอาคาร	การใช้ที่ดิน	X	—
	การควบคุมความหนาแน่น / ความสูง / รูปทรง	□	—
	การตกแต่งอาคาร	□	—
	การสงวนรักษา / ซ่อมแซมอาคาร	X	—
	การขึ้นทะเบียนอาคาร	X	—

หมายเหตุ

- กฎหมายมีอำนาจบังคับใช้ และมีผลต่อการอนุรักษ์
- X ไม่อยู่ในขอบเขตที่กฎหมายฉบับนั้นใช้บังคับได้
- ◇ กฎหมายมีอำนาจบังคับใช้ โดยได้รับการอนุญาตจากกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม
- * กฎหมายมีอำนาจบังคับใช้ แต่ยังไม่ได้มีการนำใช้
- ยังไม่มีการนำใช้

ดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาเมืองท่าแขก(แขวงคำม่วน) มีความสอดคล้องกัน คือสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์สิ่งที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงอาคารห้องแถวและตึกแถวในย่านประวัติศาสตร์ด้วย และเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบายดังกล่าว ก็ยังมีกฎหมายหลายฉบับ เช่น กฎหมายการอนุรักษ์มรดกแห่งชาติ และกฎหมายผังเมือง ที่จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติให้เป็นจริงได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

บทวิเคราะห์ทัศนคติเชิงอนุรักษ์

ในบทนี้จะกล่าวถึงประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และพัฒนาอาคารห้องแถวและตึกแถว และสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่ โดยมีเป้าหมายเพื่อนำผลสรุปที่ได้มาใช้ในการเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของชุมชน

5.1 ลักษณะประชากร และสังคมในพื้นที่ศึกษา

5.1.1 ลักษณะประชากร

การศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในอาคารห้องแถวและตึกแถว จะพิจารณาในด้านสถานภาพในครัวเรือน ขนาดของครัวเรือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ปฏิสัมพันธ์ในชุมชน ซึ่งผลสรุปที่ได้จะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเสนอแนะทางการอนุรักษ์และพัฒนาในพื้นที่ต่อไป

จากการสำรวจประชากรภาคสนาม โดยการใช้แบบสอบถามในการศึกษารั้วนี้ พบว่าจำนวนตึกแถวและห้องแถวในเขตประวัติศาสตร์มีทั้งหมดประมาณ 292 คูหา แต่มีจำนวนครัวเรือนประมาณ 200 ครอบครัวนั้น เพราะเป็นห้องว่างบ้าง เป็นสำนักงานบ้าง และมีครอบครัวเดียวเป็นเจ้าของหลายคูหาบ้าง และจากการแจกแบบสอบถามทุกครัวเรือน(ยกเว้นบ้านปิด) มีแบบสอบถามตอบกลับมา 191 ชุด โดยประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย(ร้อยละ 51.8) มีอายุเฉลี่ยประมาณ 42 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมปลาย(ร้อยละ 30.9) รองลงมามีการศึกษาในระดับมัธยมต้น(ร้อยละ 27.2) ประกอบอาชีพค้าขายเป็นส่วนใหญ่(ร้อยละ 44) รองลงมาเป็นอาชีพรับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ(ร้อยละ 27.2) และส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือคู่สมรส(ร้อยละ 76.4) ดังแสดงในตารางที่ 5.1 และ ตารางที่ 5.2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.1 แสดงลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะประชากร	ความถี่	สัดส่วนร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	99	51.8
- หญิง	92	48.2
2. การศึกษา		
- ไม่ได้รับการศึกษา	15	7.9
- ประถม	42	22
- มัธยมต้น	52	27.2
- มัธยมปลาย หรือ (ป.ว.ช.)	59	30.9
- ปริญญาตรี	19	9.9
- สูงกว่าปริญญาตรี	2	1.1
3. อาชีพ		
- ค้าขาย	84	44
- รับราชการ /วิสาหกิจ	52	27.2
- แม่บ้าน	27	14.1
- รับจ้าง	9	4.7
- นักเรียน/นักศึกษา	9	4.7
- อื่น ๆ	10	5.2
4. สถานภาพในครอบครัว		
- หัวหน้าครอบครัว หรือคู่สมรส	146	76.4
- บิดา-มารดา	13	6.8
- บุตร	17	8.9
- ญาติ	9	4.7
- ผู้อยู่อาศัยที่ไม่ใช่ญาติ	-	-
- อื่น ๆ	6	3.1
รวม	191	100.0

ที่มา : จากการแจกแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะประชากร

ปัจจัย(หน่วยวัด)	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
-อายุ	41.93	13.60	14	74
-จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	4.41	1.74	1	7
-ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในบ้านห้องแถว	15.18	13.13	1	65
-ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเมืองท่าแขก	24.24	16.23	1	70
-จำนวนผู้มีรายได้ คน ต่อ ครัวเรือน	2.22	1.14	0	6

ที่มา : จากการแจกแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

5.1.2 ขนาดของครัวเรือน

จากแบบสอบถามพบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัว มีตั้งแต่ 1 คนจนถึง 8 คน ส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนที่มีสมาชิก 4 คน(ร้อยละ 22) รองลงมาเป็นครัวเรือนที่มีสมาชิก 6 คน(ร้อยละ 17.3) โดยมีขนาดของครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 4 คน ต่อ ครัวเรือน ดังที่ได้แสดงในตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 แสดงขนาดครัวเรือน

สมาชิกในครัวเรือน (คน ต่อ ครัวเรือน)	จำนวน	ร้อยละ
- จำนวน 1 คน	12	6.3
- จำนวน 2 คน	17	8.9
- จำนวน 3 คน	29	15.2
- จำนวน 4 คน	42	22.0
- จำนวน 5 คน	31	16.2
- จำนวน 6 คน	33	17.3
- จำนวน 7 คน	27	14.1
รวม	191	100.0

ที่มา : จากการแจกแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.3 ระยะเวลาที่อยู่อาศัย

จากการสำรวจ พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้อยู่อาศัยในเขตการศึกษาที่มีระยะเวลาอยู่อาศัย 1-20 ปี (ร้อยละ 68.0) รองลงมาเป็นผู้อยู่อาศัยที่มีระยะเวลา 21-40 ปี (ร้อยละ 26.7) และมีระยะเวลาอยู่อาศัยเฉลี่ยประมาณ 15 ปี ซึ่งถือว่าอยู่อาศัยไม่นาน เมื่อเปรียบเทียบระยะเวลาที่อยู่อาศัยระหว่างผู้อยู่อาศัยในเขตประวัติศาสตร์หรือเขตการศึกษา และในเมืองท่าแขกแล้วจะเห็นว่าผู้อยู่อาศัยในเมืองท่าแขกที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัย 21-40 ปี มีสัดส่วนที่มากกว่า(ร้อยละ 37.7)โดยมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยเฉลี่ยประมาณ 25 ปี ดังแสดงในตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 แสดงระยะเวลาการอยู่อาศัยในเขตประวัติศาสตร์ และเมืองท่าแขก

ระยะเวลา	เขตประวัติศาสตร์		เมืองท่าแขก(อำเภอเมือง)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
- 1-20 ปี	130	68.0	88	46.0
- 21-40 ปี	51	26.7	72	37.7
- มากกว่า 40 ปี	10	5.3	31	16.3
รวม	191	100.0	191	100.0

ที่มา : จากการแจกแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

5.1.4 ปฏิสัมพันธ์ในชุมชน

จากแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบถามส่วนใหญ่(ร้อยละ 80)รู้จักและพูดคุยกับเพื่อนบ้านมากกว่า 10 หลังคาเรือนขึ้นไป โดยมีระดับการพบปะพูดคุยกันมากกว่า 20 หลัง เป็นส่วนใหญ่(ร้อยละ 59.2) รองลงมาเป็นผู้ที่มีการพบปะพูดคุย 10 หลัง(ร้อยละ 17.8) ซึ่งถือว่าเป็นปฏิสัมพันธ์อยู่ในชุมชนอยู่ในระดับที่ดีมาก ทั้งนี้เป็นเพราะพื้นฐานของชุมชนมีการก่อตั้งมานาน มีแบบแผนการดำรงชีวิตที่ยังยึดมั่นตามจารีต ประเพณีที่มีกันมานาน ดังแสดงในตารางที่ 5.5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.5 แสดงการพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านในละแวกบ้าน

จำนวนบ้านที่พบปะพูดคุย	ความถี่	ร้อยละ
- น้อยกว่า 5 หลัง	23	12.0
- 10 หลัง	34	17.8
- 20 หลัง	21	11.0
- มากกว่า 20 หลัง	113	59.2
รวม	191	100.0

ที่มา : จากการแจกแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

5.1.5 เชื้อชาติ

จากแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่เป็นประชากรที่มีเชื้อชาติลาว(ร้อยละ 65.9) รองลงมา เป็นเชื้อชาติเวียดนาม(ร้อยละ 25.7) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในชุมชนดังกล่าวในปัจจุบันมีคนที่มีเชื้อชาติ ลาวเข้ามาอยู่กันมากขึ้น และก็ยังคงมีประชากรที่มีเชื้อสายเวียดนามและจีนอาศัยอยู่ โดยเฉพาะชาว เวียดนามที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานแต่สมัยฝรั่งเศสเข้ามาปกครอง ดังแสดงในตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.6 แสดงเชื้อชาติของประชากรที่อยู่อาศัยในบ้านห้องแถวและตึกแถว

เชื้อชาติ	ความถี่	สัดส่วนร้อยละ
- ลาว	126	65.9
- เวียดนาม	49	25.7
- จีน	16	8.4
รวม	191	100.0

ที่มา : จากการแจกแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

5.1.6 รายได้ของครัวเรือน

จากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นผู้ที่มีรายได้(ร้อยละ 80.6) ทั้งนี้ ก็เนื่องจากว่า สัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามจะเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือคู่สมรสเป็นส่วนใหญ่ และเมื่ออาชีพทำธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย ดังแสดงในตารางที่ 5.7 อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.7 แสดงรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ความถี่	ร้อยละ
- มีรายได้	154	80.6
- ไม่มีรายได้	37	19.4
รวม	191	100.0

ที่มา: จากการแจกแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

5.2 ทักษะคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ศึกษา

การศึกษาความคิดเห็นครั้งนี้ ได้สอบถามทัศนคติในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอนุรักษ์ในพื้นที่ เช่น ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ กฎหมายผังเมืองรวม เรือนห้องแถวและตึกแถว แนวทางที่จะอนุรักษ์และพัฒนาอาคาร รวมทั้งความต้องการในการเข้ามามีส่วนร่วม สภาพแวดล้อม โดยทั่วไปในชุมชน และความเพียงพอของระบบสาธารณูปโภค นอกจากนี้แล้วก็ยังจะวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการอนุรักษ์อาคารห้องแถวและตึกแถวในย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก เพื่อนำผลที่ได้รับมาใช้ในการปรับปรุง และเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์ และพัฒนาในขั้นต่อไปโดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ในการวิเคราะห์ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเสนอแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่

5.2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการค้าในพื้นที่ศึกษา

สำหรับการค้าในปัจจุบันของเขตการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามตอบในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ระหว่าง แ่ลงกว่าเดิม เหมือนเดิม และดีขึ้น โดยที่ประชากรส่วนใหญ่เห็นว่าเหมือนเดิม(ร้อยละ 36.6) รองลงมาเห็นว่า แ่ลง(ร้อยละ 35.1) โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า เนื่องจากการย้ายตลาดออกจากย่านประวัติศาสตร์ ส่วนในเรื่องของกิจกรรมที่จะส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่นั้น ประชากรส่วนใหญ่เห็นว่า กิจกรรมการค้าปลีก(ขายของชำ)น่าจะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมเศรษฐกิจในอนาคต(ร้อยละ 50.0) รองลงมาเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและร้านอาหาร(ร้อยละ 21.0 และ 17.2 ตามลำดับ) ส่วนที่เหลือเป็นกิจกรรมการค้าประเภท ขายส่ง สำนักงาน และอื่น ๆ ดังแสดงในตารางที่ 5.8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.8 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการค้า

หัวข้อความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
1. การค้าในปัจจุบัน		
- แย่ลง	67	35.1
- เหมือนเดิม	70	36.6
- ดีขึ้น	54	28.3
รวม	191	100.0
2. กิจกรรมที่จะส่งเสริมเศรษฐกิจ		
- ขายปลีก	95	50.0
- เกี่ยวกับการท่องเที่ยว	40	21.0
- ร้านอาหาร	33	17.2
- ขายส่ง	10	5.1
- สำนักงาน	2	1.0
- อื่น ๆ	11	5.7
รวม	191	100.0

ที่มา : จากการแจกแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

โดยตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการค้าในย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก แสดงไว้ในตารางที่ 5.9

ตารางที่ 5.9 แสดงตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการการค้าในย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
- ลักษณะประชากร ได้แก่ อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, เชื้อชาติ, สถานภาพในครอบครัว, ระยะเวลาที่อยู่อาศัย	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการค้าในย่านประวัติศาสตร์

เอกสารนี้เป็นจากการวิเคราะห์ไม่พบปัจจัยที่มีผลกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการค้าในย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.2 ความรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม

จากข้อมูล พบว่าส่วนใหญ่ประชากรศึกษารู้อกว่าเขตที่อยู่อาศัยของตนในปัจจุบันอยู่ในเขตการบังคับใช้ผังเมืองรวม(ร้อยละ 57.1) แต่ยังมีระดับความรู้และความเข้าใจน้อยมาก โดยที่ประชากรส่วนใหญ่มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองในระดับน้อย(ร้อยละ 62.3) รองลงมา มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวมในระดับปานกลาง(ร้อยละ 27.2) และส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการห้ามสร้างอาคารสูง(ร้อยละ 46.1) ดังแสดงในตารางที่ 5.10

ตารางที่ 5.10 แสดงการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับผังเมือง

หัวข้อความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
1. การรับรู้เกี่ยวกับผังเมือง		
- ทราบ	109	57.1
- ไม่ทราบ	82	42.9
รวม	191	100.0
2. ความเข้าใจ		
- เข้าใจน้อย	119	62.3
- ปานกลาง	52	27.2
- เข้าใจมาก	20	10.5
รวม	191	100.0
3. การห้ามสร้างอาคารสูง		
- เห็นด้วย	88	46.1
- ไม่เห็นด้วย	39	20.4
- ไม่มีความเห็น	64	33.5
รวม	191	100.0

ที่มา : จากการแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

โดยตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม แสดงไว้ในตารางที่ 5.11

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.11 แสดงตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
- ลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, เชื้อชาติ, สถานภาพในครอบครัว, ระยะ เวลาที่อยู่อาศัย - กรรมสิทธิ์ที่ดิน	การรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, เชื้อชาติ, สถานภาพในครอบครัว, ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และ กรรมสิทธิ์ที่ดิน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ คือ เพศ โดยมี $X^2 = 20.571$, $C = 0.312$, $Sig = 0.000$ และ อาชีพ โดยมี $X^2 = 25.031$, $C = 0.340$, $Sig = 0.000$

ส่วนปัจจัยเรื่อง อายุ ระดับการศึกษา เชื้อชาติ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวที่อยู่อาศัย และกรรมสิทธิ์ที่ดิน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงดังต่อไปนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ กับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน $X^2 = 20.571$ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.000 และขนาดความสัมพันธ์ ($C = 0.312$) ดังที่แสดงในตารางที่ 5.12

ตารางที่ 5.12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และการรับรู้เกี่ยวกับผังเมืองรวม

เพศ (ร้อยละแถว) (ร้อยละสควมภ์)	การบังคับใช้ผังเมืองรวม		รวม
	ทราบ	ไม่ทราบ	
ชาย	72 (72.7) [66.1]	27 (27.3) [32.9]	99 [51.8]
หญิง	37 (40.2) [33.9]	55 (59.8) [67.1]	92 [48.2]
รวม	109 (57.1)	82 (42.9)	191 100.0

$X^2 = 20.571$ $P \leq 0.05$ $C = 0.312$ $Sig = 0.000$

จากตารางที่ 5.12 พบว่าประชากรส่วนใหญ่ทราบว่ามีการบังคับใช้ผังเมืองรวมในพื้นที่ของตน โดยที่เพศชายทราบว่ามีการบังคับใช้ผังเมืองรวมมากกว่าเพศหญิงประมาณ 2 เท่า (ร้อยละ 72.7 , 40.2 ตามลำดับ) ในขณะที่เพศหญิงที่ไม่ทราบว่ามีการบังคับใช้ผังเมืองรวมมากกว่าเพศชายประมาณ 2 เท่า (ร้อยละ 59.8 , 27.3 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่าประชากรศึกษาที่เป็นเพศชายมีความรับรู้ผังเมืองรวมมากกว่าประชากรศึกษาเพศหญิง ทั้งนี้เนื่องมาจากแบบแผนการดำรงชีวิตของประชาชนลาวก็คือประชาชนเมืองท่าแขกที่ประชากรศึกษาเพศชายส่วนมากจะทำงานรับราชการ จึงทำให้มีโอกาสได้รับรู้และสนใจในเรื่องต่าง ๆ มากกว่าเพศหญิงซึ่งส่วนมากจะมีอาชีพเป็นแม่บ้าน และค้าขาย

2) ความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพ กับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม

ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้รวมตัวแปรบางตัว คือ แม่บ้าน รับจ้าง นักเรียน/นักศึกษา และ อื่น ๆ รวมเข้ากันเป็นตัวแปรใหม่ ได้แก่ ตัวแปร " อื่น ๆ " ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน $X^2 = 25.031$ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.000 และขนาดความสัมพันธ์ ($C = 0.340$) ดังที่แสดงในตารางที่ 5.13

เกี่ยวกับการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ และการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม

อาชีพ (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)	การบังคับใช้ผังเมืองรวม		รวม
	ทราบ	ไม่ทราบ	
ค้าขาย	53 (63.1) [48.2]	31 (36.9) [38.3]	84 [44.0]
รับราชการ	40 (76.9) [36.4]	12 (23.1) [14.8]	52 [27.2]
อื่น ๆ	17 (30.9) [15.5]	38 (69.1) [46.9]	55 [28.8]
รวม	110 (57.6)	81 (42.4)	191 100.0

$X^2 = 25.031$ $P \leq 0.05$ $C = 0.340$ $Sig = 0.000$

จากตารางที่ 5.13 พบว่าประชากรส่วนใหญ่ทราบว่ามีการบังคับใช้ผังเมืองรวม โดยที่กลุ่มอาชีพที่รับราชการมีส่วนการรับรู้ว่าการบังคับใช้ผังเมืองรวมมากกว่ากลุ่มอาชีพค้าขาย และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ประมาณ 1.2 และ 2.5 เท่าตามลำดับ(ร้อยละ 76.9 , 63.1 และ 76.9 , 30.9 ตามลำดับ) ขณะที่กลุ่มอาชีพอื่น ๆ ไม่ทราบว่ามีการบังคับใช้ผังเมืองรวมมากกว่ากลุ่มอาชีพค้าขาย และรับราชการประมาณ 2 และ 3 เท่าตามลำดับ(ร้อยละ 69.1 , 36.9 และ 69.1 , 23.1 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่าประชากรศึกษาที่รับราชการมีความรู้เกี่ยวกับผังเมืองรวมมากกว่าประชากรที่ไม่ได้รับราชการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มอาชีพค้าขาย และ อาชีพอื่นๆ(แม่บ้าน รับจ้าง) ยังไม่ได้รับการศึกษาเพียงพอ

5.2.3 ระดับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม

เอกสารนี้เป็นโดยตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม แสดงไว้ในตารางที่ 5.14

ตารางที่ 5.14 แสดงตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, เชื้อชาติ, สถานภาพในครอบครัว, ระยะเวลาที่อยู่อาศัย - กรรมสิทธิ์ที่ดิน 	ระดับการรับรู้และเข้าใจผังเมืองรวม

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, เชื้อชาติ, สถานภาพในครอบครัว, ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และ กรรมสิทธิ์ที่ดิน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ คือ เพศ โดยมี $X^2 = 8.098$, $C = 0.202$, $Sig = 0.017$ และ อาชีพ โดยมี $X^2 = 19.149$, $C = 0.302$, $Sig = 0.001$

ส่วนปัจจัยเรื่อง อายุ ระดับการศึกษา เชื้อชาติ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และกรรมสิทธิ์ที่ดิน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงดังต่อไปนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศกับระดับการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน $X^2 = 8.098$ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.017 และขนาดความสัมพันธ์ ($C = 0.202$) ดังที่แสดงในตารางที่ 5.15

ตารางที่ 5.15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ และระดับความรู้ผังเมืองรวม

เพศ (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)	ระดับความรู้ผังเมืองรวม			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ชาย	53 (53.5) [44.5]	31 (31.3) [59.6]	15 (15.2) [75.0]	99 [51.8]
หญิง	66 (71.7) [55.5]	21 (22.8) [40.4]	5 (5.4) [25.0]	92 [48.2]
รวม	119 (62.3)	52 (27.2)	20 (10.5)	191 100.0

$X^2 = 8.098$

$P \leq 0.05$

$C = 0.202$

$Sig = 0.017$

จากตารางที่ 5.15 พบว่าประชากรศึกษาส่วนใหญ่มีระดับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรมน้อยมาก โดยที่เพศหญิงมีระดับความรู้และเข้าใจผังเมืองรวมอยู่ในระดับน้อย(ระดับต่ำ) มากกว่าเพศชายประมาณ 1.5 เท่า (ร้อยละ 71.7 , 53.5 ตามลำดับ) รองลงมาเป็นการรับรู้และเข้าใจในระดับปานกลาง ขณะที่เพศชายมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวมในระดับมากกว่าเพศหญิงประมาณ 3 เท่า(ร้อยละ 15.2 , 5.4 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่าประชากรศึกษายังมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองน้อยมาก โดยเฉพาะประชากรศึกษาเพศหญิงมีระดับการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองอยู่ในระดับน้อย

2) ความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพ กับระดับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม

ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้รวมตัวแปรบางตัว คือ แม่บ้าน รับจ้าง นักเรียน/นักศึกษา และ อื่น ๆ รวมเข้ากันเป็นตัวแปรใหม่ ได้แก่ ตัวแปร " อื่น ๆ " ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน $X^2 = 19.149$ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 และขนาดความสัมพันธ์ ($C = 0.302$) ดังที่แสดงในตารางที่ 5.16

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ และระดับการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม

เพศ (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)	ระดับการรับรู้ผังเมืองรวม			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ค้าขาย	46 (54.5) [38.7]	28 (33.3) [53.8]	10 (11.9) [50.0]	99 [44.0]
รับราชการ	26 (50.0) [21.8]	17 (32.7) [32.7]	9 (17.3) [45.0]	66 [27.2]
อื่น ๆ	47 (85.5) [39.5]	7 (12.7) [13.5]	1 (1.8) [5.0]	92 [28.8]
รวม	119 (62.3)	52 (27.2)	20 (10.5)	191 100.0

$$X^2 = 19.149 \quad P \leq 0.05 \quad C = 0.302 \quad \text{Sig} = 0.001$$

จากตารางที่ 5.16 พบว่าประชากรศึกษาส่วนใหญ่มีความรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวมในระดับ"น้อย" โดยที่อาชีพอื่น ๆ มีระดับการรับรู้"น้อย"มากกว่าผู้รับราชการ และอาชีพค้าขาย ประมาณ 2 เท่า(85.5 , 50.0 และ 85.5 , 54.5 ตามลำดับ) ขณะที่กลุ่มที่รับราชการมีการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองในระดับ"มาก" มากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ และกลุ่มค้าขายประมาณ 2 และ 9.5 เท่า (ร้อยละ 17.3 , 11.9 และ 17.3 , 1.8 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่าประชากรยังมีความรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองในระดับ"น้อย"อยู่มาก โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอาชีพอื่น ๆ (แม่บ้าน รับจ้าง)

5.2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารห้องแถว และตึกแถวในพื้นที่ศึกษา

พบว่าประชากรศึกษาส่วนมากเห็นว่าอาคารห้องแถวและตึกแถวมีความสวยงาม น่าจะมีการอนุรักษ์ไว้(ร้อยละ 65.5) รองลงมาเห็นว่า เลข ๆ (ร้อยละ 20.4) แต่เมื่อเปรียบเทียบกับความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์อาคารที่มีคุณค่าในเขตสัมพันธวงศ์ ที่เห็นว่าสมควรจะมีการอนุรักษ์ ประมาณร้อยละ 80 (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ 2544 : 6-13) อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลดังกล่าวก็ถือว่ายังมีสัดส่วนที่มากกว่าผู้ที่ตอบว่าไม่จำเป็นต้องอนุรักษ์ ดังแสดงในตารางที่ 5.17

ตารางที่ 5.17 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารห้องแถวและตึกแถว

หัวข้อความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
- สวยงามน่าอนุรักษ์	125	65.5
- เฉย ๆ	39	20.4
- ไม่จำเป็นต้องอนุรักษ์	27	14.1
รวม	191	100.0

ที่มา : จากการแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

โดยตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารห้องแถวและตึกแถวในพื้นที่การศึกษา แสดงไว้ในตารางที่ 5.18

ตารางที่ 5.18 แสดงตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารห้องแถวและตึกแถว

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
- ลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, เชื้อชาติ, สถานภาพในครอบครัว, ระยะเวลาที่อยู่อาศัย	ความคิดเห็นต่ออาคารห้องแถวและตึกแถวในพื้นที่ศึกษา
- กรรมสิทธิ์ที่ดิน	

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, เชื้อชาติ, สถานภาพในครอบครัว, ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และ กรรมสิทธิ์ที่ดิน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ คือ อายุ โดยมี $X^2=5.975$, $C=0.174$, $Sig=0.050$ และ กรรมสิทธิ์ที่ดิน โดยมี $X^2=6.654$, $C=0.183$, $Sig=0.036$

ส่วนปัจจัยเรื่อง เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ เชื้อชาติ สถานภาพในครอบครัว และระยะเวลาที่อยู่อาศัย ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) ความสัมพันธ์ระหว่าง อายุกับความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารห้องแถว

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน $X^2 = 5.975$ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.050 และขนาดความสัมพันธ์ ($C = 0.174$) ดังที่แสดงในตารางที่ 5.19

ตารางที่ 5.19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุ และความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารประเภทห้องแถว

อายุ (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)	ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารประเภทห้องแถว			รวม
	สวยงาม น่าอนุรักษ์	เฉย ๆ	ไม่จำเป็นต้อง อนุรักษ์	
น้อยกว่า หรือเท่ากับ 42 ปี	58 (58.0) [46.4]	23 (23.0) [59.0]	19 (19.0) [70.4]	100 [52.4]
มากกว่า 42 ปี	67 (73.6) [53.6]	16 (17.6) [41.0]	8 (8.8) [29.6]	91 [47.6]
รวม	125 (65.4)	39 (20.4)	27 (14.1)	191 100.0

$X^2 = 5.975$ $P \leq 0.05$ $C = 0.174$ $Sig = 0.050$

จากตารางที่ 5.19 พบว่าประชากรศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าอาคารห้องแถวและตึกแถวสวยงามน่าอนุรักษ์ไว้ โดยที่กลุ่มอายุมากกว่า 42 ปี เห็นว่าอาคารประเภทห้องแถวในพื้นที่ดังกล่าวมีความสวยงามน่าจะอนุรักษ์มากกว่ากลุ่มอายุน้อยกว่า 42 ปี ประมาณ 1.5 เท่า (ร้อยละ 73.6 , 58.0 ตามลำดับ) ขณะที่ กลุ่มอายุน้อยกว่า หรือเท่ากับ 42 ปี มีความเห็นว่าไม่จำเป็นต้องอนุรักษ์อาคารมากกว่า กลุ่มอายุมากกว่า 42 ปี ประมาณ 2 เท่า (ร้อยละ 19.0 , 8.8 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่าประชากรศึกษาที่อายุมากจะมีความผูกพันกับพื้นที่มาก และเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของมากย่อมต้องการที่จะเก็บรักษาอาคารหรือสภาพแวดล้อมในบริเวณนั้นไว้ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าประชากรศึกษามีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 42 ปี ที่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องอนุรักษ์อาคารมีสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าคนรุ่นใหม่มีความต้องการที่จะให้มีการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยมากกว่าที่จะอนุรักษ์

เอกสารที่ส่งวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ความสัมพันธ์ระหว่าง กรรมสิทธิ์ที่ดินกับความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารห้องแถว

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน $X^2 = 6.654$ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.036 และขนาดความสัมพันธ์ ($C = 0.183$) ดังที่แสดงในตารางที่ 5.20

ตารางที่ 5.20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน และความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารประเภทห้องแถว

ความเป็นเจ้าของ (ร้อยละแถว) (ร้อยละสมถ)	ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารประเภทห้องแถว			รวม
	สวยงาม น่าอนุรักษ์	เฉย ๆ	ไม่จำเป็นต้อง อนุรักษ์	
เจ้าของบ้านและที่ดิน	88 (70.4) [70.4]	25 (20.0) [64.1]	12 (9.6) [44.4]	125 [65.4]
บ้านเช่า	37 (56.1) [29.6]	14 (21.2) [35.9]	15 (22.7) [55.6]	66 [34.6]
รวม	125 (65.4)	39 (20.4)	27 14.1	191 100.0

$X^2 = 6.654$ $P \leq 0.05$ $C = 0.183$ $Sig = 0.036$

จากตารางที่ 5.20 พบว่าประชากรส่วนใหญ่เห็นว่าอาคารห้องและตึกแถวในพื้นที่ของตนสวยงามน่าอนุรักษ์ไว้ โดยที่ประชากรที่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินเห็นว่าอาคารห้องแถวที่อยู่ในบริเวณดังกล่าวมีความสวยงามน่าจะอนุรักษ์ไว้มากกว่าประชากรที่อยู่บ้านเช่า ประมาณ 1.5 เท่า (ร้อยละ 70.4 , 56.1 ตามลำดับ) ส่วนผู้ที่ตอบว่าเฉย ๆ มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แต่เป็นที่สังเกตว่าประชากรศึกษาที่ไม่ใช่เจ้าของบ้านและที่ดิน(บ้านเช่า)มีความเห็นว่าไม่จำเป็นต้องอนุรักษ์อาคารมากกว่าผู้ที่เป็นเจ้าของบ้าน ประมาณ 2.5 เท่า (ร้อยละ 22.7 , 9.6 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่าคนที่ เป็นเจ้าของอาคารมีความรักและผูกพันกับอาคาร และเมื่อผู้เป็นเจ้าของอาคารมีความผูกพันกับอาคารย่อมมีความพอใจหรือภูมิใจกับอาคาร จึงเกิดแนวคิดที่ต้องการจะเก็บรักษาอาคารไว้ แต่ในทางตรงข้ามผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของบ้านไม่ต้องการที่จะอนุรักษ์อาคารดังกล่าว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ที่อยู่บ้านเช่าในพื้นที่ดังกล่าวส่วนมากจะรับราชการที่ได้รับนโยบายในอยู่บ้านหรือเช่าบ้านที่เป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐซึ่งส่วนมากจะอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรมจึงมีความต้องการที่จะดำรงชีวิตอยู่ในอาคารที่ทันสมัยมากกว่า

5.2.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนา และซ่อมแซมอาคาร

ในเรื่องแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนา-ซ่อมอาคาร พบว่าประชากรส่วนใหญ่เห็นว่าวิธีการรักษารูปด้านหน้าของอาคารให้เหมือนเดิม(ร้อยละ 32.5) รองลงมาเห็นว่า อนุโลมให้มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของอาคารบางอย่างได้ เช่น ประตู หน้าต่าง(ร้อยละ 26.7) ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชากรส่วนมากค่อนข้างจะให้มีการรักษาลักษณะรูปด้านหน้าของอาคารไว้ให้เหมือนเดิมไว้มากกว่าที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลง ดังแสดงในตารางที่ 5.21

ตารางที่ 5.21 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและซ่อมแซมอาคาร

หัวข้อความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
- รักษารูปด้านหน้าให้เหมือนเดิมทุกอย่าง	62	32.5
- อาคารที่ปลูกสร้างใหม่ต้องเหมือนกับอาคารที่มีอยู่แล้ว	41	21.4
- อนุโลมให้มีการเปลี่ยนแปลงบางองค์ประกอบ	51	26.7
- ให้มีการเปลี่ยนแปลงได้มากขึ้นตามสภาพแวดล้อม	14	7.4
- สร้างอาคารสมัยใหม่ได้อย่างเต็มที่	23	12.0
รวม	191	100.0

ที่มา : จากการแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

โดยตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติในการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก แสดงไว้ในตารางที่ 5.22

ตารางที่ 5.22 แสดงตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา และซ่อมแซมอาคาร

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
- ลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, เชื้อชาติ, สถานภาพในครอบครัว, ระยะเวลาที่อยู่อาศัย	ความคิดเห็นต่อการพัฒนา และซ่อมแซมอาคาร
- กรรมสิทธิ์ที่ดิน	

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดหนองคาย เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการวิเคราะห์ไม่พบปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการพัฒนา และซ่อมแซมอาคารห้องแถวและตึกแถวในพื้นที่ศึกษา

5.2.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้แรงจูงใจ

ในเรื่องของการให้แรงจูงใจ พบว่าประชากรส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้การช่วยเหลือด้วยการให้เงินร้อยละ 50 ของมูลค่าการซ่อมอาคาร(ร้อยละ 52.3) รองลงมาเป็นการลดภาษีที่ดิน(ร้อยละ 22.1) ส่วนผู้ที่ตอบว่าให้การช่วยเหลือในด้านอื่นๆ โดยส่วนมากจะตอบว่าให้การช่วยเหลือในด้านวัสดุ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชากรมีความต้องการในการให้ความช่วยเหลือทางด้านเงินทุนมากกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ดังแสดงในตารางที่ 5.23

ตารางที่ 5.23 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้แรงจูงใจ

หัวข้อความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
- ให้เงินช่วยเหลือ ร้อยละ 50 ของมูลค่าการซ่อมแซม	100	52.3
- ลดภาษีที่ดิน	42	22.1
- ให้เงินกู้ไม่มีดอกเบี้ย หรือดอกเบี้ยต่ำ	41	21.5
- ด้านอื่น ๆ	8	4.1
รวม	191	100.0

ที่มา: จากการแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

โดยตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการให้แรงจูงใจในการอนุรักษ์อาคารในพื้นที่ศึกษา แสดงไว้ในตารางที่ 5.24

ตารางที่ 5.24 แสดงตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการให้แรงจูงใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์อาคารในพื้นที่ศึกษา

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, เชื้อชาติ, สถานภาพในครอบครัว, ระยะเวลาที่อยู่อาศัย - กรรมสิทธิ์ที่ดิน 	ความคิดเห็นต่อการให้แรงจูงใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใด จากการศึกษาวิเคราะห์ที่ไม่พบปัจจัยที่มีผลต่อการให้แรงจูงใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์อาคารในพื้นที่ศึกษา

5.2.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

พบว่าประชากรส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารห้องแถวและตึกแถว(ร้อยละ 72.8) ส่วนวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ประชากรส่วนมากเห็นว่า จะเข้ามามีส่วนร่วมด้วยวิธีการเข้าร่วมประชุมและรับฟังมาตรการต่างๆในแต่ละครั้ง(ร้อยละ 70.1) รองลงมา เป็นวิธีการตอบแบบสอบถาม(ร้อยละ 69.2) ดังแสดงในตารางที่ 5.26 ส่วนผู้ที่ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นส่วนมากให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลาบ้าง ไม่มีความสามารถบ้าง เป็นหน้าที่ของภาครัฐบ้าง

ตารางที่ 5.25 แสดงการเข้ามามีส่วนร่วม

หัวข้อการมีส่วนร่วม	ความถี่	ร้อยละ
ความต้องการในการเข้ามามีส่วนร่วม		
- ต้องการ	139	72.8
- ไม่ต้องการ	52	27.2
รวม	191	100.0

ที่มา : จากการแจกแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

ตารางที่ 5.26 แสดงวิธีในการเข้ามามีส่วนร่วม

วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม	ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการเข้ามามีส่วนร่วม (ร้อยละ)		
	ไม่ต้องการ	ต้องการ	รวม
- การเข้าร่วมประชุม และรับฟังมาตรการต่าง ๆ	29.9	70.1	100.0
- เสนอแนะความคิดเห็นในสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ	60.2	39.8	100.0
- ตอบแบบสอบถาม	30.8	69.2	100.0
- ให้สัมภาษณ์	44.8	55.2	100.0
- เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมแต่ละครั้ง	45	55	100.0

ที่มา : จากการแจกแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆก็ตาม ผู้อ่านและผู้ให้คำปรึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้ โดยตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติในการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์ เมืองท่าแขก แสดงไว้ในตารางที่ 5.27

ตารางที่ 5.27 แสดงตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่ศึกษา

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
- ลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, เชื้อชาติ, สถานภาพในครอบครัว, ระยะเวลาที่อยู่อาศัย - กรรมสิทธิ์ที่ดิน	ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วม

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, เชื้อชาติ, สถานภาพในครอบครัว, ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และ กรรมสิทธิ์ที่ดิน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ คือ เพศ โดยมี $X^2 = 8.484$, $C = 0.206$, $Sig = 0.004$ อายุ โดยมี $X^2 = 7.167$, $C = 0.190$, $Sig = 0.007$ และ อาชีพ โดยมี $X^2 = 15.893$, $C = 0.277$, $Sig = 0.000$

ส่วนปัจจัยเรื่อง ระดับการศึกษา เชื้อชาติ สถานภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และ กรรมสิทธิ์ที่ดิน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงดังต่อไปนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ กับ การมีส่วนร่วม

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน ($X^2 = 8.484$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.004 และขนาดความสัมพันธ์ ($C = 0.206$) ดังที่แสดงในตารางที่ 5.28

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.28 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

เพศ (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)	ความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์		รวม
	ต้องการ	ไม่ต้องการ	
ชาย	81 (81.8) [58.3]	18 (18.2) [34.6]	99 [51.8]
หญิง	58 (63.0) [41.7]	34 (37.0) [65.4]	92 [48.2]
รวม	139 (72.8)	52 (27.2)	191 100.0

 $X^2 = 8.484$ $P \leq 0.05$ $C = 0.206$ $Sig = 0.004$

จากตารางที่ 5.28 พบว่าประชากรศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ โดยที่เพศชายมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง ประมาณ 1.5 เท่า (ร้อยละ 81.8 , 63.0 ตามลำดับ) ในขณะที่เพศหญิงไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากกว่าเพศชาย ประมาณ 2 เท่า (ร้อยละ 37.0 , 18.2 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่าประชากรศึกษาที่มีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่เป็นอย่างมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ความสัมพันธ์ระหว่าง อายุกับการมีส่วนร่วม

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน $X^2 = 7.167$ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.007 และขนาดความสัมพันธ์ ($C = 0.190$) ดังที่แสดงในตารางที่ 5.29

ตารางที่ 5.29 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุ และความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมกับการอนุรักษ์

อายุ (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)	ความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมกับการอนุรักษ์		รวม
	ต้องการ	ไม่ต้องการ	
น้อยกว่า หรือเท่ากับ 42 ปี	81 (81.0) [58.3]	19 (19.0) [36.5]	100 [52.4]
มากกว่า 42 ปี	58 (63.7) [41.7]	33 (36.3) [63.5]	91 [47.6]
รวม	139 (72.8)	52 (27.2)	191 100.0

$X^2 = 7.167$ $P \leq 0.05$ $C = 0.190$ $Sig = 0.007$

จากตารางที่ 5.29 พบว่าประชากรศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วม โดยที่กลุ่มอายุน้อยกว่า 42 ปี มีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากกว่าประชากรศึกษาที่มีอายุมากกว่า 42 ปี ประมาณ 1.5 เท่า (ร้อยละ 81.0 , 63.7 ตามลำดับ) ขณะที่กลุ่มอายุมากกว่า 42 ปี ไม่ต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 42 ปี ประมาณ 2 เท่า (ร้อยละ 36.3 , 19 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่า ประชากรทั้งสองกลุ่มมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ค้อยกันทั้งคู่ และเป็นที่น่าสนใจว่าประชากรศึกษาที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 42 ปี ที่มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมมีสัดส่วนที่สูง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าคนรุ่นใหม่มีความตื่นตัวที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการในผลที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่มาก ทั้งๆ ที่ความคิดเห็นในการอนุรักษ์อาคารห้องแถวมีสัดส่วนที่ไม่มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพกับการมีส่วนร่วม

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน($X^2 = 15.893$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.000 และขนาดความสัมพันธ์($C = 0.277$) ดังที่แสดงในตารางที่ 5.30

ตารางที่ 5.30 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ และความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมกับการอนุรักษ์

อาชีพ (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)	ความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์		รวม
	ต้องการ	ไม่ต้องการ	
ค้าขาย	63 (75.0) [45.3]	21 (25.0) [40.4]	52 [27.2]
รับราชการ	46 (88.5) [33.1]	6 (11.5) [11.5]	84 [44.0]
อื่น ๆ	30 (54.5) [21.6]	25 (45.5) [48.1]	55 [28.8]
รวม	139 (72.8)	52 (27.2)	191 100.0

$X^2 = 15.893$ $P \leq 0.05$ $C = 0.277$ $Sig = 0.000$

จากตารางที่ 5.30 พบว่าประชากรศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วม โดยที่ประชากรศึกษาที่รับราชการมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าประชากรที่มีอาชีพค้าขายประมาณ 1.2 เท่า(ร้อยละ 88.5 , 75.0 ตามลำดับ) และกลุ่มที่รับราชการมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าอาชีพอื่น ๆ (แม่บ้าน รับจ้าง) ประมาณ 1.5 เท่า(ร้อยละ 88.5 , 54.5 ตามลำดับ) ในขณะที่ประชากรศึกษากลุ่มอื่น ๆ ไม่ต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากกว่ากลุ่มที่รับราชการ ประมาณ 4 เท่า(ร้อยละ 45.5 , 11.5 ตามลำดับ) และมากกว่ากลุ่มค้าขาย ประมาณ 2 เท่า(ร้อยละ 45.5 , 25.0 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่า ประชากรศึกษาที่รับราชการมีความต้องการที่จะรับรู้กับผลของโครงการที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่มาก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าประชากรศึกษาที่ไม่ได้รับราชการที่ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมมีสัดส่วนที่สูง อาจพูดได้ว่าประชากรศึกษาที่ไม่ได้รับราชการบางส่วนยังมีระดับการศึกษาอยู่ในขั้นที่ไม่สูง(มัธยมต้น) รวมทั้งลักษณะทางชนบประเพณีบางอย่าง

5.2.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบสาธารณูปโภค สภาพแวดล้อม และสัญญา

จากการสำรวจพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความพอใจกับเรื่องของไฟฟ้า ประปาในอาคาร การเก็บขยะ และโทรศัพท์สาธารณะอยู่ในระดับดี โดยที่มีความพอใจกับไฟฟ้า และประปาในอาคารเป็นส่วนใหญ่(ร้อยละ 83.7 และ 82.2 ตามลำดับ) สำหรับเรื่องของสภาพอาคารห้องแถวมีความพอใจในระดับปานกลาง(ร้อยละ 50) ในทางตรงกันข้าม เรื่องของการระบายน้ำ ไฟถนน การป้องกันอัคคีภัย และที่จอดรถสาธารณะนั้นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80.0 เห็นว่ายังไม่ดีพอ โดยส่วนมากให้เหตุผลว่า ยังไม่ทันสมัย และถ้ามีก็อยู่ในสภาพที่ชำรุด ดังแสดงในตารางที่ 5.31

ตารางที่ 5.31 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาธารณูปโภค

สาธารณูปโภค	ความคิดเห็น(ร้อยละ)	
	ไม่ดี	ดี
-ไฟฟ้าในบ้าน	16.3	83.7
-ประปาในบ้าน	17.8	82.2
-การเก็บขยะ	28.4	71.6
-โทรศัพท์สาธารณะ	29.5	70.5
-สภาพอาคาร	49.7	50.3
-การป้องกันอัคคีภัย	58.8	41.2
-ที่จอดรถสาธารณะ	85.0	15.0
-การระบายน้ำ	85.7	14.3

ที่มา : จากการแจกแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

ส่วนในเรื่องการสัญญาพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ไม่พอใจกับสภาพของระบบการสัญญาประมาณร้อยละ 80 โดยที่ไม่พอใจกับทางเท้าเป็นส่วนมาก(ร้อยละ 83.5) รองลงมาเป็นไฟถนน (ร้อยละ 81.1)และผู้ตอบแบบสอบถามให้เหตุผลว่า ที่จอดรถสาธารณะนั้นยังไม่ได้จัดสันให้เป็นระเบียบโดยเฉพาะรถบันทุกสินค้า ซึ่งทำให้ผู้อยู่อาศัยในพื้นที่นั้นไม่สะดวกในการสัญจร ส่วนในเรื่องของทางเท้าและสภาพถนนนั้นอยู่ในสภาพที่ชำรุดมากและบางที่ก็ยังไม่มีการทำทางเท้า ดังแสดงในตารางที่ 5.32

ตารางที่ 5.32 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสัญจร

การสัญจร	ความคิดเห็น(ร้อยละ)	
	ไม่ดี	ดี
-สภาพถนน	76.9	23.1
-ไฟถนน	81.1	18.9
-ทางเท้า	83.5	16.5

ที่มา : จากการแจกแบบสอบถาม เดือนเมษายน พ.ศ. 2545

จะเห็นได้ว่า ประชากรในพื้นที่ศึกษายังมีระดับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม น้อยมาก อย่างไรก็ตาม ประชากรส่วนมาก เห็นว่าอาคารห้องแถวและตึกแถวในพื้นที่ของตนมีความสวยงามน่าอนุรักษ์ไว้ ส่วนวิธีในการอนุรักษ์นั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าควรรักษารูปแบบหรือด้านหน้าของอาคารไว้ แต่ทางภาครัฐจะต้องได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านงบประมาณในการอนุรักษ์ด้วย และอีกประเด็นหนึ่งก็คือ ประชากรมีความตื่นตัวที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ หรือพัฒนาพื้นที่มาก โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ และกลุ่มที่กำลังศึกษาและรับราชการ

ส่วนในเรื่องสาธารณูปโภค และการสัญจรในย่านประวัติศาสตร์นั้น บางอย่างก็ยังคงอยู่ในสภาพ และให้บริการดี (เช่น ไฟฟ้า ประปา การเก็บขยะ) แต่ก็ยังมีบางอย่างที่อยู่ในสภาพที่ชำรุด ซึ่งสร้างปัญหาให้กับพื้นที่ (เช่น สภาพถนน ทางเท้า การระบายน้ำเป็นต้น) นอกจากนี้แล้วก็ยังไม่ได้มีการจัดการกับการสัญจรในพื้นที่ศึกษาดังกล่าว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

สรุปผล และเสนอแนะ

แนวทางการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกมีพื้นฐานมาจากการวิเคราะห์ศักยภาพทางกายภาพโดยศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรมอาคารห้องแถวและตึกแถว ทิศทางความน่าจะเป็นในการอนุรักษ์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมาย นโยบายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ รวมทั้งทัศนคติของประชาชน

โดยการดำเนินการวิจัย ได้ใช้แบบสังเกต และการรังวัดอาคาร รวมทั้งการแจกแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างด้วยการทำสำมะโน(Sensus) ประชากรที่อยู่อาศัยในอาคารห้องแถวและตึกแถวในพื้นที่การศึกษาทุกครัวเรือน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบไคสแควร์ โดยทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลสรุปที่ได้จากประเด็นต่าง ๆ จะใช้เป็นข้อมูลในการเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ให้มีความเหมาะสมที่สุด

6.1 ลักษณะทางกายภาพ

ด้านสถาปัตยกรรม และสภาพแวดล้อมทั่วไป เห็นว่าพื้นที่ศึกษาอยู่ในเขตใจกลางเมืองของฝั่งเมืองรวมเมืองท่าแขก มีอาคารห้องแถวและตึกแถวทั้งสิ้น 292 คูหา โดยที่อาคารส่วนมากเป็น 2 ชั้น เป็นตึก สภาพปานกลาง มีอายุมากกว่า 50 ปี ไม่มีการต่อเติม และเป็นรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส และเมื่อพิจารณาสัดส่วนตามรูปแบบทางด้านสถาปัตยกรรมแล้ว รูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส(French Colonial) ส่วนใหญ่เป็นอาคาร 2 ชั้น เป็นตึก อยู่ในสภาพดี และไม่มีการต่อเติม แต่เป็นที่สังเกตว่าการต่อเติมอาคารเป็นรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศสทั้งหมด ส่วนรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากอเมริกัน(American Colonial) ส่วนใหญ่เป็นอาคารชั้นเดียว เป็นตึก มีสภาพปานกลาง และไม่มีการต่อเติม และรูปแบบสมัยใหม่ส่วนใหญ่เป็นอาคาร 2 ชั้น เป็นตึก มีสภาพปานกลาง และไม่มีการต่อเติม และ เฉพาะในกลุ่มอาคารที่เป็นไม้ส่วนใหญ่เป็นอาคารสมัยใหม่

ด้านนโยบายและกฎหมาย เห็นว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาเมืองท่าแขก(แขวงคำม่วน)ฉบับล่าสุดมีความสอดคล้องกัน คือสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์สิ่งที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม โดยได้ส่งเสริมให้มีการสำรวจและขึ้นทะเบียนโบราณสถาน โบราณวัตถุ และอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่ นอกจากนี้แล้ว

แผนดังกล่าวยังได้พูดถึงการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสงวนรักษามรดกของชาติอีกด้วย

ด้านกฎหมาย เห็นว่ากฎหมายการอนุรักษ์มรดกแห่งชาติมีอำนาจในการสำรวจและขึ้นทะเบียนมรดกทางด้านวัฒนธรรมที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และ ศิลปกรรมศาสตร์ รวมทั้งอาคารที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ที่มีอายุไม่น้อยกว่า 50 ปี โดยหน่วยงานท้องถิ่น หรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถขึ้นทะเบียนโบราณสถานได้ในทุก ๆ 5 ปี

ส่วนกฎหมายผังเมือง เห็นว่ากฎหมายฉบับนี้นอกจากจะกล่าวถึงการพัฒนาแล้วก็ได้พูดถึงการอนุรักษ์สิ่งที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอีกด้วย โดยให้คุณลักษณะของสถาปัตยกรรม และความเป็นวัฒนธรรม นอกจากนี้แล้วกฎหมายฉบับนี้ยังมีมาตรการที่จะสามารถใช้ควบคุมพื้นที่ และลักษณะของอาคาร ซึ่งมาตรการดังกล่าวได้แก่ FAR , BCR , Height และการห้ามบางกิจกรรม โดยที่ผังเมืองรวมจะมีระยะเวลาในการนำใช้ระหว่าง 5 – 10 ปี

ในเรื่องของผังเมืองรวมเมืองท่าแขก เห็นว่าเขตการศึกษาอยู่ในเขตใจกลางเมืองที่กำหนดให้เป็นเขตการค้าและการปกครอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นเขตที่มีการนำใช้ที่ดินที่มีความหนาแน่นสูงสุดในเขตผังเมืองรวม โดยมีสัมประสิทธิ์การนำใช้ที่ดิน(FAR=1.5) และสามารถสร้างอาคารสูงได้ถึง 20 เมตร

6.2 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ สังคม

ด้านเศรษฐกิจ เห็นว่าย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขกเป็นศูนย์กลางทางการค้าขนาดเล็กที่รับใช้ชุมชนที่อยู่ในบริเวณพื้นที่แห่งนี้ โดยที่ประชากรที่อยู่อาศัยในอาคารประเภทห้องแถวส่วนใหญ่มีรายได้ และใช้พื้นที่ชั้นล่างของอาคารเป็นที่ประกอบกิจกรรมทางการค้า โดยมากจะเป็นกิจกรรมประเภทขายของชำ ส่วนในเรื่องของกรรมสิทธิ์ที่ดินนั้นส่วนใหญ่เป็นที่ของเอกชนรายย่อย

ด้านสังคม เห็นว่าประชากรที่อยู่ในอาคารประเภทห้องแถวส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิก 4 คนต่อครัวเรือน มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมปลาย มีเชื้อชาติลาว ประกอบอาชีพด้วยการทำธุรกิจส่วนตัว(ค้าขาย) รู้จักและพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านมากกว่า 20 หลังขึ้นไป มีอายุเฉลี่ย 42 ปี อาศัยอยู่ในพื้นที่กันมาไม่นานนักโดยเฉลี่ยประมาณ 15 ปี

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังมีระดับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายของบ้านเมืองในระดับที่น้อยอยู่ โดยเฉพาะเพศหญิง และประชากรที่ไม่ได้รับราชการ(แม่บ้าน รับจ้าง เป็นต้น) ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากชนบทประเพณีที่ผู้หญิงส่วนใหญ่จะเป็นแม่บ้านมากกว่าอาชีพรับราชการ

6.3 ด้านทัศนคติ และความคิดเห็น

ทัศนคติเกี่ยวกับการค้าในพื้นที่ศึกษา ประชากรส่วนใหญ่เห็นว่าการค้าขายในย่านประวัติศาสตร์ยังคงเหมือนเดิมและซบเซาลงเมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อก่อน โดยให้เหตุผลว่ามีการย้ายตลาดเก่าที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ออกไป และในเรื่องของการประกอบกิจกรรมทางการค้าในอนาคตคนนั้น ประชาชนประมาณครึ่งหนึ่งเห็นว่ากิจกรรมการค้าประเภทขายปลีก(ขายของชำ) รองลงมาคือกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่น่าจะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่ได้ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการค้าในพื้นที่นั้น พบว่า ไม่มีปัจจัยใดที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทัศนคติเกี่ยวกับการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมือง ประชากรศึกษาส่วนมากทราบว่ามีการบังคับใช้ผังเมืองรวมในพื้นที่ของตน แต่ยังมีระดับความรู้และเข้าใจน้อยมาก โดยที่ประชากรส่วนใหญ่(สามในห้า)มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวมอยู่ในระดับที่น้อย เช่นเดียวกับประเด็นการห้ามก่อสร้างอาคารสูงที่ประชาชนหนึ่งในสามตอบว่าไม่มีความคิดเห็น โดยปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้และเข้าใจผังเมือง ได้แก่ เพศ และ อาชีพ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อระดับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมือง ได้แก่ เพศ อาชีพ เช่นกัน

ทัศนคติเกี่ยวกับอาคารห้องแถวและตึกแถว ผู้อยู่อาศัยในอาคารประเภทห้องแถวส่วนใหญ่สามในห้า เห็นว่ามีความพอใจกับลักษณะอาคารที่อยู่ในพื้นที่ของตนโดยเห็นว่าสวยงามน่าจะมีการอนุรักษ์ไว้ โดยปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารประเภทห้องแถวและตึกแถว ได้แก่ เพศ และกรรมสิทธิ์ที่ดิน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและซ่อมแซมอาคาร ประชากรส่วนใหญ่ หนึ่งในสาม เห็นว่า ควรจะรักษารูปด้านหน้าให้เหมือนเดิมทุกอย่าง รองลงมาเห็นว่า น่าจะให้มีการเปลี่ยนแปลงบางอย่างประกอบของอาคารได้ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและซ่อมแซมอาคารนั้น พบว่า ไม่มีปัจจัยใดที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้แรงจูงใจ ประชากรส่วนใหญ่ ประมาณครึ่งหนึ่ง เห็นว่าทางภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรจะให้เงินช่วยเหลือ ร้อยละ 50 ของมูลค่าการซ่อมแซม รองลงมาเป็นการลดภาษีที่ดิน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้แรงจูงใจนั้น พบว่า ไม่มีปัจจัยใดที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ให้คิดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วม ประชากรส่วนใหญ่เห็นว่า มีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารห้องแถวและตึกแถวในพื้นที่ และต้องการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการเข้าประชุมและรับฟังมาตรการต่าง ๆ โดยปัจจัยที่มีผลกับการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ และอาชีพ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสาธารณูปโภค และการสัญจร ประชากรส่วนมากมีความพอใจกับ ไฟฟ้า ประปาในอาคาร การจัดเก็บขยะ ขณะที่คนส่วนมากไม่พอใจกับเรื่องของการระบายน้ำ ไฟถนน การป้องกันอัคคีภัย และทางเดินเท้า ส่วนเรื่องของการสัญจรนั้นเห็นว่า ยังไม่ได้มีการจัดการเรื่อง การสัญจรกับประเภทยานพาหนะประเภทต่าง ๆ เช่น การห้ามรถบรรทุกหนักเข้ามาในพื้นที่ นอกจากนี้แล้วที่จอดรถสาธารณะก็ยังไม่ได้กำหนดพื้นที่จอดรถให้เป็นระเบียบเท่าที่ควร

6.4 ข้อจำกัด และศักยภาพในการอนุรักษ์พื้นที่ศึกษา

6.4.1 ข้อจำกัดในการอนุรักษ์

ด้านกฎหมาย ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายที่สามารถในการอนุรักษ์อาคารได้ แต่จากมาตรการทางด้านผังเมืองในปัจจุบันยังไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ได้ ทั้ง ๆ ที่มีมาตรการในการควบคุม เช่น FAR BCR Height และการกำหนดกิจกรรม ต่าง ๆ แล้วก็ตาม โดยมาตรการเหล่านี้ยังไม่ครอบคลุมถึงการสงวนรักษา และปลูกสร้างอาคารในพื้นที่ได้ ถ้าหากจะมีการรื้อถอนอาคารห้องแถวและตึกแถวในพื้นที่ดังกล่าว และปลูกสร้างอาคารสูงถึง 7 ชั้น ก็สามารถกระทำได้ เนื่องจากว่า ในเขตดังกล่าวอนุญาตให้สร้างอาคารสูงได้ถึง 20 เมตร นอกจากนี้แล้วอาคารดังกล่าวยังไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

ด้านสาธารณูปโภคและการสัญจร ส่วนมากอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรม (เช่น สภาพถนน ทางเท้า การระบายน้ำเสีย) นอกจากนี้แล้วก็ยังไม่ได้มีการจัดการกับระบบการสัญจร(เช่น การห้ามการสัญจรของรถบางประเภท การจัดสันพื้นที่จอดรถ)

ด้านเศรษฐกิจสังคม เห็นว่าในพื้นที่ดังกล่าวเป็นเพียงศูนย์กลางการค้าขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ นำไปใช้อาคารเป็นที่อยู่อาศัยอย่างเดียว และกิจกรรมการค้าที่ดำเนินอยู่ส่วนมากเป็นขายของชำ รวมทั้งยังไม่มีแผนพัฒนาที่เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่ นอกจากนี้แล้วประชากรส่วนใหญ่ยัง

มีระดับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายของบ้านเมืองในระดับที่น้อยอยู่ โดยเฉพาะเพศหญิง และประชากรที่ไม่ได้รับราชการ(แม่บ้าน รับจ้าง เป็นต้น)

6.4.2 ศักยภาพในการอนุรักษ์

ลักษณะของสถาปัตยกรรม ย่านดังกล่าวมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งได้แสดงออกถึงความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในสมัยนั้น(พ.ศ. 2463)ที่ได้นำใช้ไม้ กำแพงรับน้ำหนัก และคอนกรีตเสริมเหล็ก เข้าในการก่อสร้างอาคาร นอกจากนี้แล้วลักษณะของอาคารห้องแถวและตึกแถวยังได้แสดงออกถึงประวัติศาสตร์ การวิวัฒนาการของสถาปัตยกรรมในยุคสมัยต่าง ๆ ซึ่งได้แก่รูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส(French colonial) รูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากอเมริกา(American colonial) โดยที่รูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส(French Colonial) ส่วนใหญ่เป็นอาคาร 2 ชั้นเป็นตึก อยู่ในสภาพดี ไม่มีการต่อเติม ส่วนรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลจากอเมริกา(American Colonial) ส่วนใหญ่เป็นอาคารชั้นเดียว เป็นตึก มีสภาพปานกลาง และไม่มีการต่อเติมเลย โดยที่อาคารเหล่านี้ส่วนมากมีอายุมากกว่า 50 ปี

ค้ำทศนคติ ประชากรส่วนมากเห็นว่าอาคารห้องแถวและตึกแถวในบริเวณพื้นที่ของคนสวยงามน่าอนุรักษ์ไว้ โดยเฉพาะกลุ่มประชากรที่เป็นเจ้าของอาคาร และกลุ่มผู้ที่อยู่ในพื้นที่มานาน และที่สำคัญคือประชากรส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารห้องแถวและตึกแถว โดยเฉพาะกลุ่มประชากรที่มีอายุน้อย และรับราชการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.5 ข้อเสนอแนะ

ด้านกฎหมาย เสนอให้ใช้กฎหมายเพื่อทำการอนุรักษ์ โดยให้กรมพิพิธภัณฑสถานและวัตถุโบราณ ขึ้นทะเบียนอาคารที่มีคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งได้แก่อาคารห้องแถวและตึกแถวที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศสทั้งหมด และอาคารที่ได้รับอิทธิพลจากอเมริกาที่มีอายุมากกว่า 50 ปี และจัดลำดับความสำคัญของอาคารโดยพิจารณาจาก ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และ อายุ โดยให้อาคารที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศสเป็นอาคารที่มีคุณค่ามาก ส่วนอาคารที่ได้รับอิทธิพลจากอเมริกามีคุณค่าปานกลาง พร้อมเดียวกันนั้นก็ทำการปรับปรุงผังเมืองรวมเมืองท่าแขก โดยกำหนดให้พื้นที่ศึกษาเป็นเขตการอนุรักษ์มรดก โดย นอกจากนี้ก็ควรกำหนดให้มีเขตปกป้อง(Buffer)เขตมรดกดังกล่าวด้วย

ด้านสาธารณสุขและการสัญจร เสนอให้มีการปรับปรุง และฟื้นฟูระบบสาธารณสุขโลก เช่น สภาพถนน ทางเท้า การระบายน้ำเสีย การติดตั้ง โทรศัพท์สาธารณะ การป้องกันอัคคีภัย รวมทั้งการจัดสันสถานที่จะจอดรถสาธารณะ และการห้ามยานพาหนะบางประเภทเข้ามาในพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนทางเดินเท้า และเป็นการส่งเสริมกิจกรรมการค้าในพื้นที่อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้แล้วควรมีพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจเพื่อส่งเสริมบรรยากาศของย่านเมืองเก่า

ด้านเศรษฐกิจสังคม เสนอให้มีมาตรการในการส่งเสริมกิจกรรมทางการค้าและการท่องเที่ยว เช่น ขายของที่ระลึก ขายของชำ อาหาร บริการ เป็นต้น รวมทั้งกิจกรรมที่ส่งเสริมและรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน เพื่อเป็นการฟื้นฟูเศรษฐกิจในพื้นที่ รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการจัดงานเทศกาลต่าง ๆ ในเขตการศึกษาโดยเฉพาะบริเวณตลาดเก่า และที่ถนนเจ้าอนุวงศ์และสุวรรณคี

ส่วนในด้านสังคมนั้นเห็นว่าประชาชนส่วนมากไม่สนใจกับเรื่องของทางราชการ และก็ยังมีความรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวม หรือกฎหมายต่าง ๆ น้อยมาก โดยเฉพาะเพศหญิง และกลุ่มที่ไม่ได้รับราชการ ส่วนกลุ่มที่มีอายุน้อยส่วนมากก็ยังไม่เห็นถึงคุณค่าของอาคารในเรื่องความเป็นประวัติศาสตร์ ฉะนั้น จึงเสนอให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับการศึกษามากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้เขามีโอกาสได้เข้ามามีส่วนในการพัฒนา นอกจากนี้แล้วจะต้องปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่ของตน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาตรการและแนวทางในการพัฒนาอาคาร

- แนวทางในการพัฒนาอาคาร

+ **อาคารอนุรักษ์** ได้แก่ อาคารห้องแถวและตึกแถวที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส แนวทางในการปรับปรุงอนุรักษ์เหล่านี้ ควรใช้วิธีการบูรณะ(Restoration) คือ การบำรุงรักษาอาคารให้มีสภาพดีเหมือนที่เคยเป็นในอดีต(การอนุรักษ์ในส่วนที่เป็นของดั้งเดิมให้สมบูรณ์มากที่สุด) และสามารถใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้ โดยการปฏิสังขรณ์จะต้องได้มีการค้นคว้าถึงข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างแท้จริง โดยพิจารณาจากองค์ประกอบทั้งภายนอกและภายใน และในส่วนที่ดัดแปลงหรือต่อเติมใหม่นั้นจะทำได้เพียงแต่บางส่วนตามข้อกำหนดเท่านั้น เช่น

- อนุญาตให้มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบบางส่วน คือ การตกแต่งองค์ประกอบภายใน (ส่วนที่ไม่ใช่โครงสร้าง) เสริมความแข็งแรงให้กับอาคาร ส่วนในแปลงที่ดิน(Plot)ที่มีรูปแบบยาวสามารถต่อเติมพื้นที่ใช้สอยในส่วนที่อยู่ด้านหลังได้

- ไม่อนุญาตให้มีการดัดแปลง หรือต่อเติม โครงสร้าง และต่อเติมพื้นที่ใช้สอยในกรณีที่แปลงที่ดิน(Plot)เป็นรูปแบบสั้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และสถาปัตยกรรมของอาคารไว้ โดยมีมาตรการในการควบคุมการอนุรักษ์และพัฒนาอาคาร คือ ห้ามมิให้มีการสร้างอาคารสูงเกินของเดิม และมี FAR , BCR เท่ากับของเดิม(ค่าเฉลี่ยของอาคารห้องแถวที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส)

+ **อาคารฟื้นฟู** ได้แก่ อาคารห้องแถวและตึกแถวที่ได้รับอิทธิพลจากอเมริกา แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาอาคารเหล่านี้ ควรเป็นแบบฟื้นฟูสภาพ(Rehabilitation) คือ การสงวนอาคารให้รอดพ้นจากการเสื่อมสลาย ผุพัง หรือเปลี่ยนรูปไป โดยการทำความสะอาด เสริมความแข็งแรง การเพิ่มเติมส่วนประกอบใหม่ โดยให้มีการเปลี่ยนแปลงอาคาร โครงสร้างเดิมให้น้อยที่สุด โดยพิจารณาจากองค์ประกอบทั้งภายนอกและภายใน และในส่วนที่ดัดแปลงหรือต่อเติมใหม่นั้นจะทำได้เพียงแต่บางส่วนตามข้อกำหนดเท่านั้น เช่น

- อนุญาตให้มีการเปลี่ยนแปลงวัสดุ โครงสร้างได้

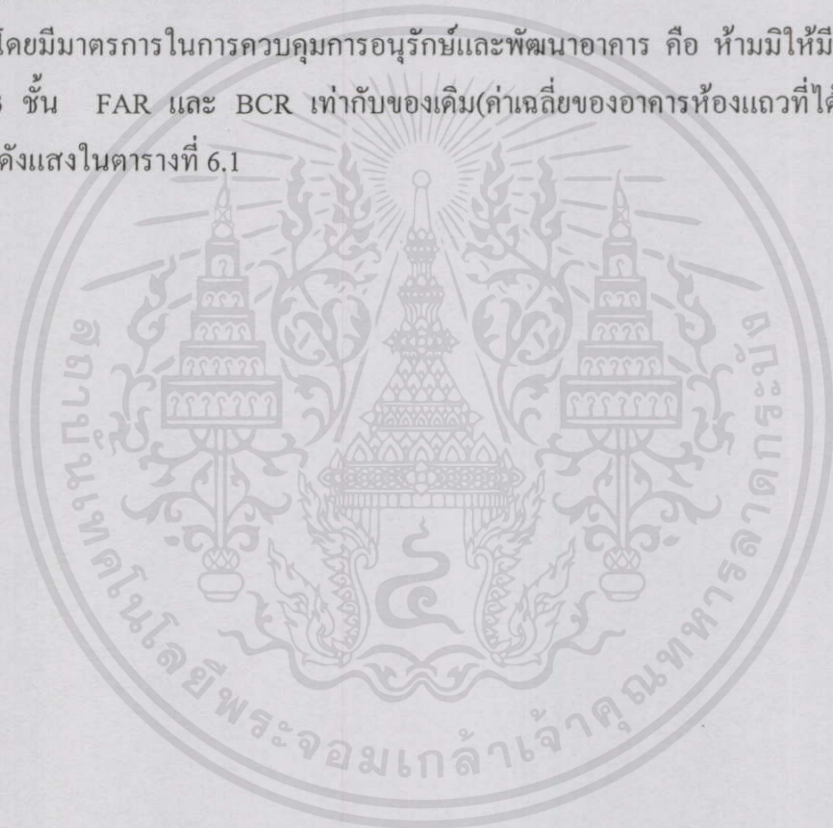
- อนุญาตให้มีการต่อเติมอาคารในส่วนที่อยู่บริเวณด้านหลังได้ในกรณีที่แปลงที่ดิน(Plot)มีรูปแบบยาว

- อนุญาตให้มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของอาคารบางส่วนได้ เช่น ประตู หน้าต่าง กำแพง เป็นต้น แต่ต้องรักษาลักษณะและสัดส่วนเดิมไว้ เพื่อเป็นการรักษาลักษณะทางสถาปัตยกรรม และสภาพแวดล้อมของย่านดังกล่าวไว้

โดยมีมาตรการในการควบคุมการอนุรักษ์และพัฒนาอาคาร คือ ห้ามมิให้มีการสร้างอาคารสูงเกินของเดิม(ไม่เกิน 2 ชั้น) FAR และ BCR เท่ากับของเดิม(ค่าเฉลี่ยของอาคารห้องแถวที่ได้รับอิทธิพลจากอเมริกา)

+ *อาคารก่อสร้างใหม่* คืออาคารสมัยใหม่ที่ไม่มีความค่าทางสถาปัตยกรรม ในกรณีที่อาคารเหล่านี้มีสภาพที่ทรุดโทรม หรือผู้เป็นเจ้าของอาคารมีความต้องการก่อสร้างขึ้นใหม่ทดแทนของเดิม อนุญาตให้มีการสร้างอาคารได้ แต่ต้องทำตามแนวทางการพัฒนา(Design Guidelines) คือ บังคับรูปแบบและองค์ประกอบของอาคาร รวมทั้งพื้นที่ใช้สอยของอาคารด้วย เพื่อให้อาคารที่สร้างขึ้นใหม่มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของย่านการศึกษา

โดยมีมาตรการในการควบคุมการอนุรักษ์และพัฒนาอาคาร คือ ห้ามมิให้มีการสร้างอาคารสูงเกิน 3 ชั้น FAR และ BCR เท่ากับของเดิม(ค่าเฉลี่ยของอาคารห้องแถวที่ได้รับอิทธิพลจากอเมริกา) ดังแสดงในตารางที่ 6.1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6.1 แสดงแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาอาคาร

รูปแบบอาคาร	แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนา	ความสูง	FAR		BCR		ระยะเริ่มต้น	ลักษณะการพัฒนา	ข้อกำหนดในการพัฒนา	
			ที่ดินแปลงยาว	ที่ดินแปลงสั้น	ที่ดินแปลงยาว	ที่ดินแปลงสั้น			อนุญาต	ไม่อนุญาต
-French colonial	อนุรักษ์	เท่าเดิม	เท่าเดิม	เท่าเดิม	เท่าเดิม	เท่าเดิม	เพิ่มเติม	เหมือนเดิม (โดยเคร่งครัด)	เปลี่ยนแปลงบางอย่าง - การตกแต่งภายใน - เสริมความแข็งแรง	- การต่อเติมโครงสร้าง - การต่อเติมพื้นที่ใช้สอย
- American colonial	ฟื้นฟูสภาพ	เท่าเดิม (ไม่เกิน 2 ชั้น)	เท่าเดิม	เท่าเดิม	เท่าเดิม	เท่าเดิม	เพิ่มเติม	ตามแนวทางการพัฒนา (Design Guidelines)	- วัสดุโครงสร้าง - ต่อเติมบางส่วน - องค์ประกอบบางอย่าง เช่น ประตูหน้าต่าง	- การต่อเติมในส่วนที่เปลี่ยนแปลงด้านหน้าของอาคาร
-สมัยใหม่และสร้างใหม่	ก่อสร้างใหม่	ไม่เกิน 3 ชั้น	มากกว่า	เท่าเดิม	เท่าเดิม	เท่าเดิม	เพิ่มเติม	ตามแนวทางการพัฒนา (Design Guidelines)	- ตามแนวทางการพัฒนา	

- การตั้งองค์กร หรือหน่วยงานในการอนุรักษ์ ในการปฏิบัติงานจะต้องได้มีการร่วมมือกับหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้น การตั้งองค์กรดังกล่าวนี้จะเป็นตัวกลางในการปฏิบัติงาน โดยหน่วยงานนี้ควรประกอบด้วย กลุ่มตัวแทนประชาชนภายในพื้นที่ กลุ่มตัวแทนองค์กรที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มผู้บริหารจากเทศบาลเมืองท่าแขก และกลุ่มนักวิชาการ

- การให้แรงจูงใจ

การอนุรักษ์จะประสบผลสำเร็จได้ด้วยดีนั้น การให้แรงจูงใจก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยผู้ศึกษา เสนอให้มีแรงจูงใจ คือ

1) ด้านงบประมาณ

- การอนุรักษ์และพัฒนาอาคารในพื้นที่ดังกล่าวจะต้องได้รับการช่วยเหลือทางการเงินจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจได้มาจาก การสนับสนุนจากภาครัฐ เงินบริจาคจากองค์กร หรือหน่วยงานอื่น (NGO)

จากกรณีเมืองหลวงพระบาง สำหรับอาคารที่เป็นมรดก(ขึ้นทะเบียน) หากเจ้าของอาคารมีความต้องการที่จะซ่อมแซม ทางภาคส่วนที่เกี่ยวข้องก็ได้ให้เงินช่วยเหลือ ร้อยละ 50 ของมูลค่าการซ่อมแซมทั้งหมด แต่มาตรการดังกล่าวก็ไม่ค่อยจะประสบความสำเร็จเท่าใดนัก ฉะนั้น ถ้าจะมีการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก น่าจะมีการศึกษาในรายละเอียดในขั้นต่อไป

- ส่วนมาตรการให้แรงจูงใจในระยะสั้นที่ไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณมาก แต่เป็นแนวทางในการให้ปฏิบัติก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สร้างแรงจูงใจให้กับชุมชนก็คือทางภาครัฐจะต้องอำนวยความสะดวกให้มีการปฏิบัติตามมากที่สุด คือ การจัดเตรียมเอกสารคู่มือการออกแบบปรับปรุงอาคาร และผ่านขั้นตอนทางกฎหมายอย่างรวดเร็ว

2) การมีส่วนร่วม

จากการสำรวจประชาชนส่วนมากต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะกลุ่มที่รับราชการ และอายุยังน้อย ประกอบกับนโยบายของชาติและแขวงคำม่วนที่ต้องการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ดังนั้น จึงเสนอให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการอนุรักษ์ เพื่อที่จะได้มีแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง คือ

- ให้ประชาชนเข้ามาเป็นกรรมการในการอนุรักษ์ ซึ่งจะมีส่วนร่วมในการบริหาร การจัดการ โดยมีอำนาจในการตัดสินใจในกรณีโครงการต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อชุมชน
- ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการเข้าร่วมประชุมและรับฟังมาตรการในการอนุรักษ์และพัฒนาในแต่ละครั้ง หรือให้แสดงความคิดเห็นโดยการตอบแบบสอบถาม

อย่างไรก็ตาม แนวทางการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก ผู้ศึกษาได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพ และแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาของพื้นที่ โดยชี้ให้เห็นถึงคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรม และคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจสังคม รวมทั้งความเป็นไปได้ทางด้านกฎหมาย ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้จะสามารถดำเนินการให้เป็นจริงได้ก็ต่อเมื่อทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเล็งเห็นความสำคัญและความมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และสถาปัตยกรรมของย่านดังกล่าว แล้วดำเนินนโยบายและแผนการในการอนุรักษ์ขึ้นมา นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้ว เมื่อจะมีการดำเนินการจริงเกี่ยวกับการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก ผู้จัดทำแผนการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองจะต้องได้ตระหนักว่า ย่านดังกล่าวเป็นย่านหรือเมืองที่ยังมีชีวิตอยู่(Living City) ฉะนั้น การอนุรักษ์จะต้องคำนึงถึงการรักษาความเป็นพลวัตของเมืองไว้ คือทำอย่างไรที่จะรักษากิจกรรมทางเศรษฐกิจ และปฏิสัมพันธ์ของชุมชนเอาไว้ และในส่วนแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาอาคารในแต่ละรูปแบบนั้นจะต้องได้อาศัยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี เพื่อรักษารูปแบบเดิมของอาคารไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- ขงธนีสร์ พิมลเสถียร.2543. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการอนุรักษ์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- เทียมรัตน์ อินทรีย์. 2542. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ชุมชนท่าเตียน.” วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมบัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สายทิพย์ สุดดิพันธ์. 2534. “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้นำเยาวชนในชุมชนคลอง เขตบางกระบือ กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุวัฒน์ คุ้มวงศ์. 2535. “การศึกษาบริเวณโบราณสถานเพื่อประกอบการวางแผนพัฒนาเมือง: เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา.” วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Burns, Wilfred. 1963. **New Town for Old : The Technique of Urban Renewal.** London: Leonard Hill Books Ltd.
- Cohen, Nahoum. 1999. “Methodology”. **Urban Conservation.** Massachusetts: The MIT Press.
- Dobby, Alan. 1978. **Conservation and Planning.** Great Britain: Anchor Press Ltd.
- Feilden, M.bernard and Jukka, Jokilehto. 1998. **Management Guideline for World Culture Heritage site 2 ed.** ICCROM. Rome.
- Mike Douglass Malia Zoghin. 1994. **Sustaining Cities at the Grassroots.**
- Uphoff, N.T., Cohen. J.M. and Goldsmith, A.a. **Feasibility and Application of Rural Development Paticipation: A-State-of-the-art paper.** Cornell University : Rural Development Committee Center.
- Sanoff, Henry. 1978. **Designing With Community Participation.** Pennsylvania: Dowden, Hutchinson & Ross, Inc.
- Steinberg, Florian. 1996. “**Conservation and Rehabilitation of Urban Heritage in Developing contries**”, HABITAT INTL Vol. 20 No. 3. Great Britain: Science Ltd.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาษาลาว

- กระทรวงคมนาคม ขนส่ง ไปรษณีย์ และก่อสร้าง.1994. กฎระเบียบตัวเมืองของเมืองหลวงพระ
บาง. เวียงจันทน์: สถาบันศึกษาเทคนิคผังเมือง.
- กระทรวงคมนาคม ขนส่ง ไปรษณีย์ และก่อสร้าง.1999.กฎหมายผังเมือง. เวียงจันทน์: สำนักงาน
ประธานประเทศ.
- กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม.1993. การเสนอเข้าเป็นมรดกโลกขององค์การยูเนสโก. เวียง
จันทน์: กรมพิพิธภัณฑ์และวัตถุโบราณ.
- กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม.1997. กฎหมายการอนุรักษ์มรดกแห่งชาติ. เวียงจันทน์: โรง
พิมพ์แห่งรัฐ.
- คณะกรรมการแผนการและการร่วมมือ.2000. ศูนย์สถิติแห่งชาติ. ข้อมูลต้นตอด้านการพัฒนา
เศรษฐกิจ-สังคมแห่ง ส.ป.ป.ลาว ปี 2000. เวียงจันทน์: ศูนย์สถิติแห่งชาติ.
- คณะกรรมการแผนการและการร่วมมือ.2001. แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7.
เวียงจันทน์: คณะกรรมการแผนการแห่งรัฐ และการร่วมมือ.
- ดวงไซ หลวงพะสี. 1992. ประวัติศาสตร์ลาวแขวงคำม่วน. คำม่วน : โรงพิมพ์ชาวหนุ่ม.
- ภาควิชาสถาปัตยกรรม. 1995. วิวัฒนาการที่อยู่อาศัยแขวงคำม่วน. เวียงจันทน์ : มหาวิทยาลัยแห่ง
ชาติ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถามเลขที่.....

การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก

แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เก็บข้อมูลในการศึกษาเท่านั้นขอได้โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและท่านไม่จำเป็นต้องแจ้งรายละเอียดส่วนบุคคลของท่าน ชื่อและบ้านเลขที่ เพราะข้อมูลในแบบสอบถามจะนำมาวิเคราะห์โดยไม่ใช้ข้อมูลส่วนตัวแต่อย่างใด

ผู้สอบถามควรเป็นเจ้าของ หรือหัวหน้าครัวเรือน ที่สามารถออกความเห็นได้เต็มที่ และการให้คำตอบ กรุณาตอบแทนทั้งครัวเรือน

กรุณาเติมข้อความหรือขีด (✓) หากเป็นตัวเลือก หรือ วงกลมล้อมรอบหัวข้อ

ส่วนที่ 1 แบบสังเกต (สำหรับผู้สอบถาม)

-สถานที่สอบถาม

บ้าน.....เลขที่.....ถนน.....

-ประเภทกิจกรรม

1. กิจกรรมการใช้อาคารชั้นล่าง

☐ อยู่อาศัยอย่างเดียว	☐ ร้านอาหาร	☐ บริการ(เช่น เสริมสวย คลินิก)
☐ ขายของที่ระลึก	☐ สำนักงาน	☐ โกดังเก็บสินค้า
☐ ขายของชำ	☐ บ้านปิด	☐ อื่นๆ(โปรดระบุ).....

2. กิจกรรมการใช้อาคารชั้นบน

☐ อยู่อาศัยอย่างเดียว	☐ ร้านอาหาร	☐ ขายของชำ
☐ ขายของที่ระลึก	☐ สำนักงาน	☐ โกดังเก็บสินค้า
☐ บริการ(เช่น เสริมสวย)	☐ บ้านปิด	☐ อื่นๆ(โปรดระบุ).....

-ลักษณะอาคารที่สำรวจ

1.วัสดุ ไม้ ดิน ไม้ปูนดิน ชั่วคราว

2.จำนวนชั้น.....ชั้น

3.การต่อเติม มี ไม่มี4.สภาพอาคาร ดี ปานกลาง ทรุดโทรม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปและสภาพเศรษฐกิจสังคม

1. สถานภาพในครัวเรือนของท่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษานั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

☐ หัวหน้าครอบครัว หรือคู่สมรส	☐ บิดา-มารดา	☐ ญาติใกล้ชิด
☐ ผู้อยู่อาศัยที่ไม่ใช่ญาติ	☐ บุตร	☐ อื่นๆ โปรดระบุ .....
- ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งนั้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแบบสอบถาม และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารใช้ครั้งหนึ่งการนำไปใช้

2. โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวท่านและสมาชิกในครอบครัวของท่านในตารางข้างล่าง

สมาชิกคนที่	เพศ	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	อายุ	มีรายได้หรือไม่	มีชื่อในทะเบียนบ้านหรือไม่
1. ตัวท่าน					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					

3. การศึกษาสูงสุดของท่าน

- ไม่ได้เรียนหนังสือ   ประถม   มัธยมต้น
 มัธยมปลาย/ปวช.   ปริญญาตรี   สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพของท่าน

- รับราชการ/วิสาหกิจ   ค้าขาย   รับจ้าง
 แม่บ้าน   นักเรียน/นักศึกษา   อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. เชื้อชาติของท่าน

- ลาว   เวียดนาม
 จีน   อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. ท่านอาศัยอยู่เมืองท่าแขก มาเป็นเวลา.....ปี

7. ท่านอาศัยอยู่ในบ้านหลังนี้ มาเป็นเวลา.....ปี

8. ท่านอยู่ในบ้านหลังนี้ในฐานะเป็น

- เจ้าของบ้าน   เช่าจากเจ้าของ   เช่าช่วงจากผู้ไม่ใช่เจ้าของ
 บ้านพักข้าราชการ   อื่นๆ โปรดระบุ.....

9. ท่านรู้จักหรือมีการพบปะพูดคุยกับเพื่อนในละแวกเขตเมืองเก่าท่าแขก(บ้านนาโบหรือบ้านท่าแขกกลาง)จำนวนนับได้ประมาณกี่หลัง

- น้อยกว่า 5 หลัง   10 หลัง   20 หลัง
 มากกว่า 20 หลัง   ไม่ทราบ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติและความคิดเห็น

-ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจในพื้นที่ของท่าน

10. ท่านคิดว่าการค้าในปัจจุบันของย่านเมืองเก่า หรือบริเวณพื้นที่ของท่านเป็นอย่างไร

- ดีขึ้น เนื่องจาก.....
- เหมือนเดิม เนื่องจาก.....
- แย่ลง เนื่องจาก.....

11. เพื่อเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่ของท่าน กิจกรรมทางการค้าประเภทใดที่คิดว่าน่าจะมีการพัฒนา

- การขายปลีก   การขายส่ง   สำนักงานให้เช่า   ร้านอาหาร
- เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ร้านอาหารของที่ระลึก   อื่นๆ(โปรดระบุ).....

-ความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายผังเมือง

12. ท่านเคยทราบหรือเปล่าว่าในพื้นที่ของท่านอยู่ในเขตการบังคับใช้ผังเมืองรวมเมืองท่าแขก

- ทราบ   ไม่ทราบ

ในกฎหมายผังเมืองรวมมีอายุการใช้งานอย่างน้อย 5 ปี และมีมาตรการ หรือข้อห้ามต่าง ๆ ในการจำกัดและส่งเสริมการพัฒนา เช่นการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน การกำหนดความหนาแน่น(Floor Area Ratio) การห้ามสร้างอาคารสูง การห้ามกิจกรรมบางประเภท กำหนดระยะเวลาद्यอร์น เป็นต้น

13. ท่านคิดว่าท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับผังเมืองรวมอยู่ในระดับใด

- น้อย   ปานกลาง   มาก

14. ในปัจจุบันมีการห้ามสร้างอาคารสูงในบริเวณพื้นที่ของท่าน(เขตเมืองเก่า) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

- เห็นด้วย เนื่องจาก.....
- ไม่เห็นด้วย เนื่องจาก.....
- ไม่มีความเห็น

-ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและอาคารห้องแถวในบริเวณพื้นที่ของท่าน

15. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอาคารประเภทห้องแถวเก่าในพื้นที่ของท่านอย่างไร

- สวยงามน่าอนุรักษ์ไว้ให้อยู่ในสภาพที่ดี เพราะ.....
- เฉยๆ เพราะ.....
- ไม่จำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้ สร้างอาคารสมัยใหม่ดีกว่า เพราะ.....
- อื่นๆ(โปรดระบุ).....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดเก็บสงวนเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

16. หากพื้นที่ของท่านเป็นเขตอนุรักษ์มรดก ในการพัฒนา หรือซ่อมแซมอาคารห้องแถวท่านคิดว่า ควรจะมีลักษณะอย่างไร

- รักษารูปด้านหน้าหรือรูปแบบของอาคารให้เหมือนเดิมทุกอย่าง
- อาคารที่ปลูกสร้างใหม่ต้องเหมือนกับรูปแบบหรือลักษณะของอาคารเก่าที่มีอยู่แล้ว
- อนุโลมให้มีการเปลี่ยนแปลงบางองค์ประกอบของอาคารเช่น ประตู หน้าต่าง
- ให้มีการเปลี่ยนแปลงได้มากขึ้นตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม
- สร้างอาคารสมัยใหม่ได้อย่างเต็มที่ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่าง และทันสมัย

17. หากรัฐบาลมีโครงการอนุรักษ์อาคารห้องแถวเก่าในท่าแขก ในการปฏิสังขรณ์หรือซ่อมแซม อาคารท่านคิดว่าต้องการให้รัฐบาลสนับสนุนในเรื่องใดมากที่สุด

- ให้เงินช่วยเหลือ ร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด
- ให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ หรือ ไม่มีดอกเบี้ย
- ลดภาษีที่ดิน
- ช่วยเหลือด้านอื่นๆ (โปรดระบุ).....

18. หากรัฐบาลมีโครงการอนุรักษ์อาคารประเภทห้องแถวในพื้นที่ของท่าน ท่านต้องการมีส่วนร่วมหรือไม่

- ต้องการ (ต่อข้อ 19 และ 21)   ไม่ต้องการ (ต่อข้อ 20 และ 21)

19. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารประเภทห้องแถวในพื้นที่ของท่าน ท่านต้องการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยวิธีไหนบ้าง

วิธีการ	ต้องการ	ไม่ต้องการ
-การเข้าร่วมประชุม และรับฟังมาตรการและแนวทางต่างๆ	☐	☐
-เสนอแนะความคิดเห็นในสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ การประชุม	☐	☐
-ตอบแบบสอบถาม	☐	☐
-ให้สัมภาษณ์	☐	☐
-เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมแต่ละครั้ง	☐	☐

20. ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเนื่องจาก

- เอกสารเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
- ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อภัยพิบัติทางพิเศษเนื่องด้วยเหตุภัยพิบัติและภัยอันสองถึงชีพของเอกสารทุกครั้งที่มีกรรมมาช.....
- ข.....
- ค.....

21. ท่านคิดว่าระบบสาธารณูปโภคของเมืองท่าแขกต่อไปนี้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

ประเด็น	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	ดี	ดีที่ สุด	เหตุผล หรือ ความคิดเห็น
-ไฟฟ้าในบ้าน						
-ประปาในบ้าน						
-การระบายน้ำ						
-โทรศัพท์สาธารณะ						
-การเก็บขยะ						
-ไฟถนน						
-ทางเท้า						
-สภาพถนน						
-การป้องกันอัคคีภัย						
-ที่จอดรถสาธารณะ						
-สภาพอาคาร						
อื่นๆ 1.						
2.						
3.						

จบแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาตอบแบบสอบถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติความเป็นมาของย่านเมืองเก่าท่าแขก

1. ความเป็นมาของย่านเมืองเก่าท่าแขก

คำว่า “ท่าแขก” ตามการบอกเล่าของคนเก่าแก่รุ่นคุณปู่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองนี้มาตั้งแต่กำเนิด ได้กล่าวถึงเมืองท่าแขกว่า ในสมัยก่อนผู้คนจะมีการเดินทางโดยทางน้ำเป็นเส้นทางหลักเพื่อทำการค้าขาย และแลกเปลี่ยนสินค้ากัน โดยส่วนมากแล้วก็จะมาแวะที่ท่าเรือระหว่างเมืองหินบูนและเมืองหนองบก ซึ่งเป็นท่าเรือขนส่งสินค้าของฝรั่งเศส ผู้คนกลุ่มนั้นนอกจากคนลาวแล้วก็ยังมีคนจีนและพวกแขกที่นำสินค้ามาขายที่ตลาดที่อยู่บริเวณท่าเรือ และด้วยเหตุที่ว่าคนลาวชอบที่จะเรียกคนที่มาจากต่างถิ่น และคนต่างชาตินี้ว่า “แขก” เมื่อเห็นว่าบริเวณท่าเรือเป็นจุดที่คนต่างต่างมา เป็นประจำประชาชนในเขตนั้นก็เลยเรียกติดปากกันว่า “ท่าของแขก” จากนั้นด้วยภาษาพูดของคนลาวเพื่อให้ง่ายต่อการจดจำและการสื่อสารคำว่า ท่าของแขก ก็เลยกลายมาเป็น “ท่าแขก” และก็เรียกกันมาจนถึงปัจจุบัน

ในทำนองเดียวกัน ในหนังสือ “ประวัติศาสตร์เมืองท่าแขก” ก็ได้กล่าวถึงคำว่า “ท่าแขก” เป็นชื่อที่ได้มาจากพวกพ่อค้าชาวยุโรปที่นำสินค้ามาขาย โดยเฉพาะพ่อค้าที่มาจากประเทศอินเดียที่คนลาวเรียกกันว่า “แขก” ได้ล่องเรือมาและขึ้นฝั่งมาเพื่อหยุดพักและนำสินค้ามาขาย ประชาชนจึงเรียกกันติดปากว่าบริเวณนั้นเป็นท่าของแขก หรือบางคนก็เรียกว่าท่าแขกต่อมากำว่า “ท่าแขก” ได้กลาย เป็นคำพูดที่ได้รับความนิยมกันอย่างกว้างขวาง และได้กลายมาเป็นชื่อของอำเภอเมืองแต่บัดนั้น เป็นต้นมา (ดวงไซ หลวงพะสี 1992 : 206)

ในเมื่อก่อนชุมชนได้ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การดำรงชีวิต และสะดวกในการคมนาคม ชุมชนเมืองหินบูนก็เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเช่นกัน และเป็นศูนย์กลางชุมชนเมืองของแขวงคำม่วนในเวลานั้น เมืองหินบูนนอกจากเป็นศูนย์กลางของชุมชนแล้วยังมีทรัพยากรธรรมชาติและแร่ธาตุที่สำคัญอีกมากมาย หลังจากที่ฝรั่งเศสได้เข้ามาปกครองประเทศ(รวมถึงแขวงคำม่วนด้วย) จึงได้ใช้เมืองนี้เป็นศูนย์กลางการปกครองและเป็นท่าเรือในการคมนาคมและขนส่งสินค้า

เนื่องจากระบบการคมนาคมไม่สะดวก รวมทั้งพื้นที่ศูนย์กลางการปกครองถูกกัดเซาะจากแม่น้ำโขง อันทำให้ศักยภาพในการขายตัวของพื้นที่นั้นมีความจำกัด ดังนั้นพวกฝรั่งเศสจึงได้ย้ายท่าเรือขนส่งสินค้า และศูนย์กลางการปกครองจากเมืองหินบูน ไปอยู่สถานที่ที่มีศักยภาพกว่าพื้นที่เดิม ไม่มีการค้าขายกัน อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเมือง และต้องอ้างถึงเจ้าของเองทุกครั้งที่มีการนำไปใช้ ซึ่งจะอำนวยความสะดวกในการคมนาคม และขยายตัวในอนาคตได้มากกว่า ซึ่งสถานที่นั้นก็คือเมืองท่าแขกในปัจจุบันนี้เอง

ชุมชนเมืองท่าแขกเริ่มก่อเป็นรูปเป็นร่างของชุมชนเมืองในปี ค.ศ 1916 หลังจากที่ฝรั่งเศสเข้ามาปกครองลาวในปี ค.ศ.1893 (พ.ศ.2436) และได้ย้ายศูนย์กลางการปกครองจากเมืองหินบูนมาอยู่ที่นี้ ในระยะนี้ได้เริ่มมีการก่อสร้างสำนักงาน และองค์การที่สำคัญ รวมทั้งที่พักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยวที่เป็นตึก เพื่อเป็นที่ทำการและพักอาศัยของฝรั่งและผู้นำในระดับผู้บริหาร พร้อมเดิวกัมนั้นประชาชนที่เป็นชาวค้าขายก็ได้มีการปลูกสร้างบ้านในรูปแบบของห้องแถวและตึกแถวอยู่ล้อมรอบบริเวณตลาดที่อยู่ติดกับท่าเรือ โดยส่วนมากเป็นคนจีนหรือคนลาวเชื้อสายจีน และคนลาวผู้ที่มีฐานะค่อนข้างดีอาศัยอยู่ในบริเวณนี้ นอกจากนี้ก็ยังมีห้องแถวประเภทที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นที่พักอาศัยของนายช่างและกรรมกรเวียดนามที่ฝรั่งเศสนำเข้ามาเป็นคนงานก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยประเภทห้องแถวนี้ส่วนมากแล้วจะอยู่สองข้างของถนนกุรวังส์ และถนนเจ้าอาหนูซึ่งเป็นถนนสายหลักของเมืองท่าแขกในระยะนั้น

ปี ค.ศ.1945 (พ.ศ.2488) เมืองท่าแขกได้มีการพัฒนาชุมชนไปในรูปแบบใหม่ โดยฝรั่งเศสได้ทำการวางการนำใช้ที่ดินของเมืองที่แขก อาคารที่ปลูกสร้างขึ้นในระยะนี้

ปี ค.ศ. 1975 ประเทศลาวได้รับเอกราชจากอเมริกา และได้พัฒนาประเทศโดยใช้นโยบายแบบเศรษฐกิจธรรมชาติ(เศรษฐกิจพอเพียง)มาตลอด ในระยะนี้เองที่ทำให้การพัฒนาของอาคารหรือทางด้านสถาปัตยกรรมชะลอตัวลง จนมาถึงปี ค.ศ. 1986(พ.ศ.2539) รัฐบาลได้หันเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบธรรมชาติมาเป็นระบบเศรษฐกิจแบบตลาด ประกอบกับการพัฒนาระบบคมนาคมให้มีความสะดวกขึ้น จึงทำให้ตัวเมืองมีการขยายตัว และในระยะปี ค.ศ.1992-1995 ตัวเมืองท่าแขกได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

ปี ค.ศ. 1995 สถาบันศึกษาเทคนิคผังเมืองจึงได้ลงสำรวจพื้นที่และจัดทำผังเมืองรวม เพื่อกำหนดหลักการและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองสภาพแวดล้อม การนำใช้ที่ดิน การปลูกสร้างอาคารในเขตเมืองท่าแขกให้ถูกต้องตามนโยบายและกฎหมาย รวมทั้งโครงการการพัฒนาตัวเมืองเพื่อให้เป็นไปตามทิศทางของแผนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศและแขวง และผังเมืองรวมดังกล่าวนี้ได้ประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1996 เป็นต้นมา

เนื่องจากสภาพที่ทรุดโทรมของระบบสาธารณูปโภคในบริเวณตลาดท่าเรือ ประกอบกับขยะที่นับวันจะมากขึ้น และการพัฒนาทำให้ระบบการคมนาคมก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งเมื่อมีประชากรเพิ่มมากขึ้น มีความเจริญต่างๆเพิ่มมากขึ้น ย่านศูนย์กลางเมืองได้ขยายออกไปเกาะตัวอยู่ตามเส้นทางคมนาคมสายใหม่ที่สะดวกกว่าทางน้ำ จึงทำให้ตลาดในบริเวณท่าเรือถูกรื้อถอนและย้ายที่ไปสู่เขตที่มีศักยภาพกว่าคือ บริเวณเขตขยายหรือเขตศูนย์กลางเมืองใหม่ เมืองที่เป็นตำแหน่งตั้งถิ่นฐานเริ่มแรกก็เริ่มกลายเป็นย่านเมืองเก่าของเมืองท่าแขก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การปลูกสร้างอาคารในย่านประวัติศาสตร์เมืองเก่าท่าแขก

การปลูกสร้างอาคารในย่านประวัติศาสตร์เมืองเก่าท่าแขก ส่วนมากจะเป็นลักษณะของอาคารประเภทห้องแถวและตึกแถวที่นำใช้พื้นที่ชั้นล่างทำกิจกรรมทางการค้า เพราะว่าเป็นบริเวณดังกล่าวนี้เป็นย่านพาณิชย์กรรมมาก่อน โดยอาคารเหล่านี้จะปลูกสร้างขึ้นอยู่ล้อมรอบบริเวณตลาดและสองข้างของถนนสายการค้าหลัก คือถนนกุรวรวงค์ และถนนเจ้าอนุวงศ์ รวมทั้งตึกแถวที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยอย่างเดี่ยวที่ตั้งอยู่ตามสองข้างของถนน และตลอกชอยในบริเวณย่านนี้ นอกจากนี้แล้วก็ยังมี อาคารที่พักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยวแบบเรือนพื้นบ้านลาวที่มีได้ดู บ้านเดี่ยวที่เป็นตึก และอาคารสำนักงานบางส่วนซึ่งบรรดาอาคารเหล่านี้ถือว่ามีจำนวนน้อยมากในพื้นที่เมื่อเทียบกับอาคารประเภทตึกแถวและห้องแถว

ส่วนระยะเวลาการปลูกสร้างอาคารประเภทตึกแถวและห้องแถวในบริเวณย่านประวัติศาสตร์เมืองเก่าท่าแขกนี้ ส่วนมากจะมีการปลูกสร้างพร้อมๆ กับการปลูกสร้างอาคารที่สำคัญในการพัฒนาพื้นที่เมืองท่าแขก โดยที่อาคารที่ปลูกสร้างขึ้นในในระยะแรก คือในชุมชนปี ค.ศ.1920-40(พ.ศ. 2463-2483) ระยะเวลาที่สอง คือในชุมชนปี ค.ศ.1940-50 (2483-2493) (ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ 1995 : 22-24)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

นายวีระ อาโนลัก เกิดเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2511 ที่แขวงหลวงพระบาง สำเร็จการศึกษาสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ปีการศึกษา พ.ศ. 2534

ปี พ.ศ. 2535 ทำงานเป็นอาจารย์ ที่ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

ปี พ.ศ. 2542 เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้